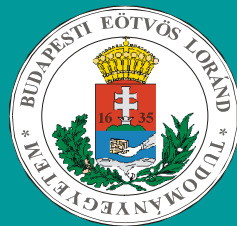

AZ ÉGHAJLATI MODELLEKRŐL GLOBÁLIS, KONTINENTÁLIS, HAZAI EREDMÉNYEK

Bartholy Judit

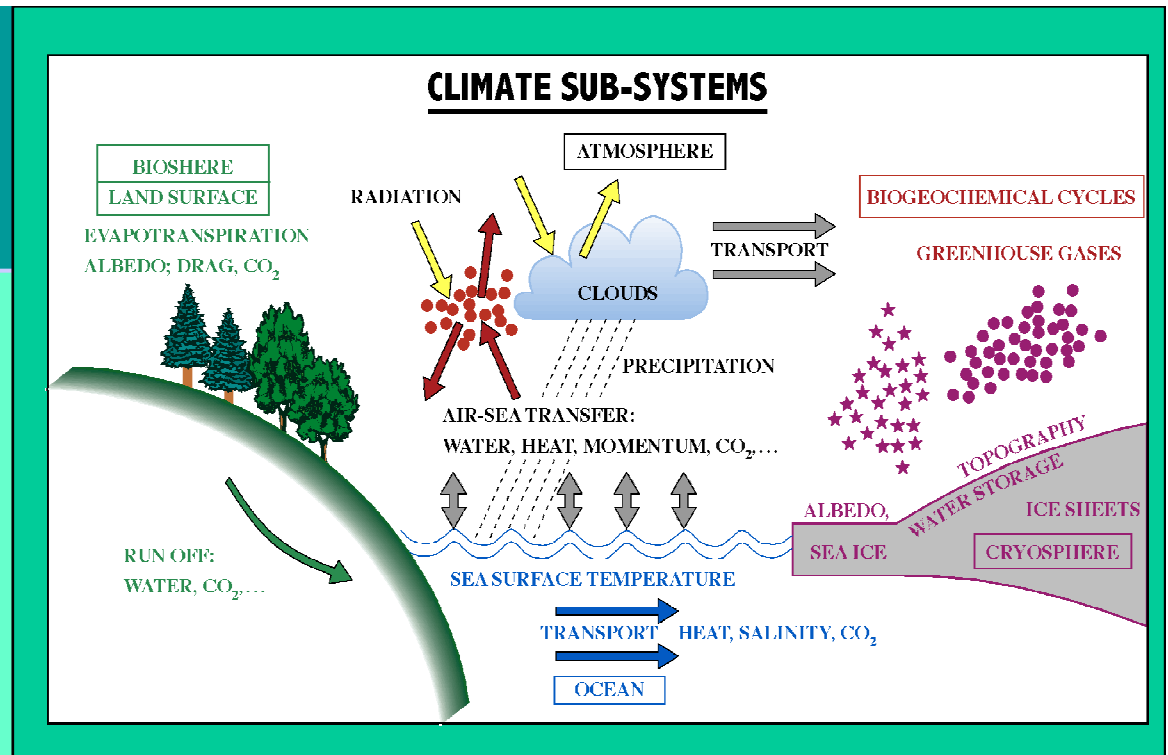

**Eötvös Loránd Tudományegyetem
Meteorológiai Tanszék, Budapest**

**Az éghajlati rendszer
szimulálása globális
modellekkel**

korlátok, lehetőségek

AZ ÉGHAJLAT MODELLEZÉSÉNEK ÁLTALÁNOS CÉLJAI

- valós klíma becslése

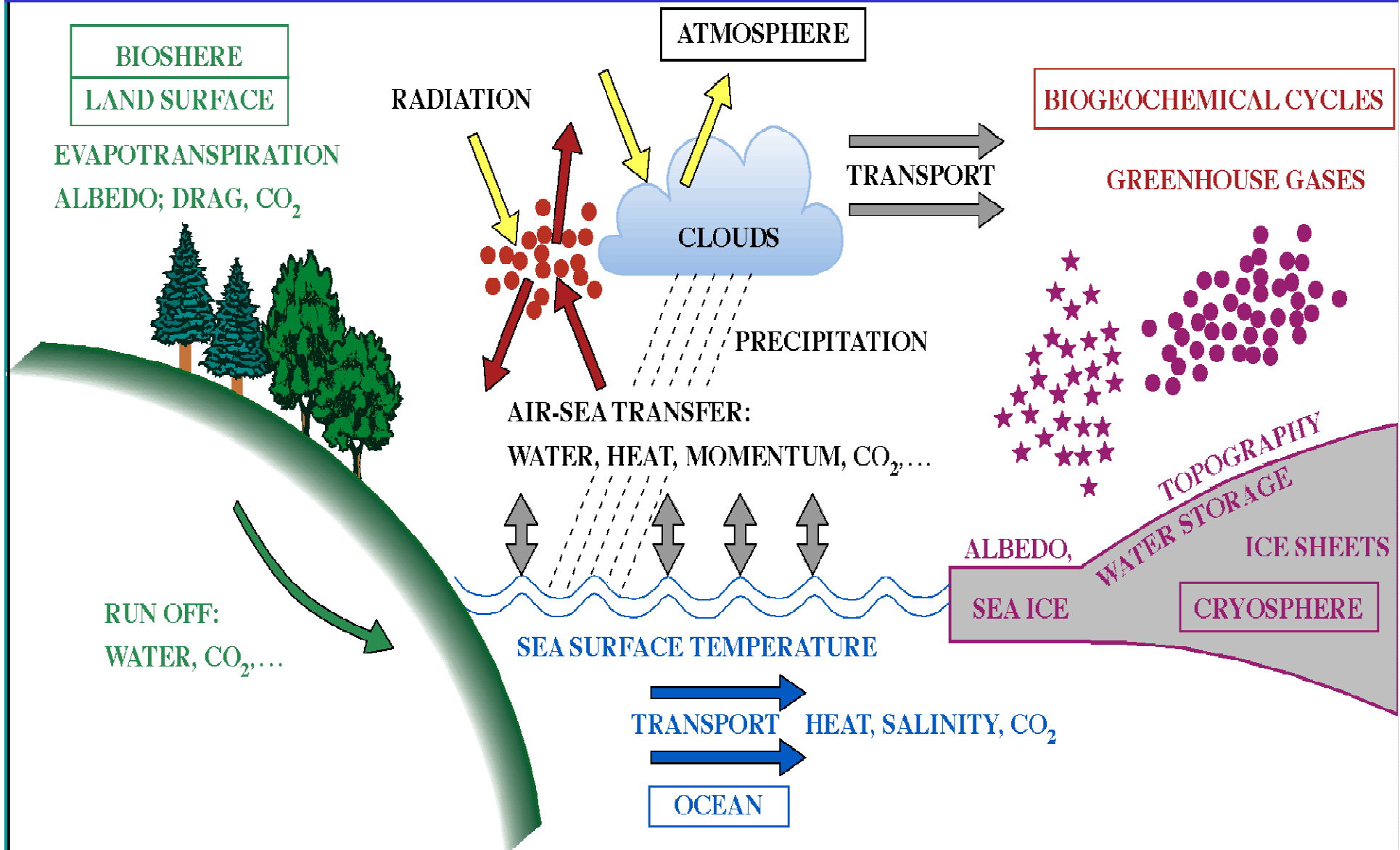
törekvés a pontos leírás irányába

- a komplex éghajlati rendszer ésszerű redukciója

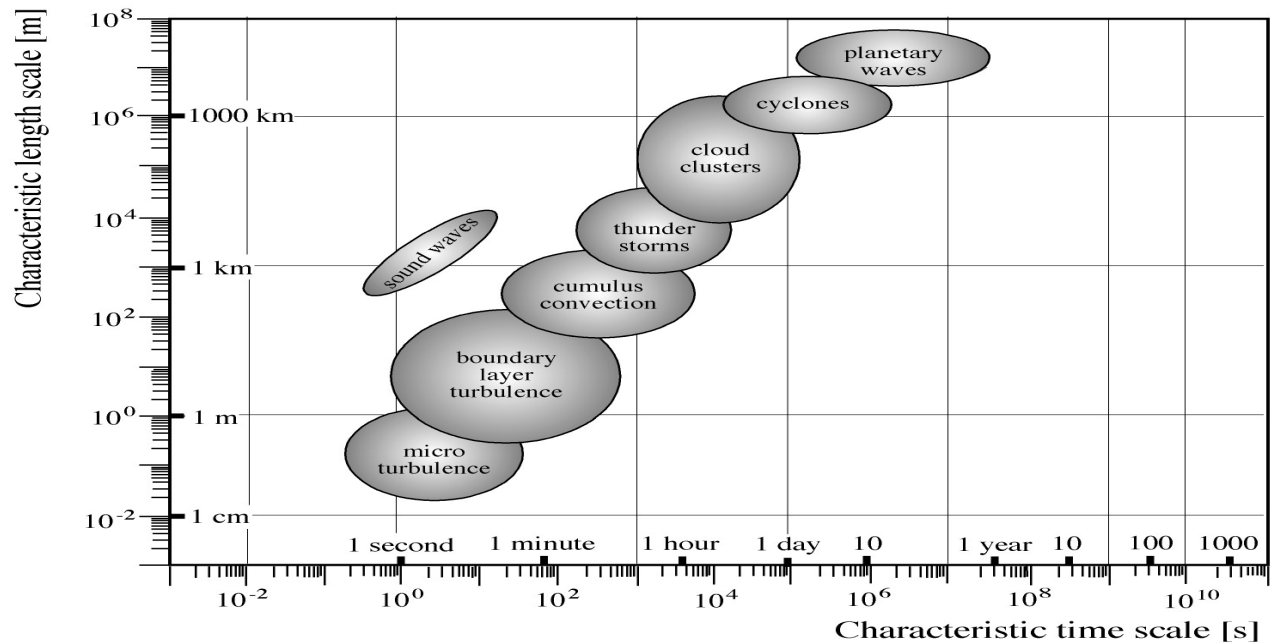

a megértési folyamat segítése + realitás

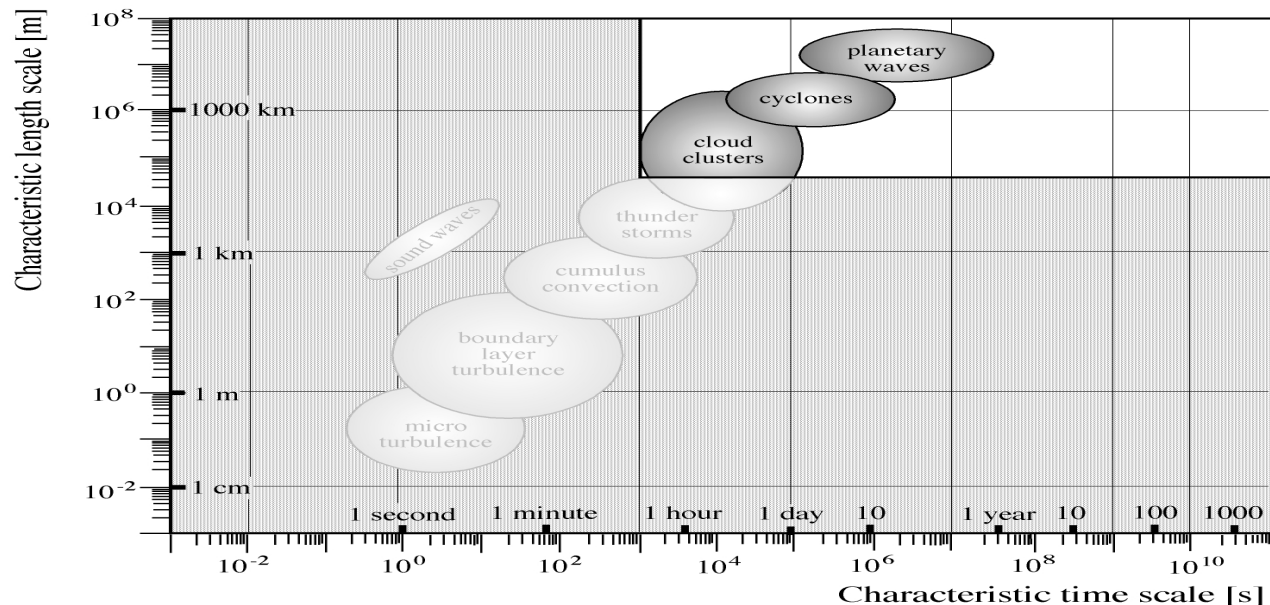
Az éghajlati rendszer alrendszerei (5)

A légköri folyamatok karakterisztikus tér- és időskálája

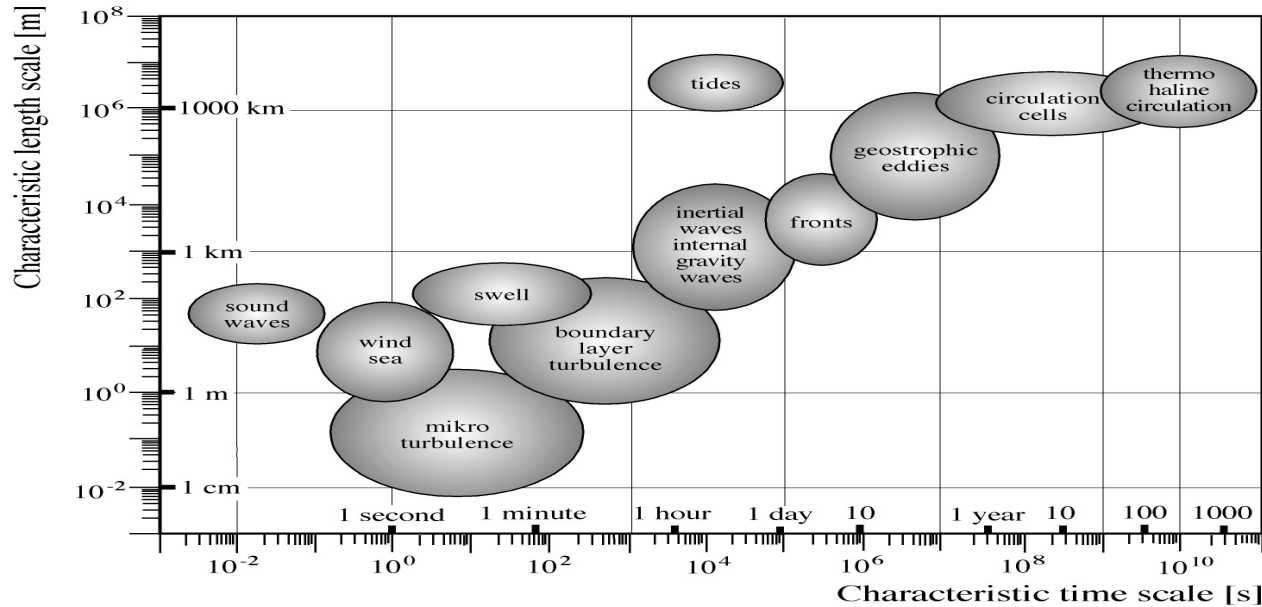

A légkör dinamikus folyamatai

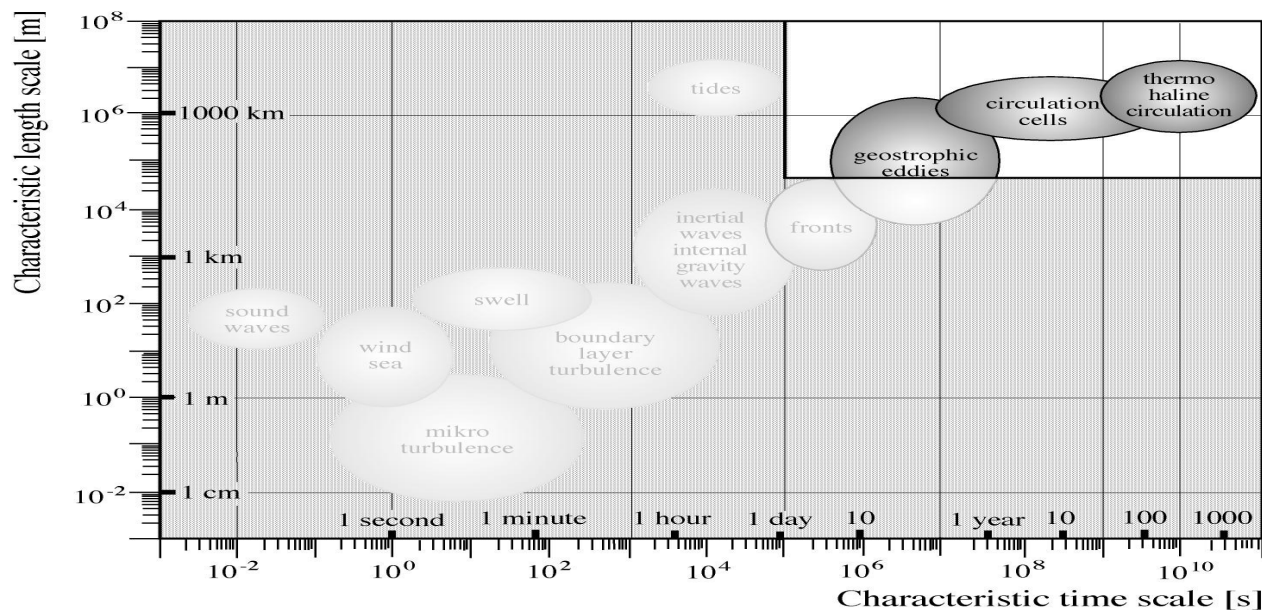

Az általános cirkulációs modellekben figyelembe vett légköri dinamikus folyamatok

Az óceáni folyamatok karakterisztikus tér- és időskálája

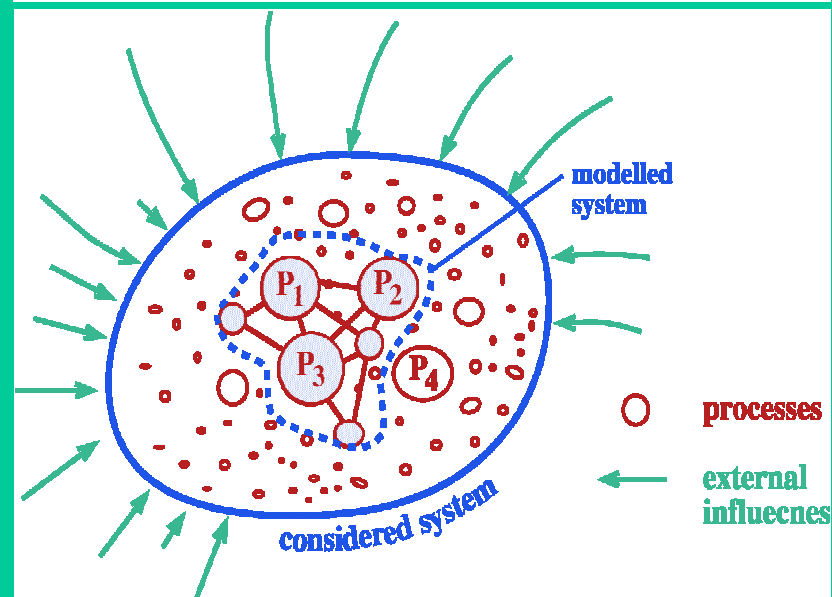
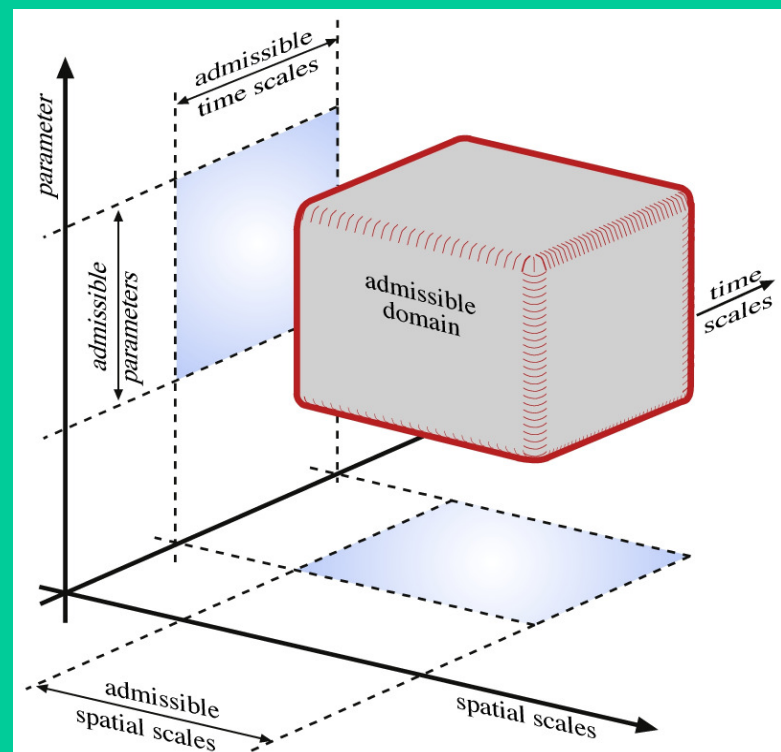
Az óceán dinamikus folyamatai

A globális óceán modellekben figyelembe vett dinamikus óceáni folyamatok

Az éghajlati modellek

- **szűkebbek** mint a valóság
(véges folyamatot vesznek figyelembe,
a fázis térnek csak egy kis szegmensét
vizsgálják)
- **egyszerűbbek** mint a valóság
(a leírt folyamatok idealizáltak)
- **lezártak**, holott a valóság nyitott
(a nem véges, előrejelezhetetlen
kényszerfeltétel helyett a modellek
csak néhány faktorra szorítkoznak)

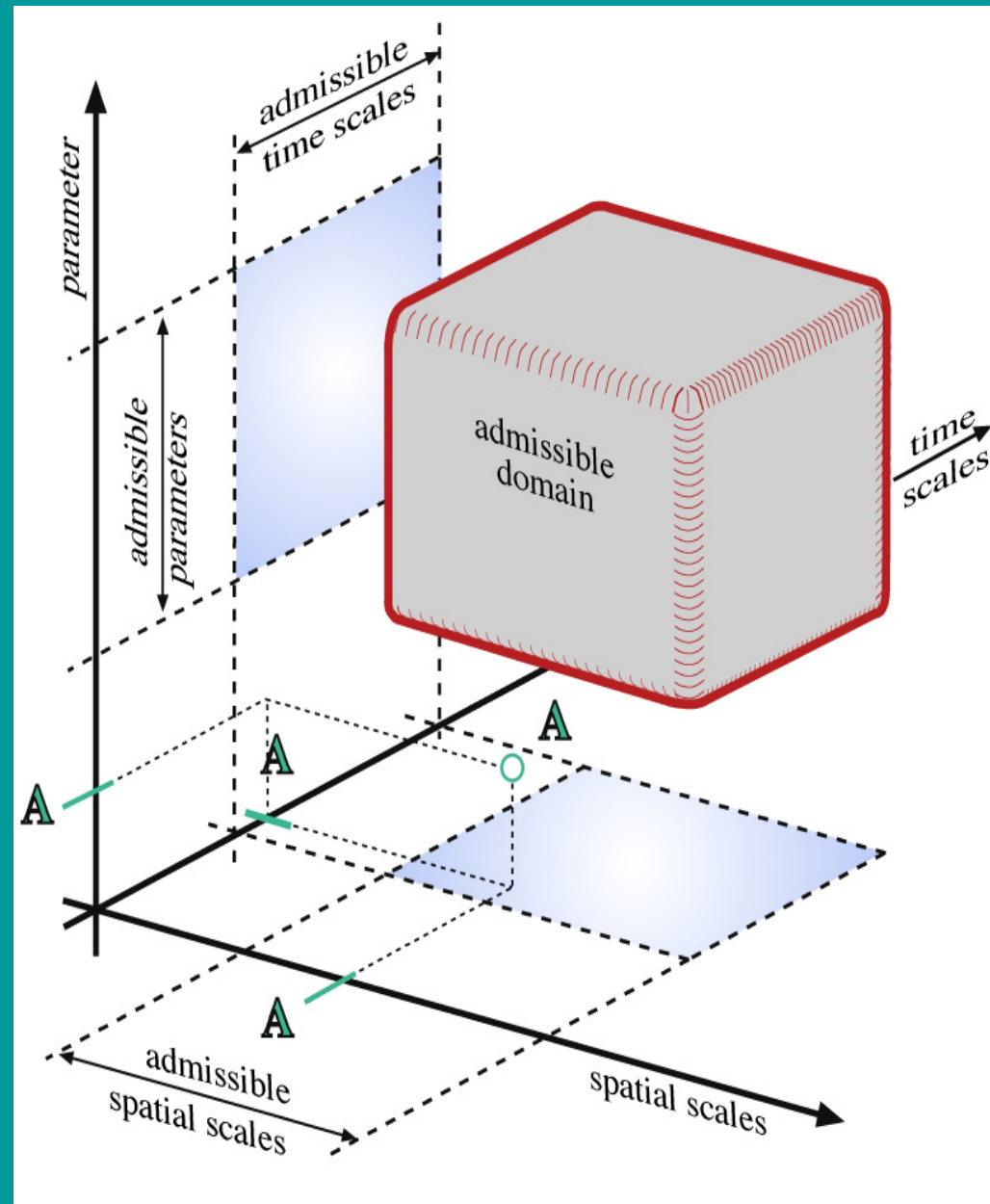
Az éghajlati modellek a “valóságot” közelítik

- dinamikus, fizikai folyamatokon alapuló közelítések
- kísérleti eszközök (alkalmasak hipotézis tesztelésre)
- szcenáriók tervezésére van lehetőség segítségükkel
- érzékenységi vizsgálatok végezhetők velük
- az adatasszimilációs eljárások révén a mérési adatok “dinamikailag konzisztens módon” térben és időben interpretálhatók, extrapolálhatók

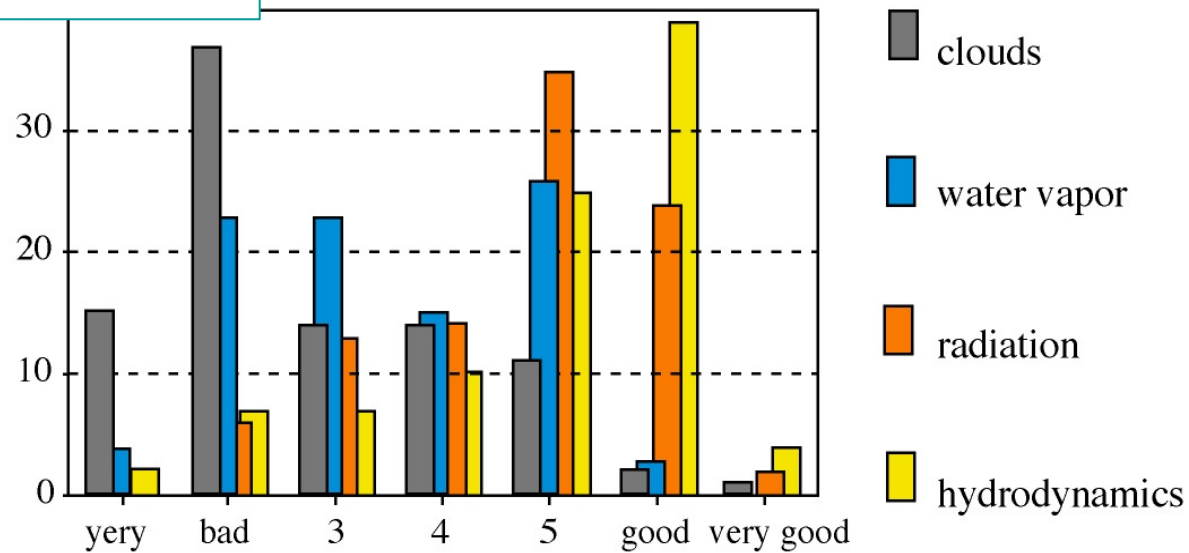
A modelleket **nem lehet** szigorú értelemben véve **verifikálni** sem a rendszeres műszeres mérések előtti időszakra, sem a jövőre.

A fázistér ismeretlen szektorainak (pl. $2\times\text{CO}_2$ klíma esete) folyamatai nem feltétlenül azonosak a jelen dinamikájával

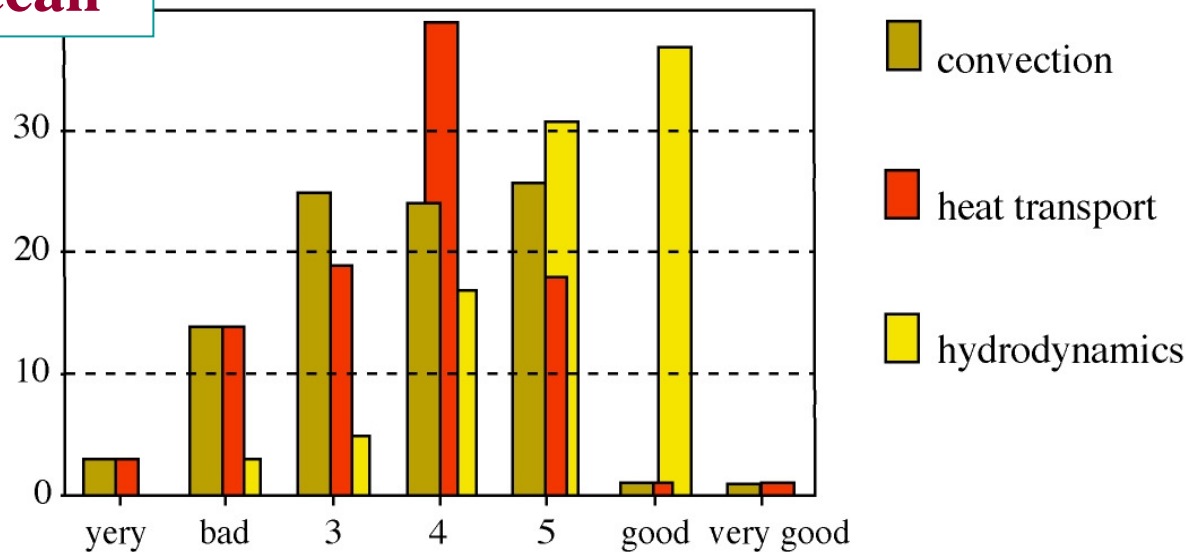

Milyen jól reprezentálják a klímamodellek az egyes fizikai folyamatokat?

atmoszféra

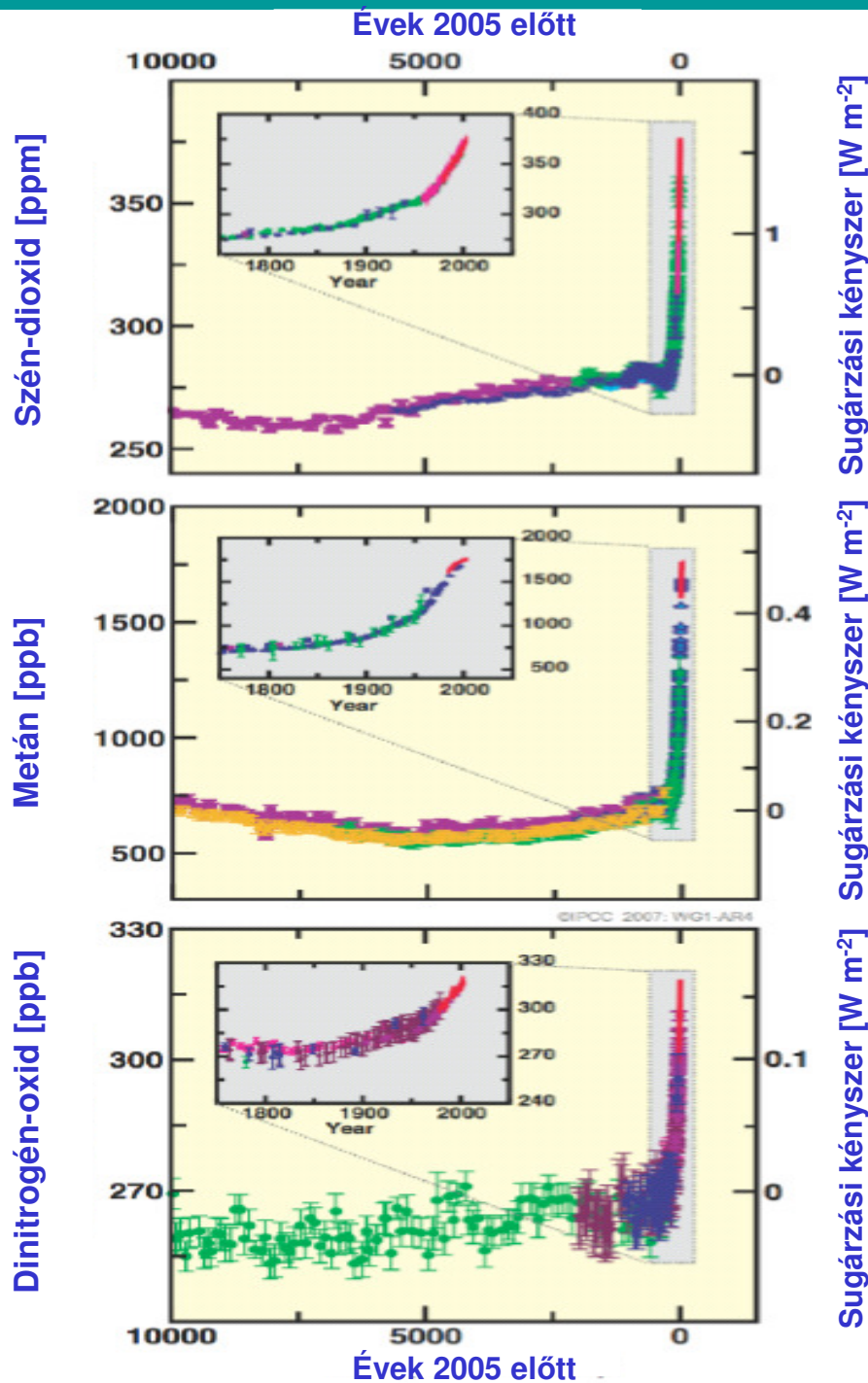
óceán

Éghajlat-
modellező
szakemberek
válaszai alapján

Forrás:
Bary
és von Storch,
1999

**Az éghajlatváltozások
szimulálása globális és
regionális skálán**

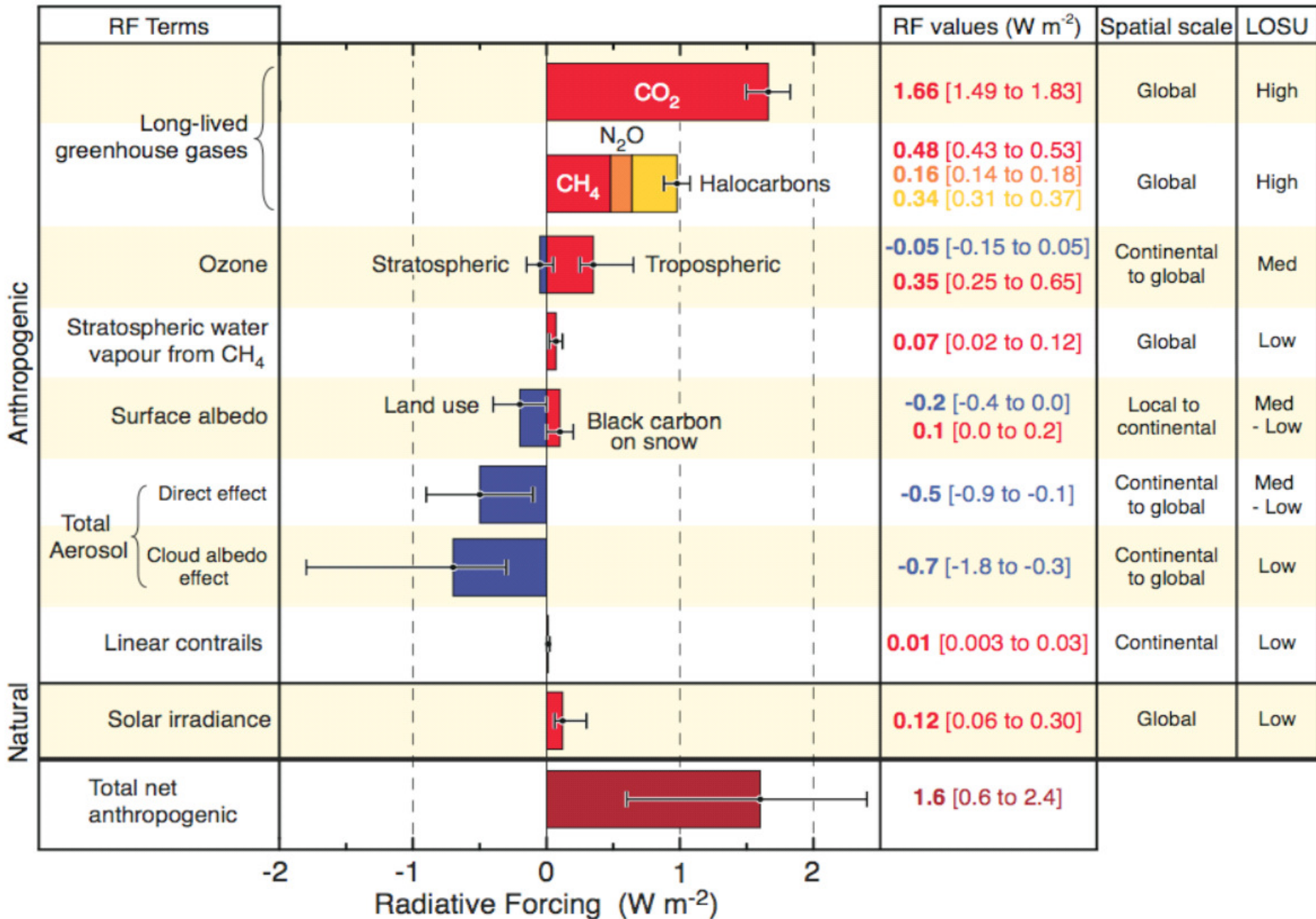

IPCC 2007 JELENTÉS
NÉHÁNY ÚJ ELEME,
EREDMÉNYE:

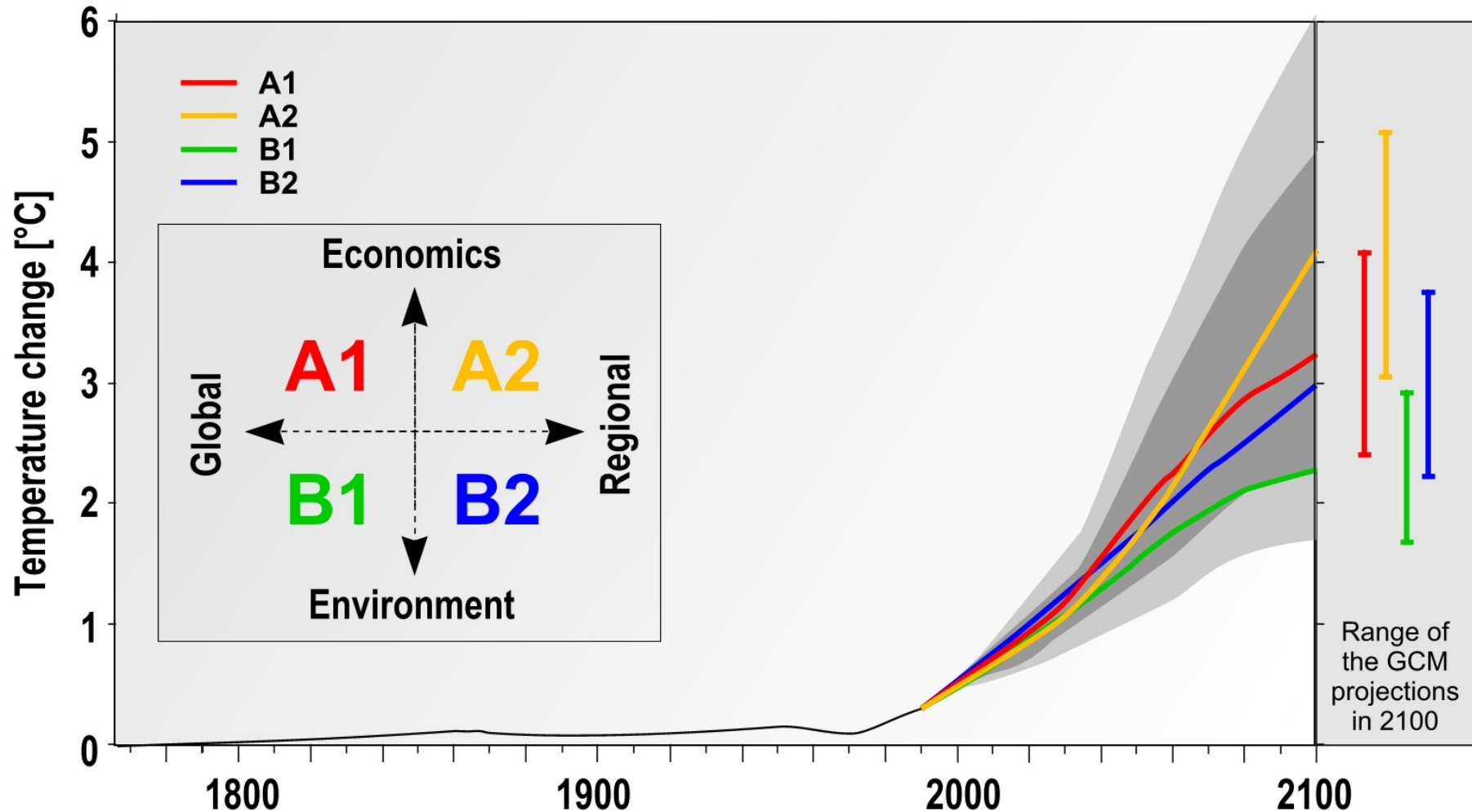
Légköri üvegházgázok
 mennyiségének
 változása jégfurat minták
 és műszeres mérések
 alapján

10 000 évre
visszamenően

A sugárzási kényszer megváltozása (2005)

Becslések a globális átlaghőmérséklet megváltozására 2000-2100 időszakra

Source: IPCC, 2001

A GLOBÁLIS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ALAPSZCENÁRIÓI: A1, A2, B1, B2
A2 scenárió a legesszimistább, B2 egy közepes

A globális emisszió négy alapvető scenárió-csoportjának jellemzői (IPCC-jelentés, 2001)

A1

- **nagyon gyors gazdasági növekedés**
- népesség növekedése a XXI. sz. közepéig, utána csökkenés
- új és **hatékony technológiák** gyors megjelenése, elterjedése
- az egyes régiók közötti **kiegyenlítődség**
- fokozott kulturális és társadalmi impulzusok
- a regionális jövedelemkülönbségek csökkenése

B1

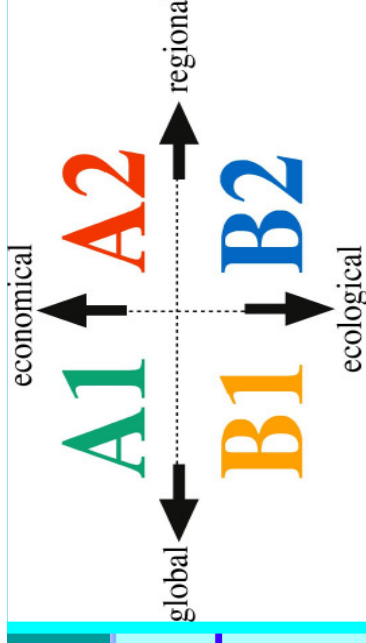
- **kiegyenlítődség** gazdasági fejlődés az A1-hez hasonló népességváltozással
- a gazdasági szerkezet **gyors** eltolódása a szolgáltatási és információs ágazatok felé
- **környezetkímélő** és **energiahatékony technológiák** bevezetése
- a gazdasági, társadalmi és környezeti problémákra **globális megoldások** kidolgozása

A2

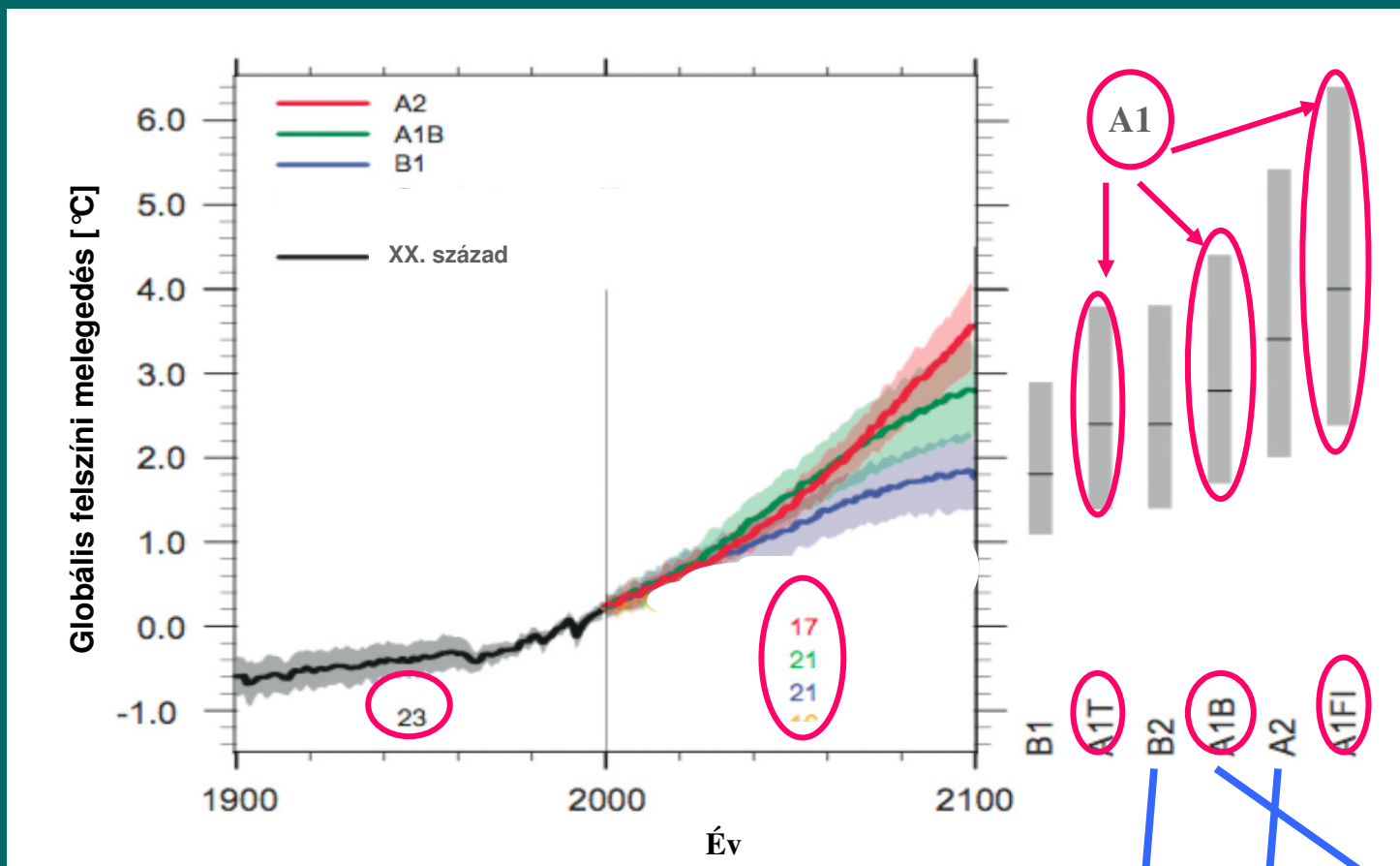
- **heterogén** fejlődési séma
- helyi önkormányzatok, önszerveződések hangsúlyosabb működése
- **folyamatosan növekvő népesség**
- **divergens** regionális gazdasági fejlődés
- **lassú** és területileg nem egyenletes **technológiai** fejlődés

B2

- a gazdasági, társadalmi és környezeti problémák **lokális szintű kezelése**
- **folyamatosan növekvő globális népességváltozás**
- közepes mértékű gazdasági fejlődés
- az A1, B1-hez képest **lassúbb** és **divergensebb fejlődés**

A XXI. századra várható melegedés mértéke különböző scenáriók esetére (IPCC 2007)

Kutatásainkban használt scenáriók:

B2, A2,

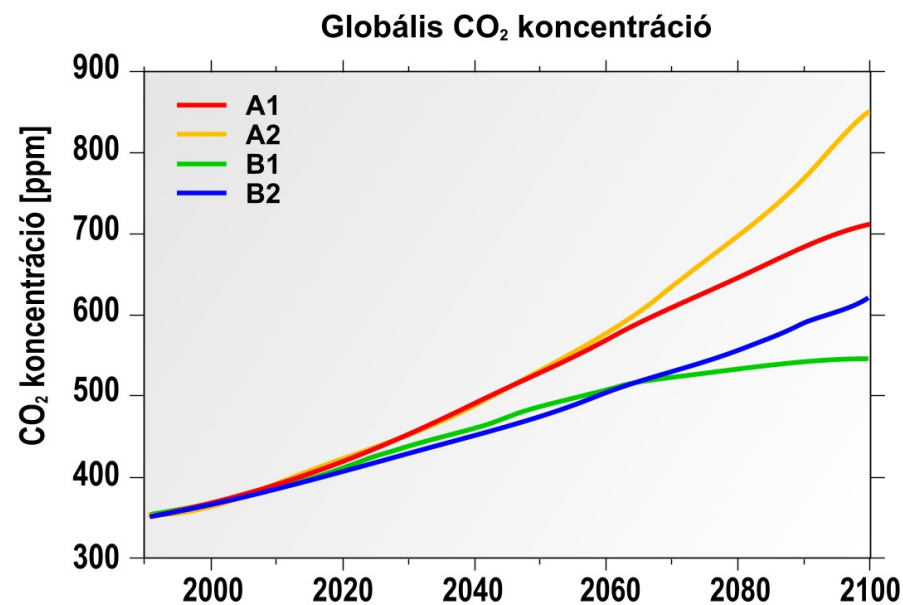
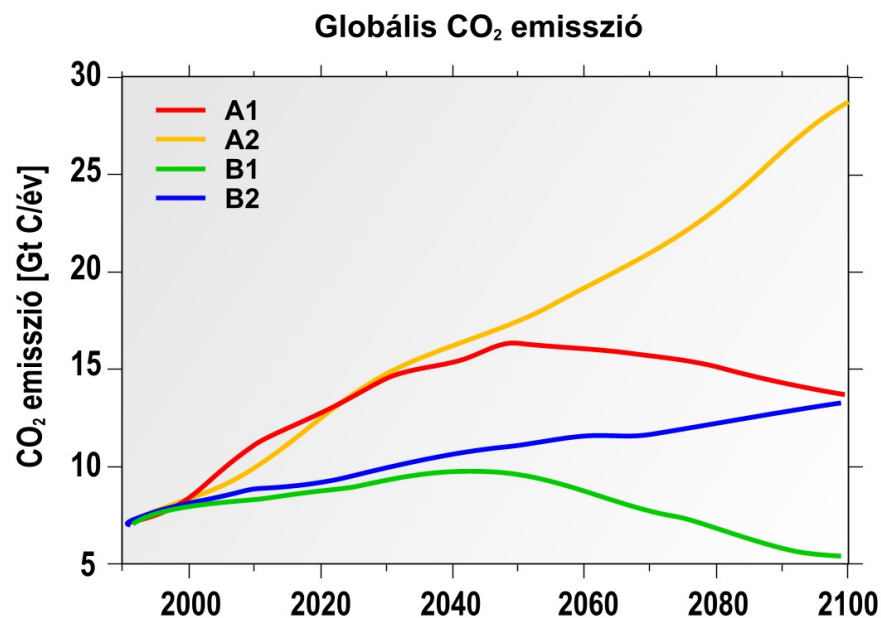
A1B

PRUDENCE, PRECIS

RegCM

GLOBALIS CO₂ EMISSZIÓ ÉS KONCENTRÁCIÓ A 21. SZÁZADRA

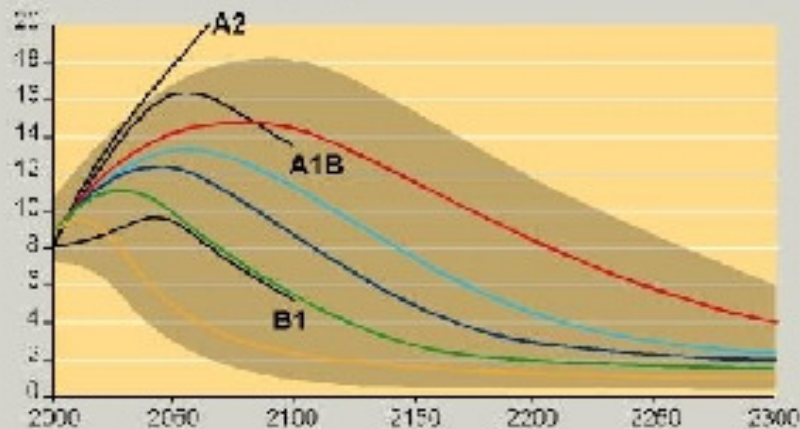

**JELENTŐSEN CSÖKKENŐ CO₂ EMISSZIÓ ESETÉN IS
TOVÁBB NÖVEKSZIK A CO₂ KONCENTRÁCIÓ**

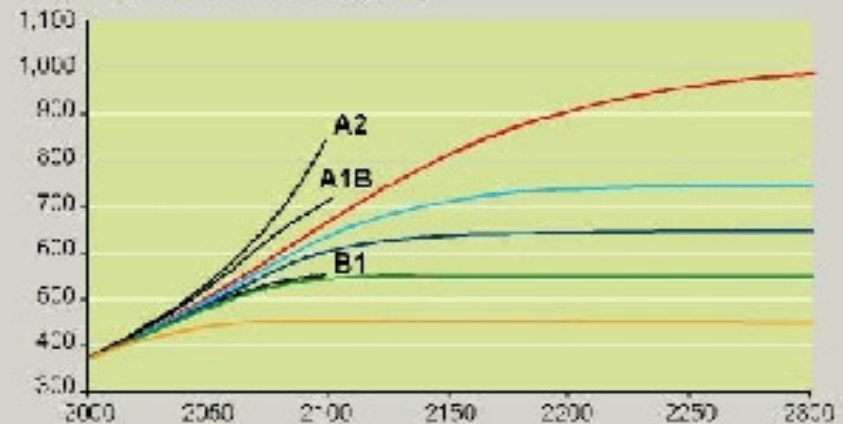
MIÉRT ??????

GLOBALIS CO₂ EMISSZIÓ ÉS KONCENTRÁCIÓ A 21., 22. és a 23. SZÁZADRA

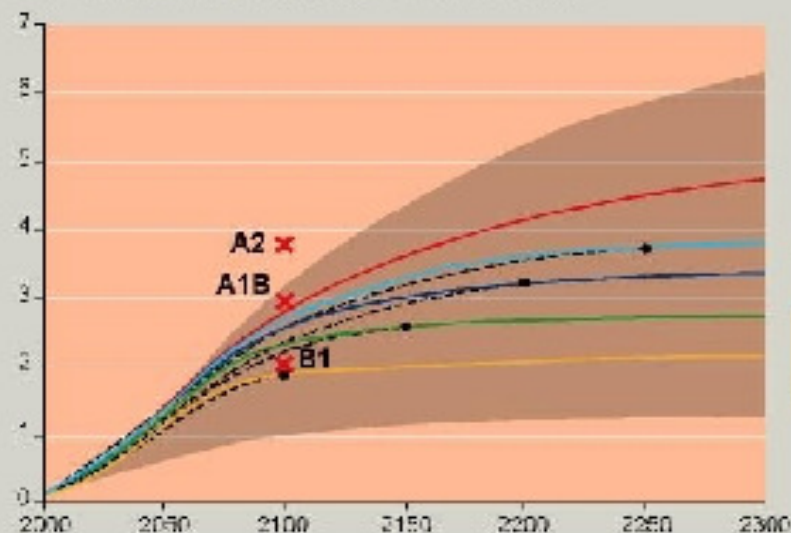
(a) CO₂ emissions (Gt C)

(b) CO₂ concentration (ppm)

(c) Global mean temperature change (°C)

Stabilizációs szint

- 1000 ppm
- 750 ppm
- 650 ppm
- 550 ppm
- 400 ppm

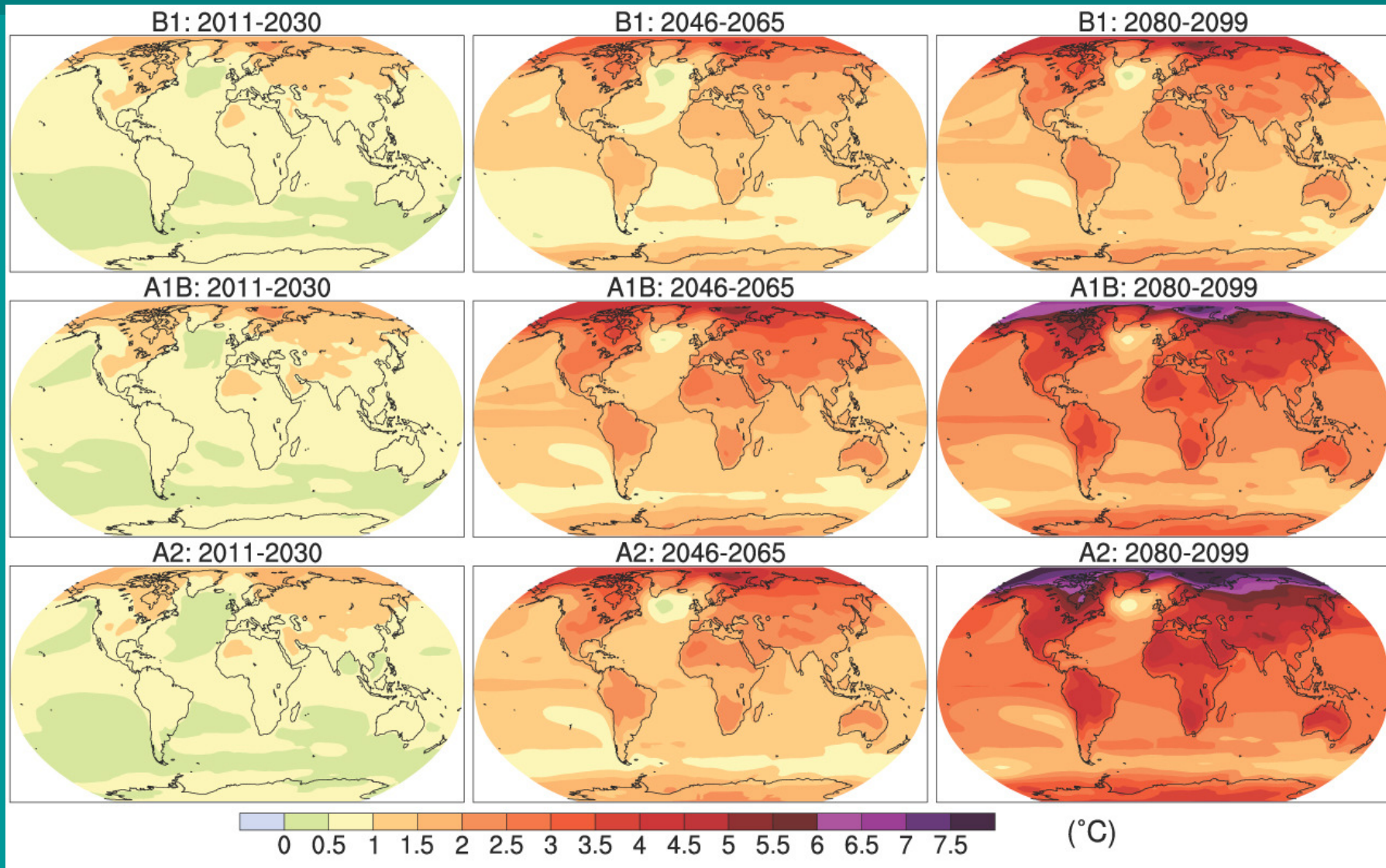
S profiles

SRES scenarios

FOKOZOTT FIGYELEM SZÜKSÉGES: GÓRCső ALATT AZ ÉGHAJLATMODELLEZÉS MIÉRT???

- **Klímaprojekciók bizonytalansága**
- **Klímaszcenáriók nagy száma**
- **Modellek közötti változékonyság**
- **Extrémumok reprezentációja (csapadék, vízgyűjtőterületek)**
- **Koordinált dinamikus leskálázás (modellfuttatások, összehasonlítások szükségessége, lehetősége)**

Az átlagos globális hőmérséklet becsült változásai a 2011-2100 időszakra

**Nincs szignifikáns eltérés a XXI. sz. közepéig a különböző
scenáriók között**

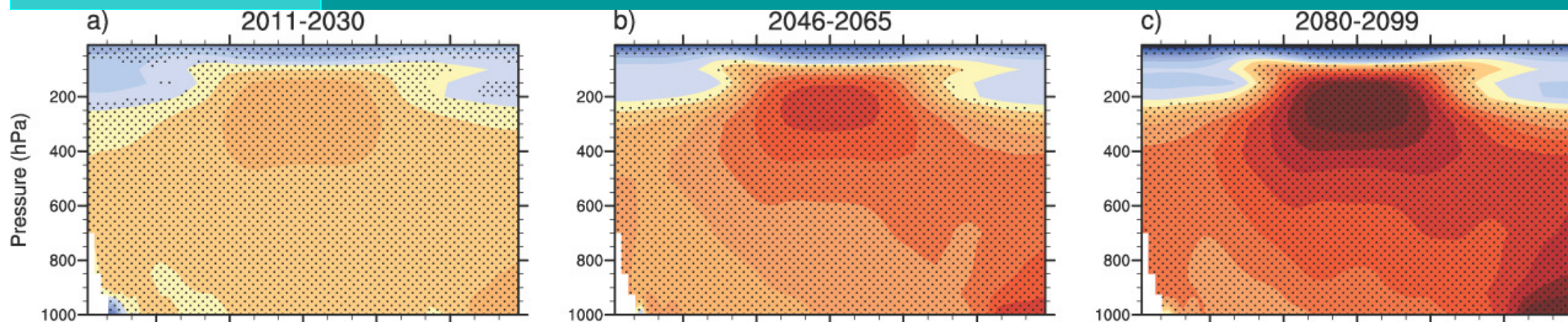
MA MIT TUDUNK

**Az éghajlatváltozások szimulálása globális
skálán**

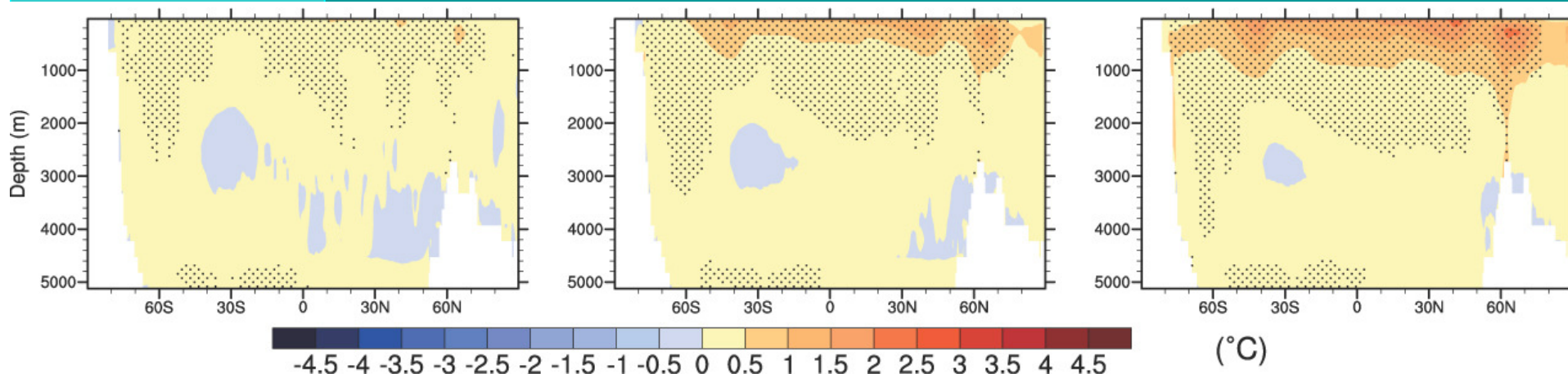
EREDMÉNYEK

A légköri (fenn) és az óceáni (lenn) hőmérsékletek zonálisan átlagolt várható változásai (°C) 2080-2099-re vertikális metszetek, A1B scenárió (referencia időszak: 1980-1999)

LÉGKÖR

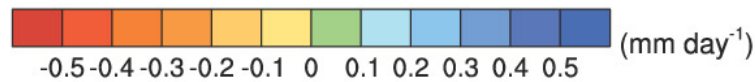
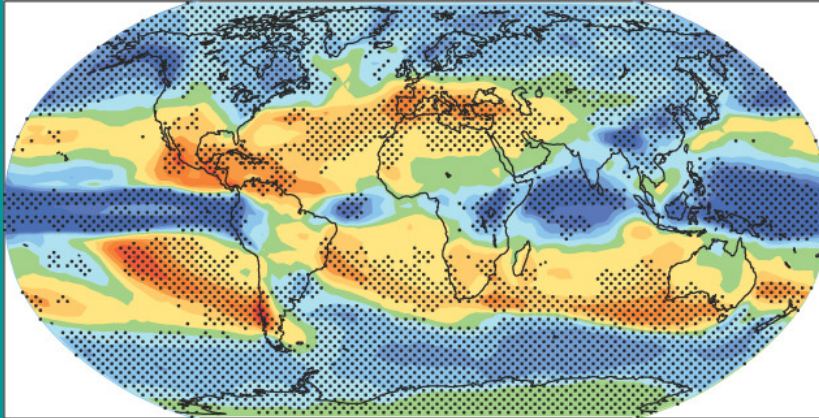
ÓCEÁN

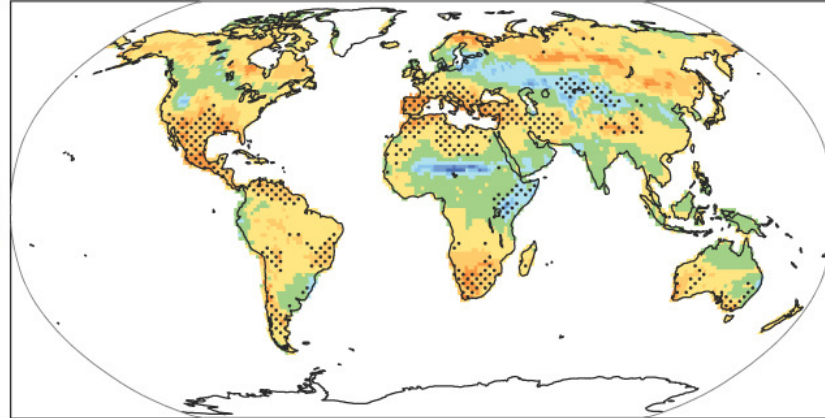
Legnagyobb melegedés: a troposféra tetején, az óceán felszínén

A globális csapadék, talaj nedvesség, lefolyás és párolgás várható változásai 2080-2099-re, A1B scenárió (referencia időszak: 1980-1999)

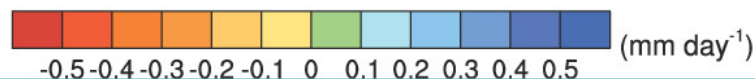
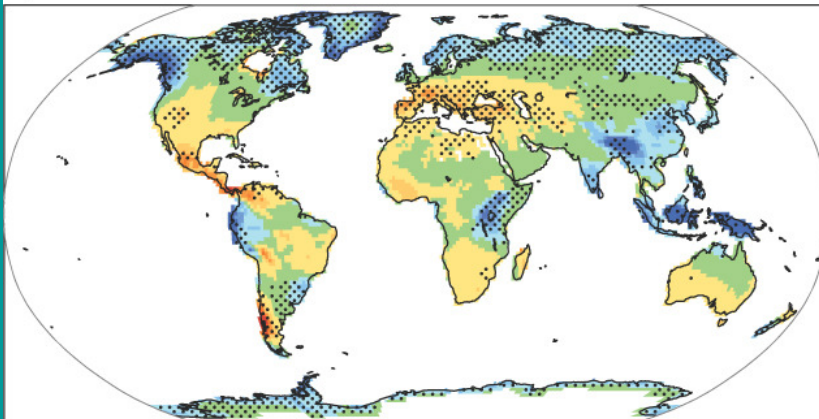
a) Precipitation

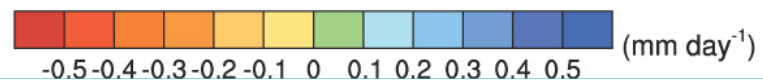
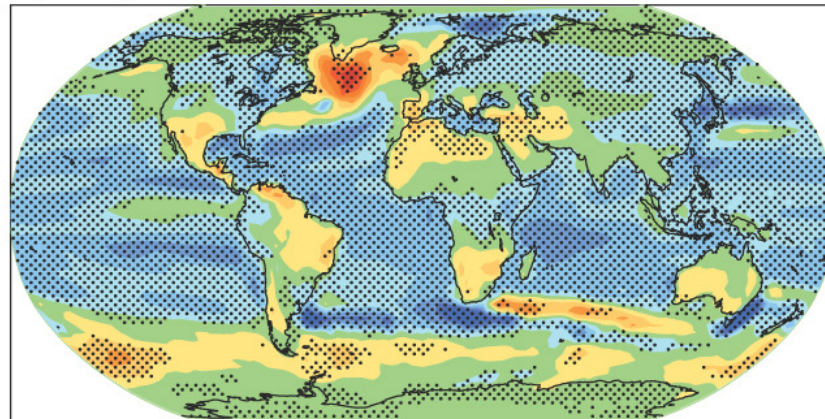
b) Soil moisture

c) Runoff

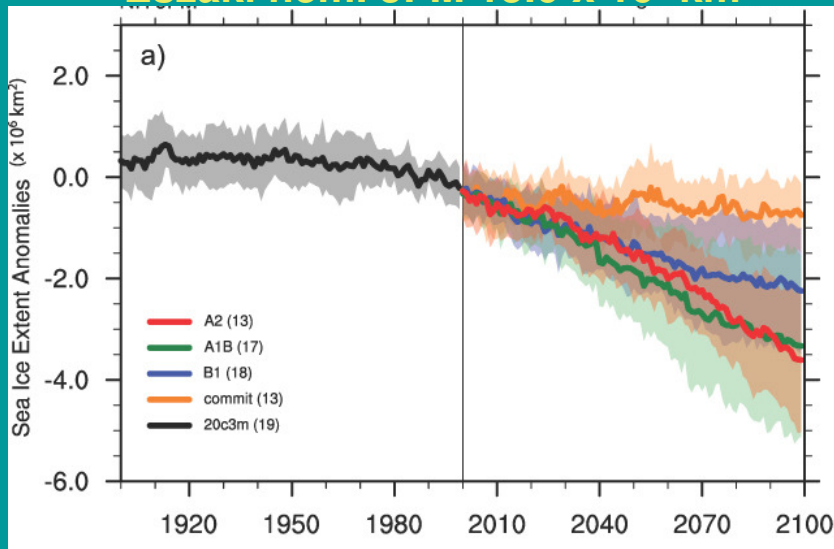

d) Evaporation

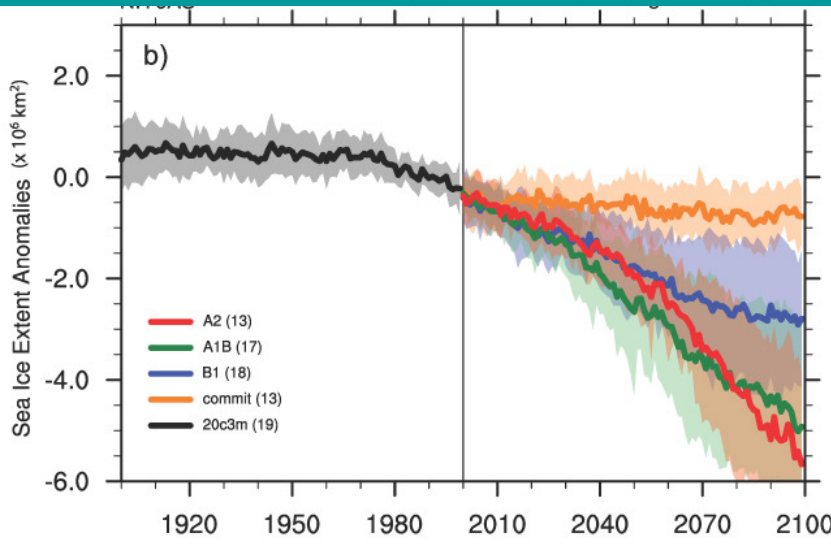

A tengeri jég kiterjedésének várható változásai (Referencia időszak: 1980-1999, műholdas megfigyelések alapján)

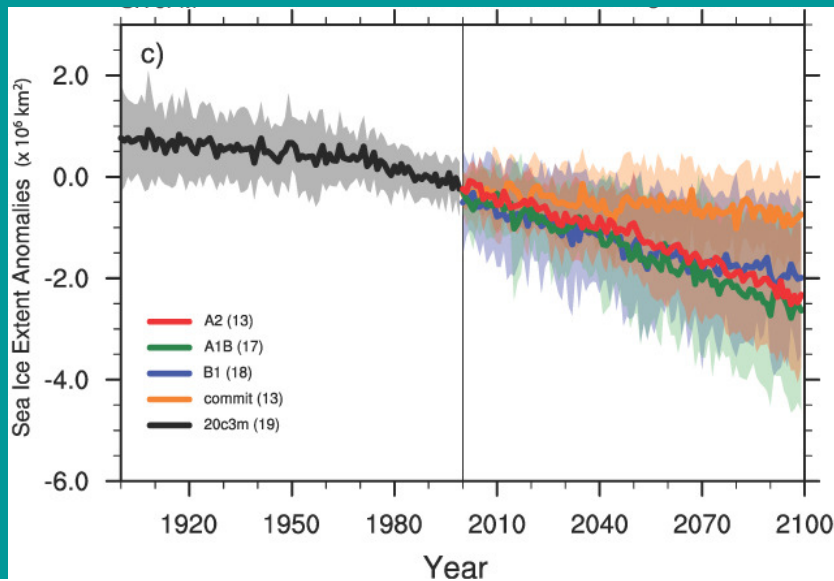
Északi hem. JFM $15.0 \times 10^6 \text{ km}^2$

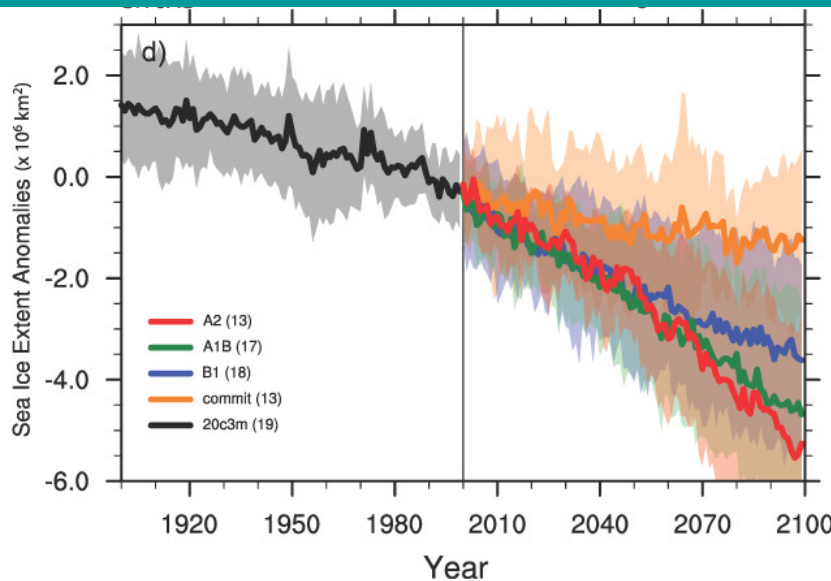
Északi hem. JAS $8.2 \times 10^6 \text{ km}^2$

Déli hem. JFM $3.9 \times 10^6 \text{ km}^2$

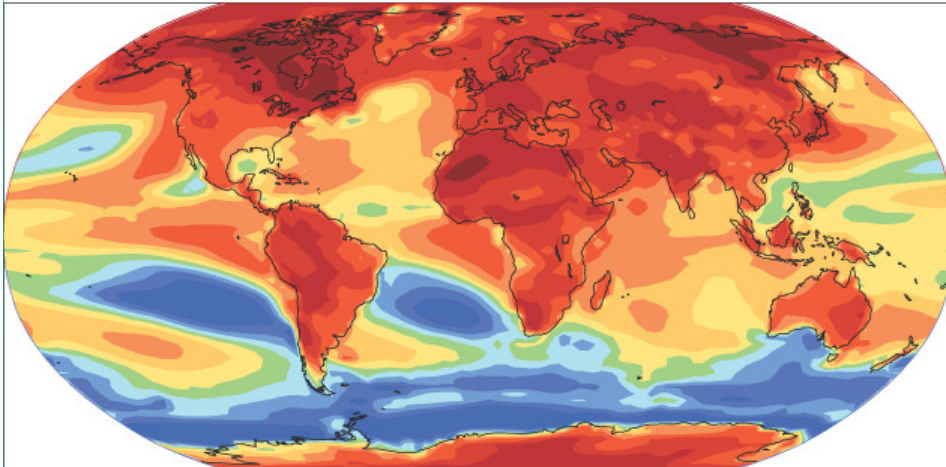
Déli hem. JAS $17.7 \times 10^6 \text{ km}^2$

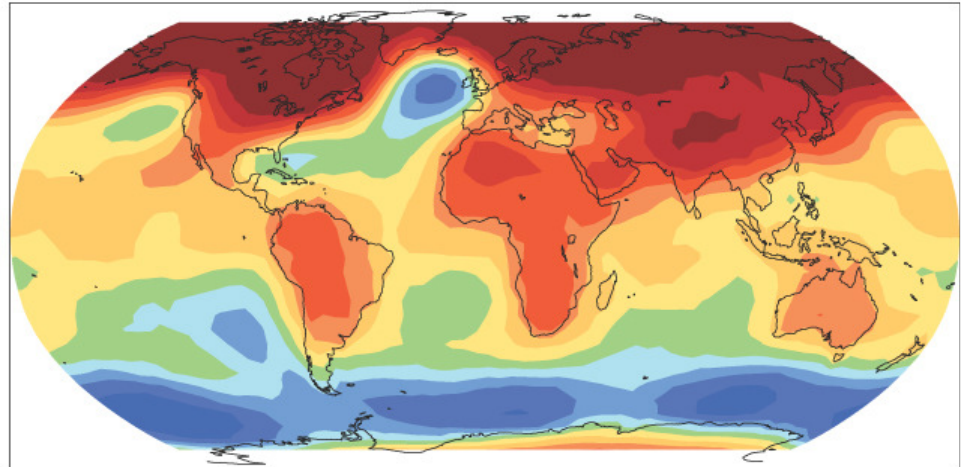

Annak becsült valószínűsége, hogy a hőmérsékletváltozás mértéke meghaladja 2 °C-ot 2100-ra (TÉL és NYÁR, perturbált ↔ multi modellek)

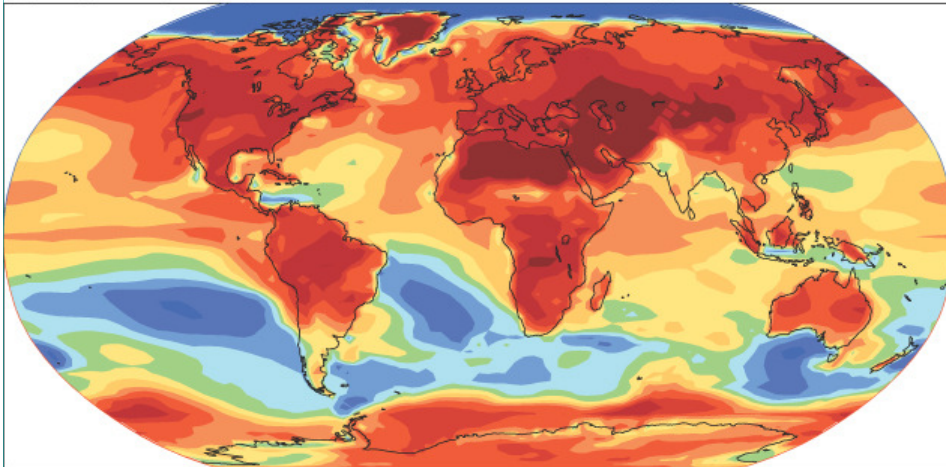
a) $P[\Delta T(\text{DJF}) > 2^\circ\text{C}]$, perturbed physics

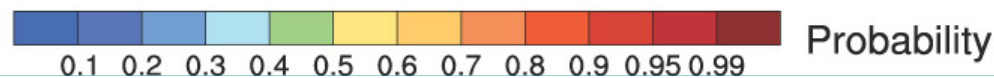
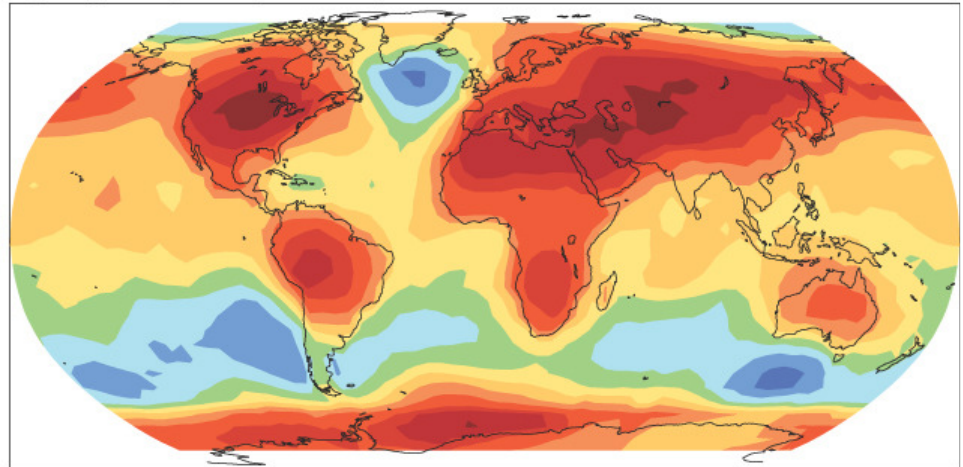
b) $P[\Delta T(\text{DJF}) > 2^\circ\text{C}]$, multi-model

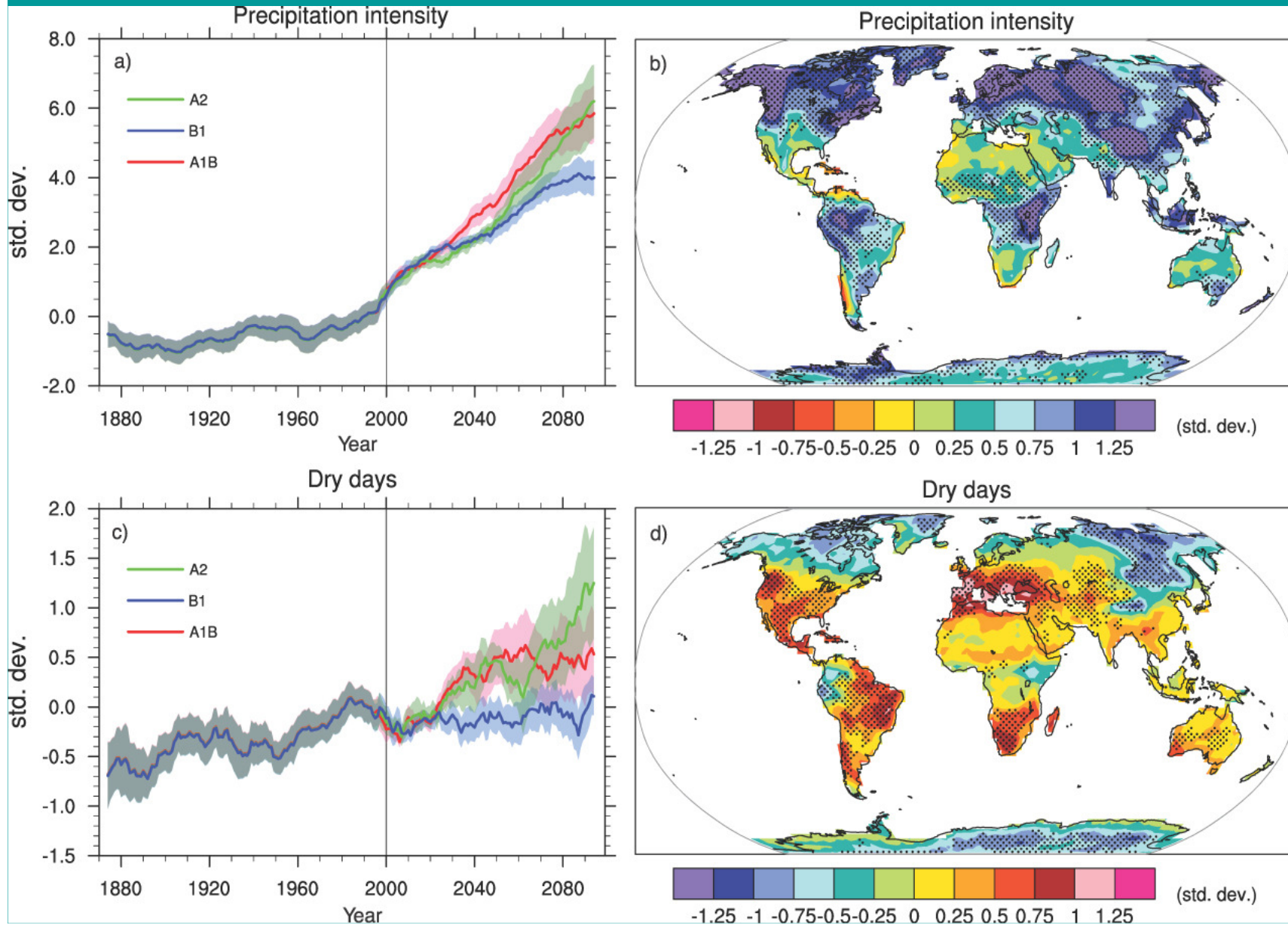
c) $P[\Delta T(\text{JJA}) > 2^\circ\text{C}]$, perturbed physics

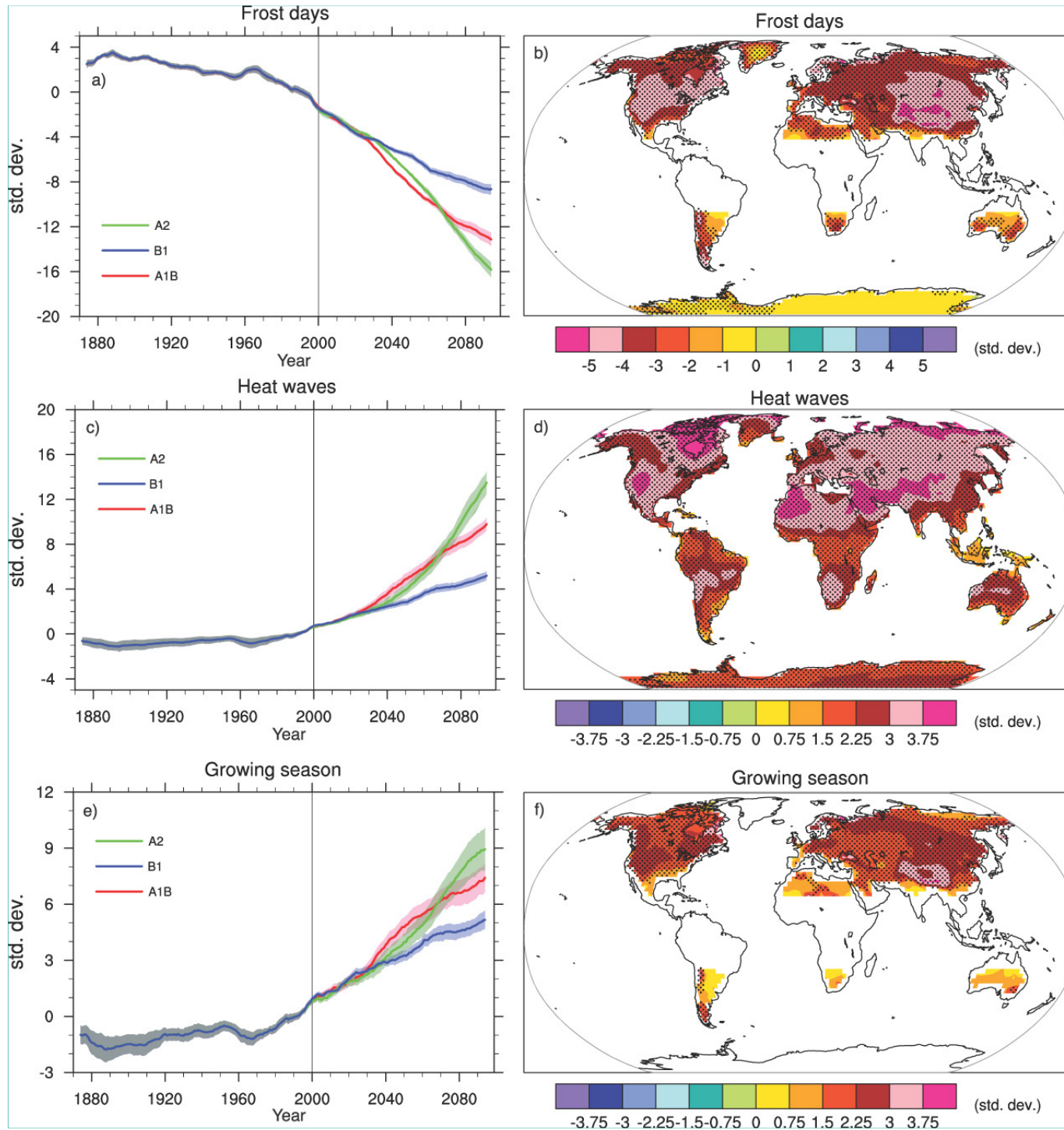
d) $P[\Delta T(\text{JJA}) > 2^\circ\text{C}]$, multi-model

A csapadék intenzitásának és a száraz napok számának megváltozásra vonatkozó becslések (2000-2100)

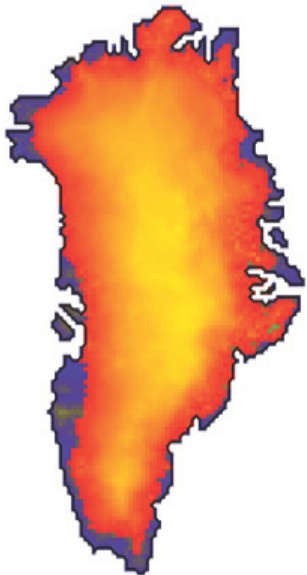

A fagyos napok számának, a hőhullámok gyakoriságának, s a tenyészidőszak megváltozására vonatkozó becslések (2000-2100)

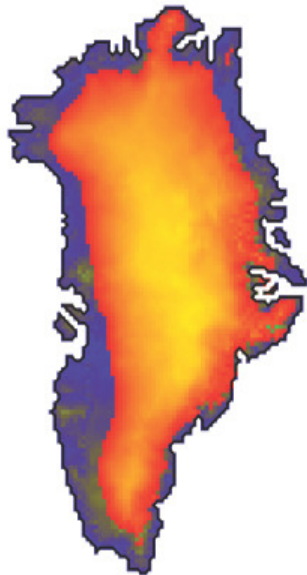

**Becslések a Grönland-i jégtömegre (%), jég vastagságra (m) és
badrock magasságra (m)
(modellfuttatás hossza: 1760 év)
Referencia időszak: 1980-1999**

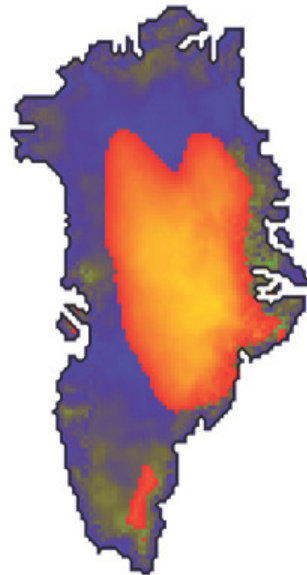
Year 0
Volume 100%

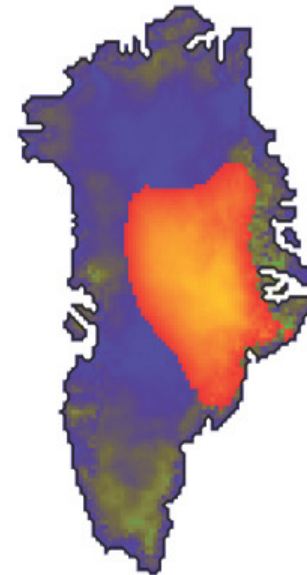
Year 270
Volume 80%

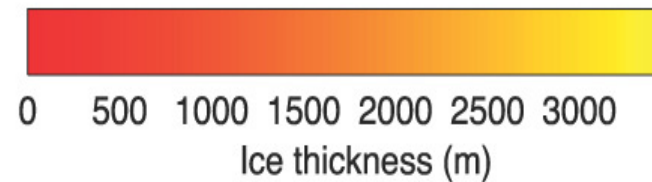
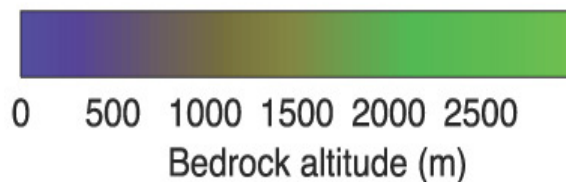
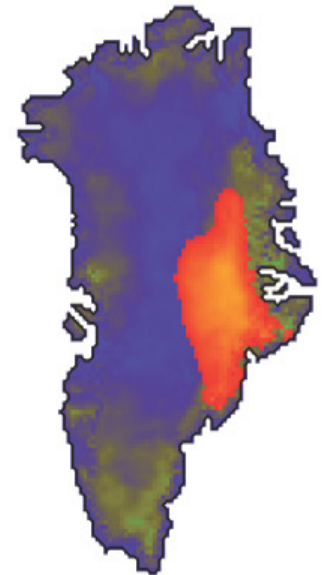
Year 710
Volume 60%

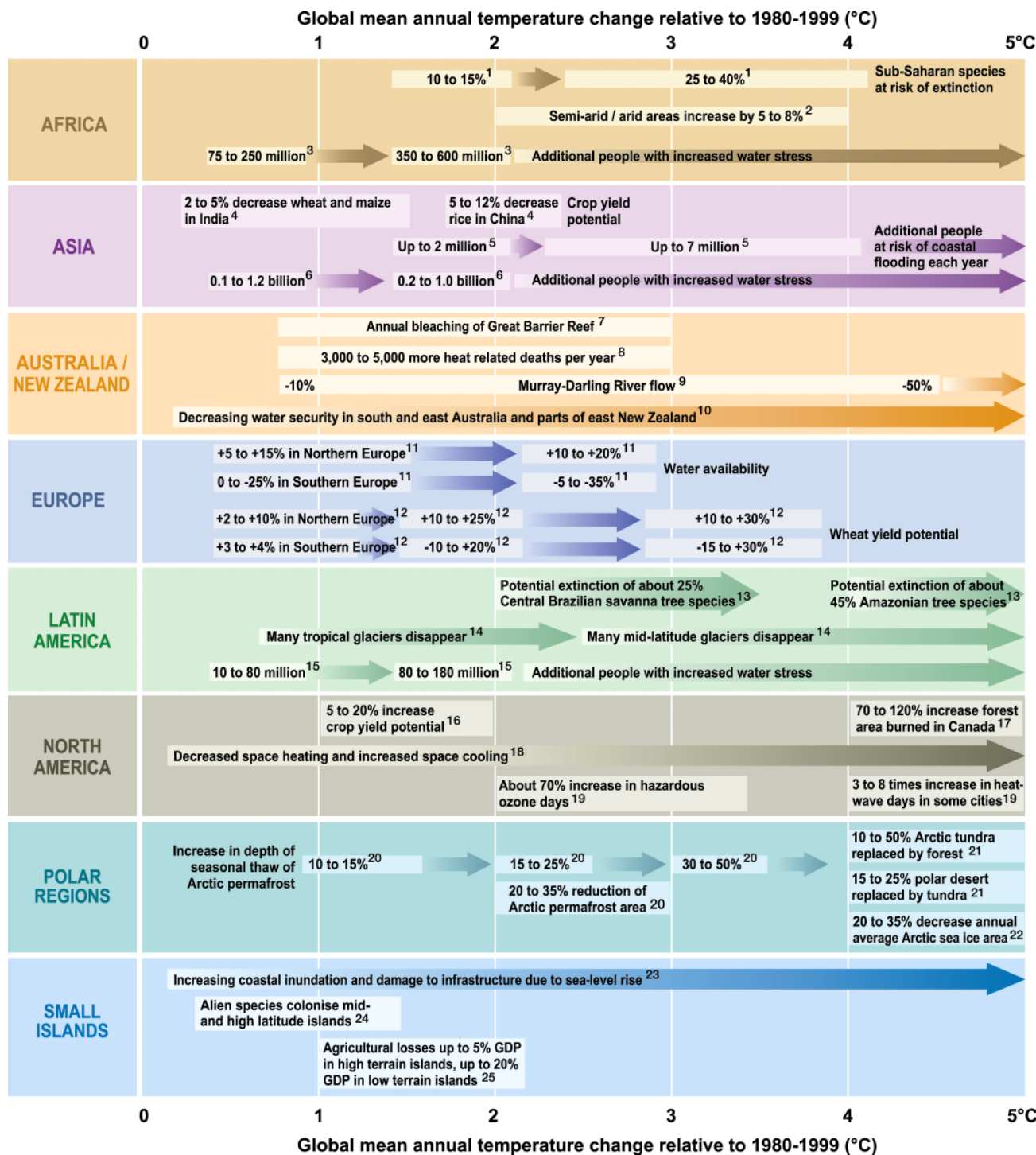

Year 1130
Volume 40%

Year 1760
Volume 20%

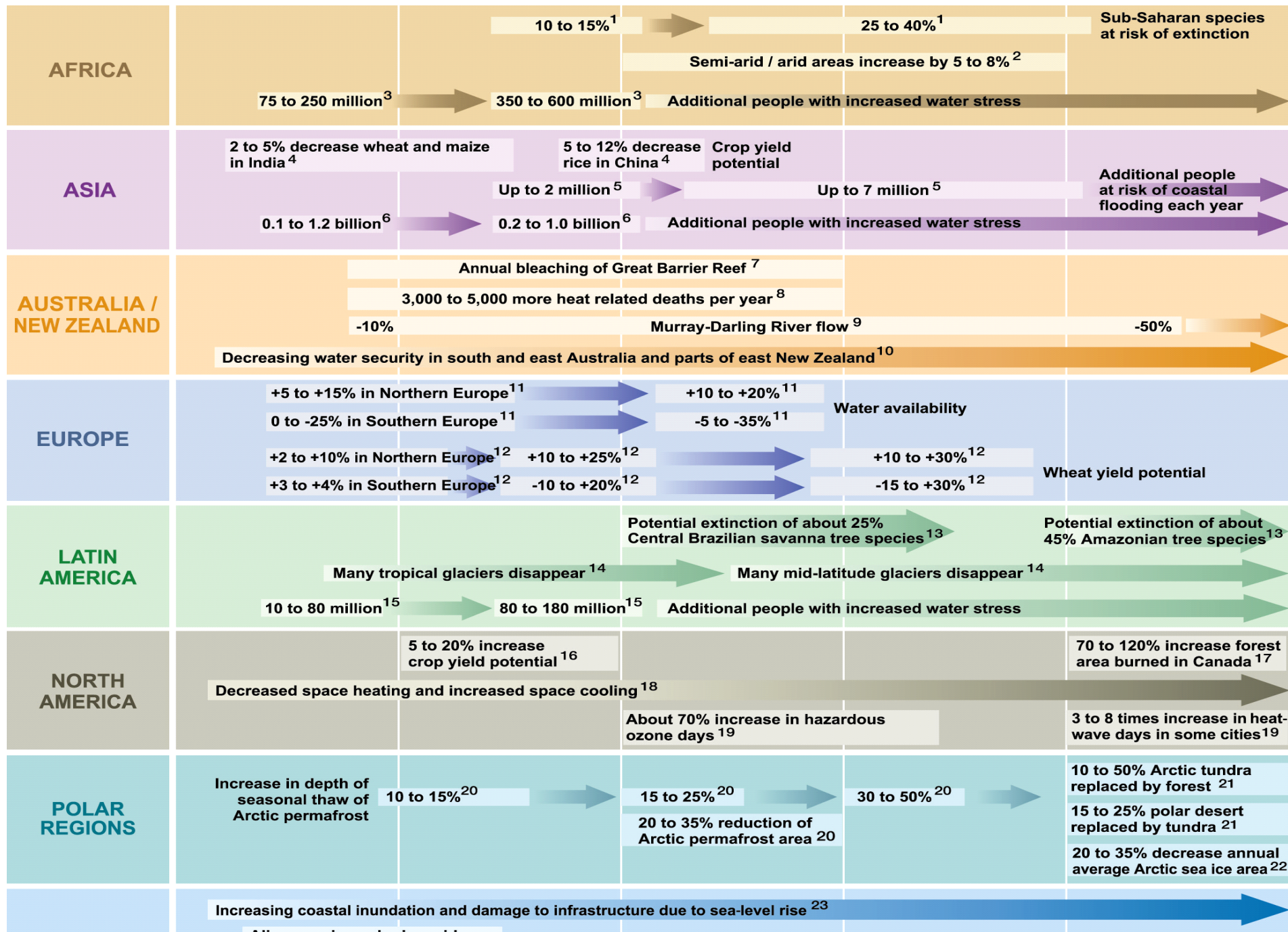

Néhány példa a várható regionális hatásokra, a globális melegedés mértékének függvényében

Source: IPCC-jelentés

Global mean annual temperature change relative to 1980-1999 (°C)

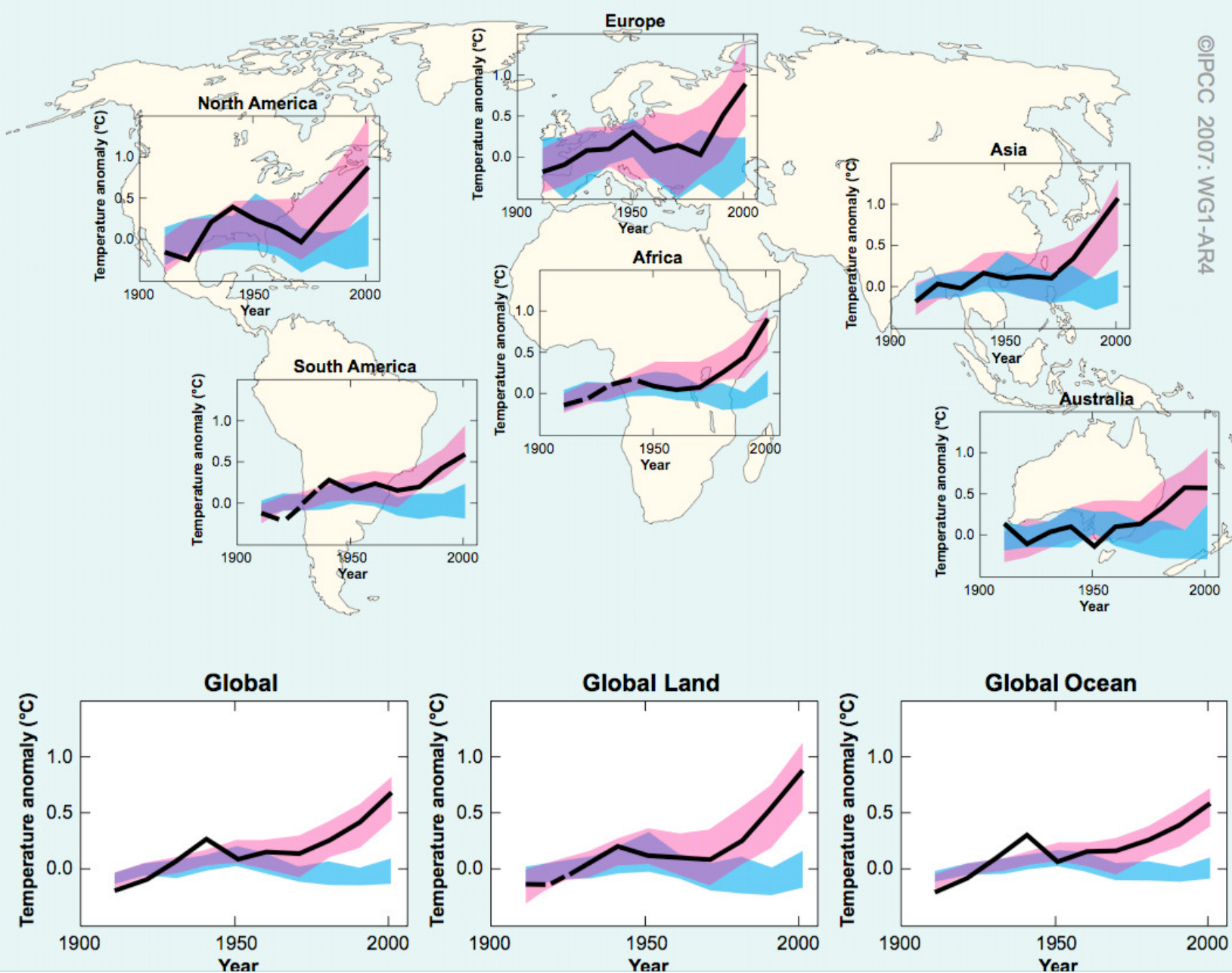
0 1 2 3 4 5°C

KONTINENTÁLIS SKÁLÁN VÁRHATÓ VÁLTOZÁSOK

EURÓPA

Becsült és modellezett globális és kontinentális hőmérséklet változás a XX. századra

©IPCC 2007: WG1-AR4

1906-2005
időszak

Mért

Modellezett:

 Csak természetes kényszerek (vulkán, nap)

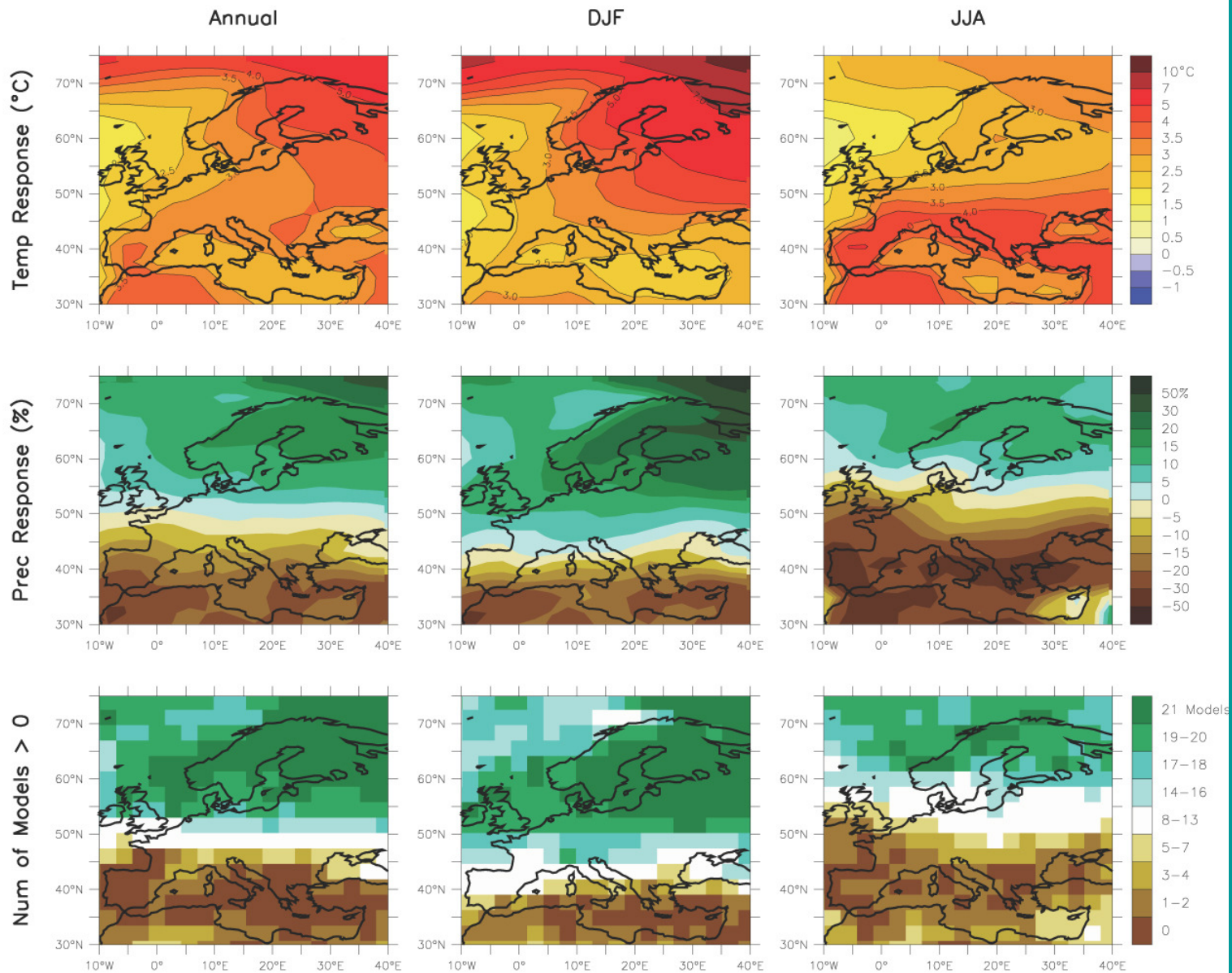
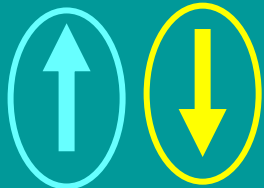

Antropogén és természetes kényszerek

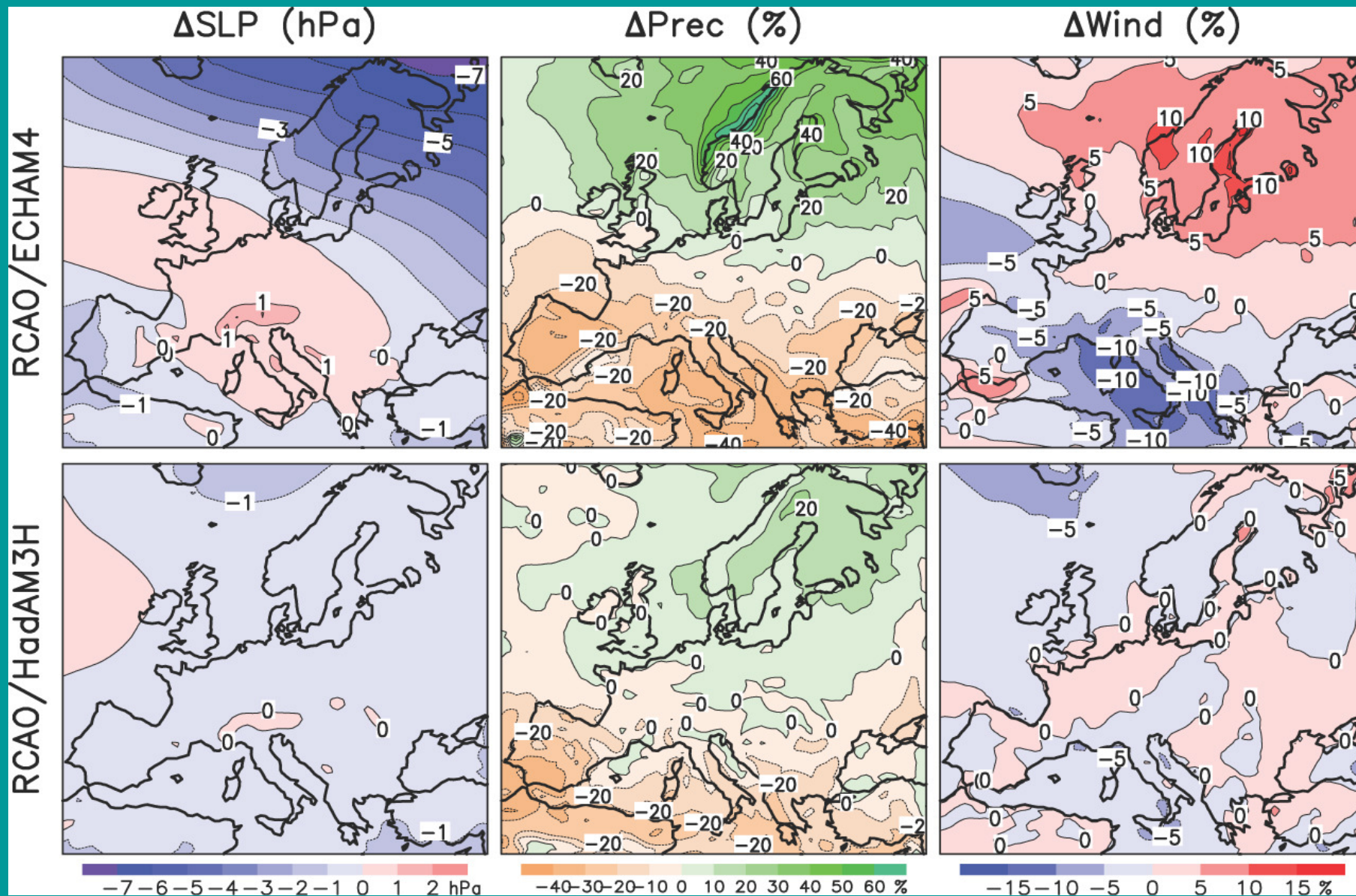
Source: IPCC

A kontinentális hőmérséklet és csapadék becsült változása 2080-2099-ra, A1B scenario (Referencia időszak: 1980-1999)

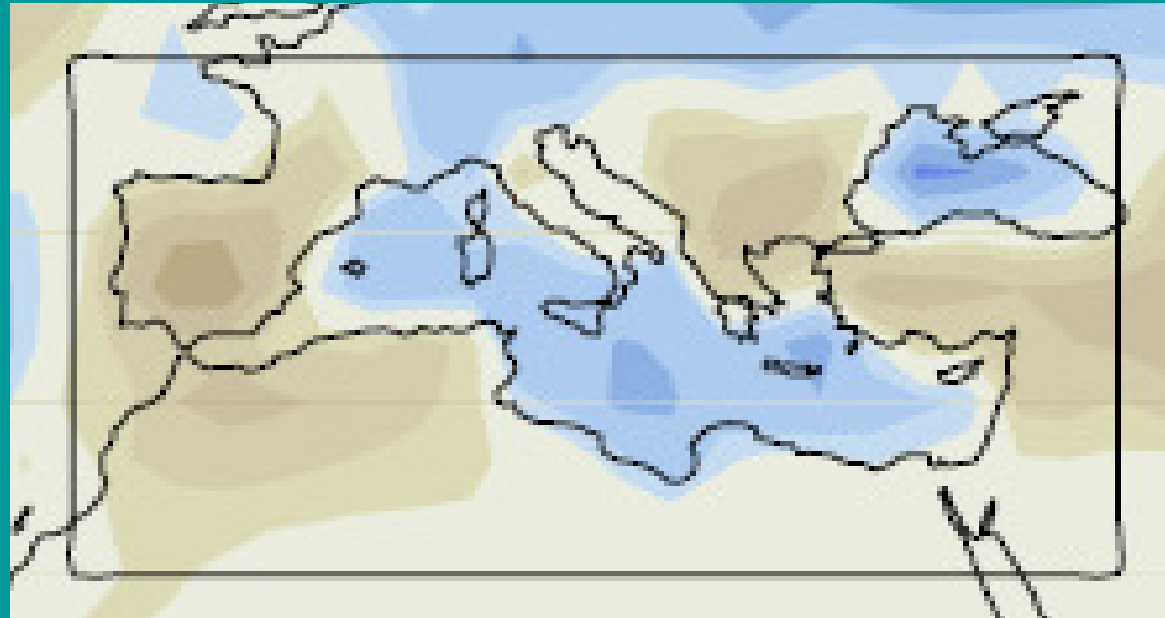
A tengerszinti légnyomás, csapadék és szél várható változása 2080-2099-re, A1B scenárió, (referencia időszak: 1980-1999)

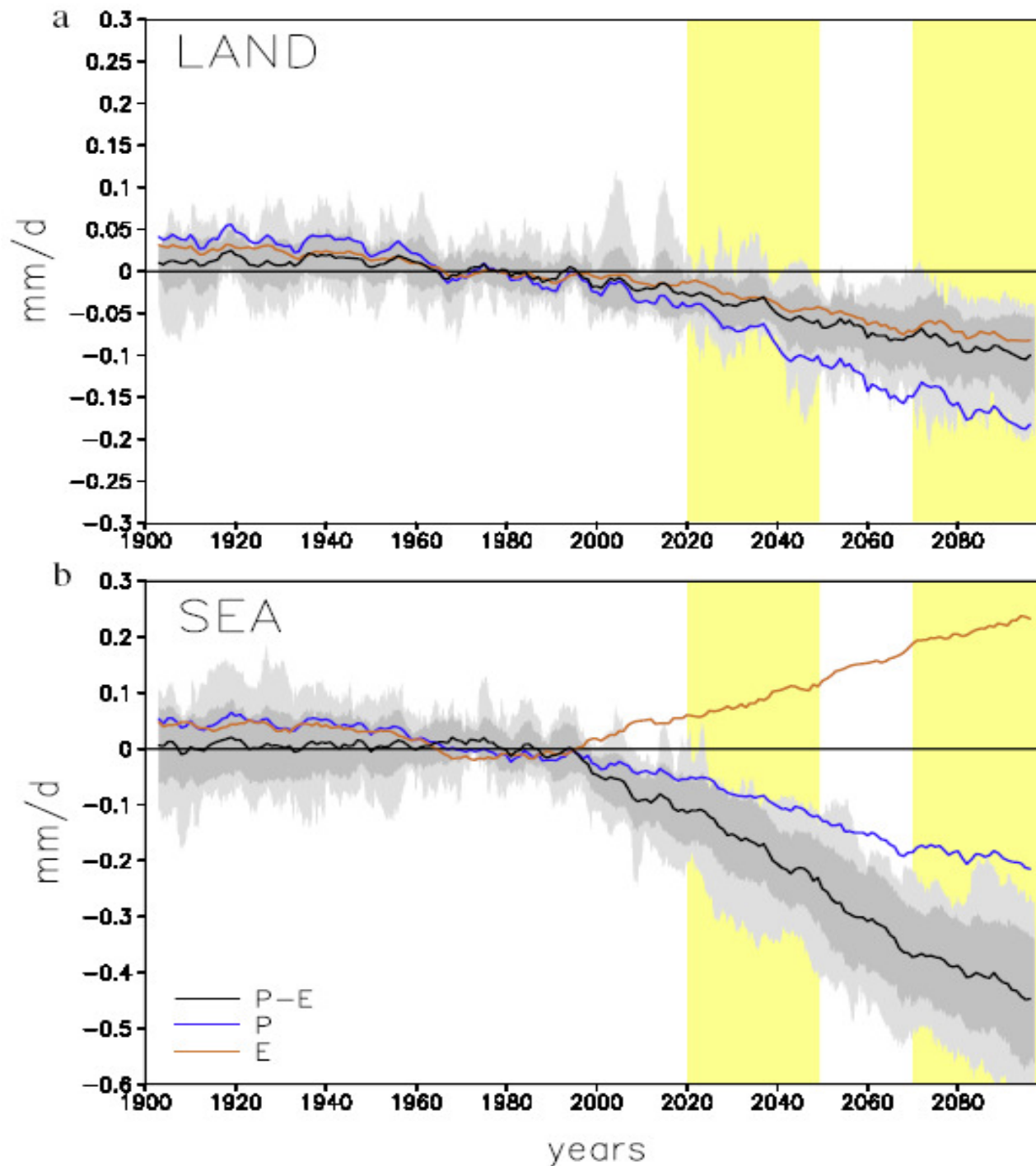
A BECSLÉSEK GCM FÜGGŐK!!!!!!!

Új kutatás – új eredmények

A Mediterrán térségre

Forrás: Mariotti et al, 2008., Environ. Res. Letters

**A Mediterrán
társág
vízkörforgásának
változása
(mm/day)
1900-2100
(Referencia időszak:
1950-2000),
CMIP3 modell**

KONTINENS:

P ↓
E ↓

TENGER:

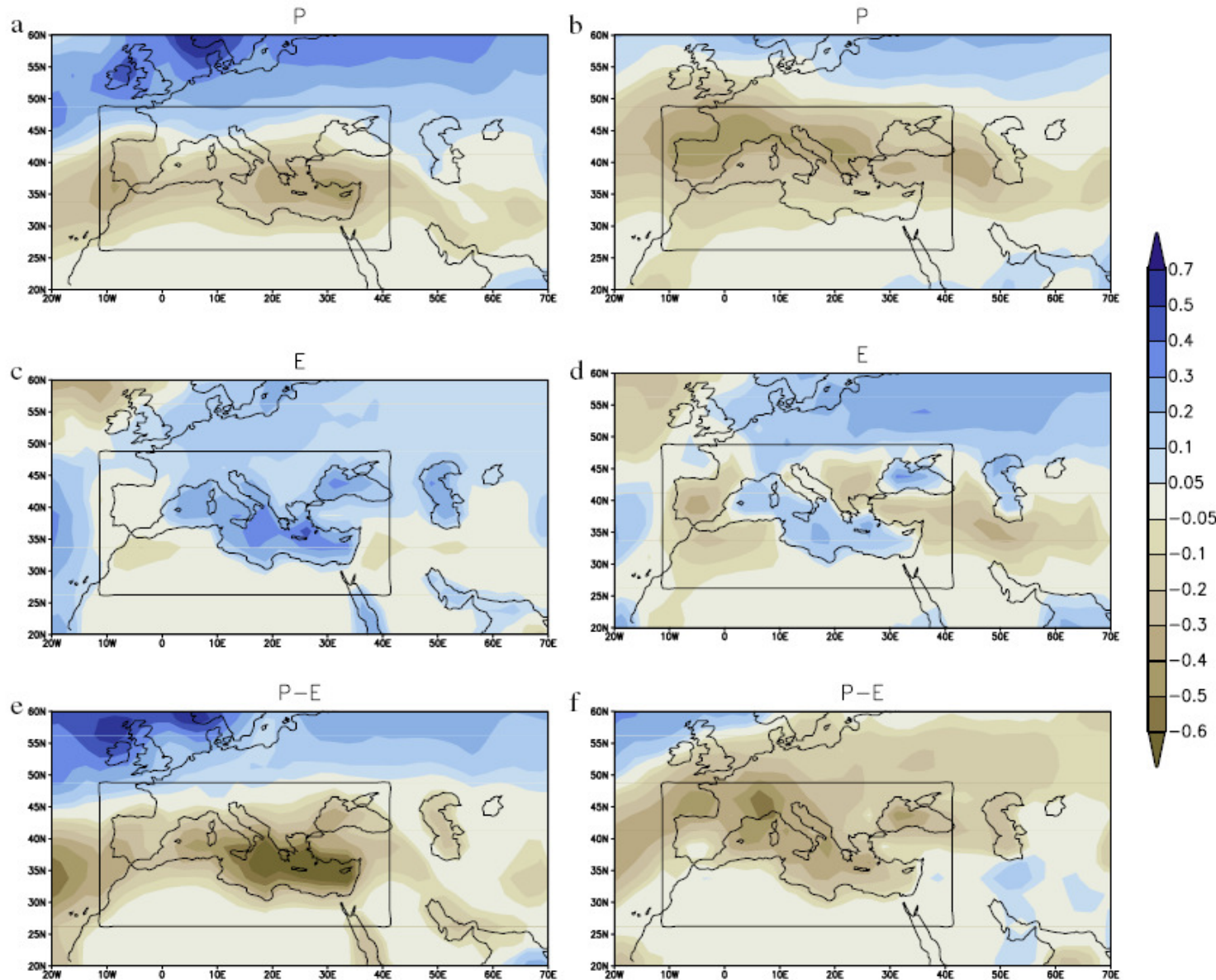
P →
E ↗

**Forrás: Mariotti et al,
2008**

A Mediterrán térség vízkörforgásának változása (mm/day) 2070-2099 (Referencia időszak: 1950-2000), CMIP3 modell

Wet Season

Dry Season

**Nedves
évszak:
tél**

**Száraz
évszak:
nyár**

**P:
Csapadék**

**E:
Párolgás**

**Forrás:
Mariotti et al,
2008**

**Globális éghajlati
szcenáriók regionalizálása**

NEMZETI ÉGHAJLATI SZCENÁRIÓK A XXI. SZÁZADRA

AZ ELTE METEOROLÓGIAI TANSZÉK HOZZÁJÁRULÁSA

**Regionális modelleredmények 2071-
2100 (50 km), PRUDENCE: EU5
(MEH-MTA, KVM NÉS), (16 és 8
szimuláció, A2 és B2 scenáriók)**

**DINAMIKUS REGIONÁLIS MODELLEZÉS
(Klímadinamikai program – OMSZ/ELTE)**

- 1. PRECIS (25 km)
(kifejlesztve: Hadley Centre, UK)**
- 2. RegCM (10 km), (kifejlesztve: NCAR,
jelenleg hozzáférhető ICTP)**

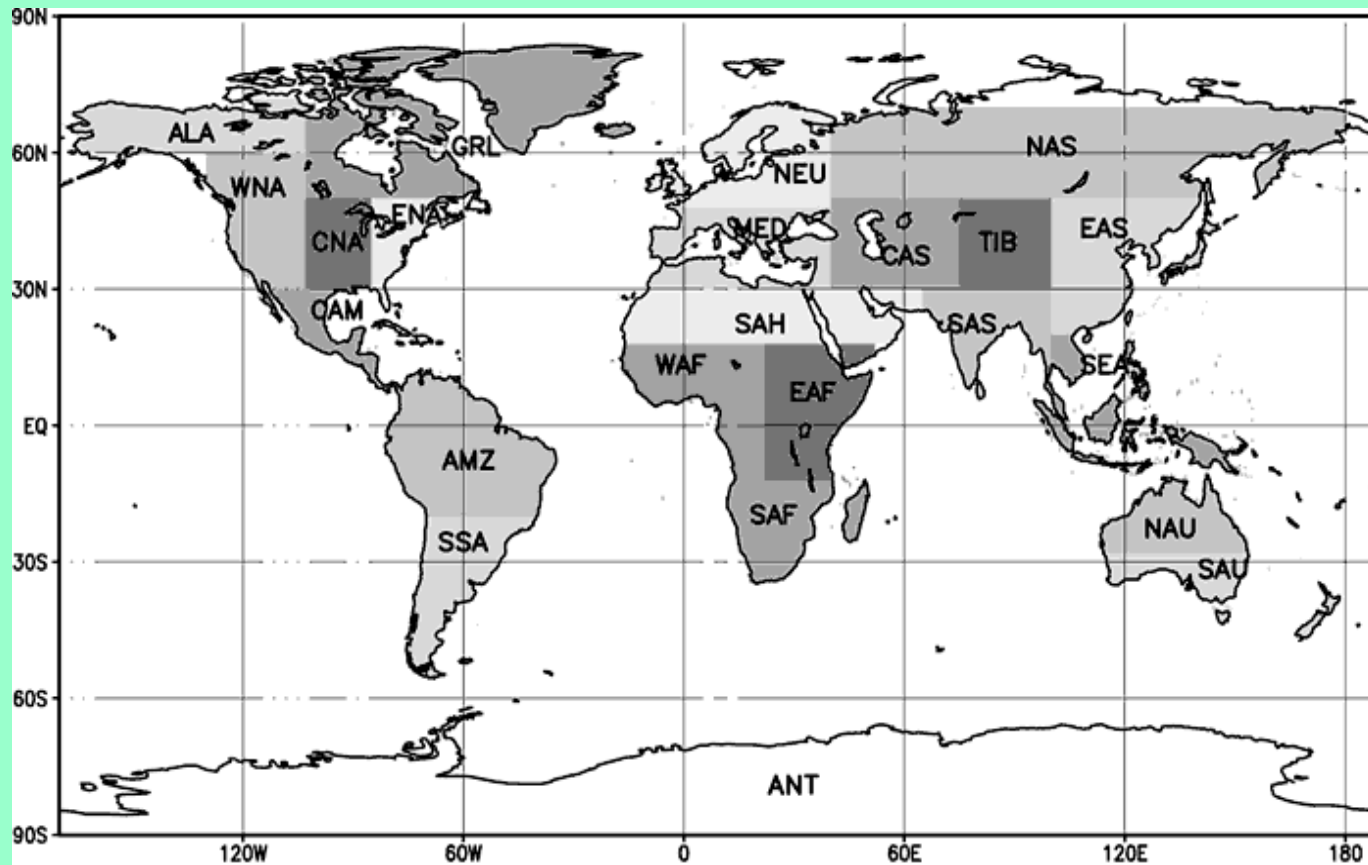
**Klímadinamikai NKFP, OTKA,
CECILIA - EU6 2006-2009**

**STATISZTIKUS
STATISZTIKUS
LESKALÁZÁS
LESKALÁZÁS
(Sztochasztikus dinamikusan
(Sztochasztikus dinamikusan
beágyazott modellekkel)
beágyazott modellekkel)
1994-2004
1994-2004**

**GLOBÁLIS
GLOBÁLIS
MODELLEREDMÉNYEK
MODELLEREDMÉNYEK
VIZSGÁLATA
VIZSGÁLATA
(MAGICC/SCENGEN)
(MAGICC/SCENGEN)
2050-re és 2100-ra
2050-re és 2100-ra
15 GCM alapján
15 GCM alapján
2003-2005
2003-2005**

GEOGRAPHICAL LOCATIONS AND INDICATOR OF 23 REGIONS USED IN REGIONAL CLIMATE CHANGE ANALYSIS

(Giorgi & Francisco, 2000)

ALA Alaska
 WNA Western North America
 CNA Central North America
 ENA Eastern North America
 GRL Greenland
 CAM Central America
 AMZ Amazonia
 SSA Southern South America

NEU Northern Europe
 MED Mediterranean
 CAS Central Asia
 SAH Sahara
 WAF West Africa
 EAF East Africa
 SAF Southern Africa
 ANT Antarctic

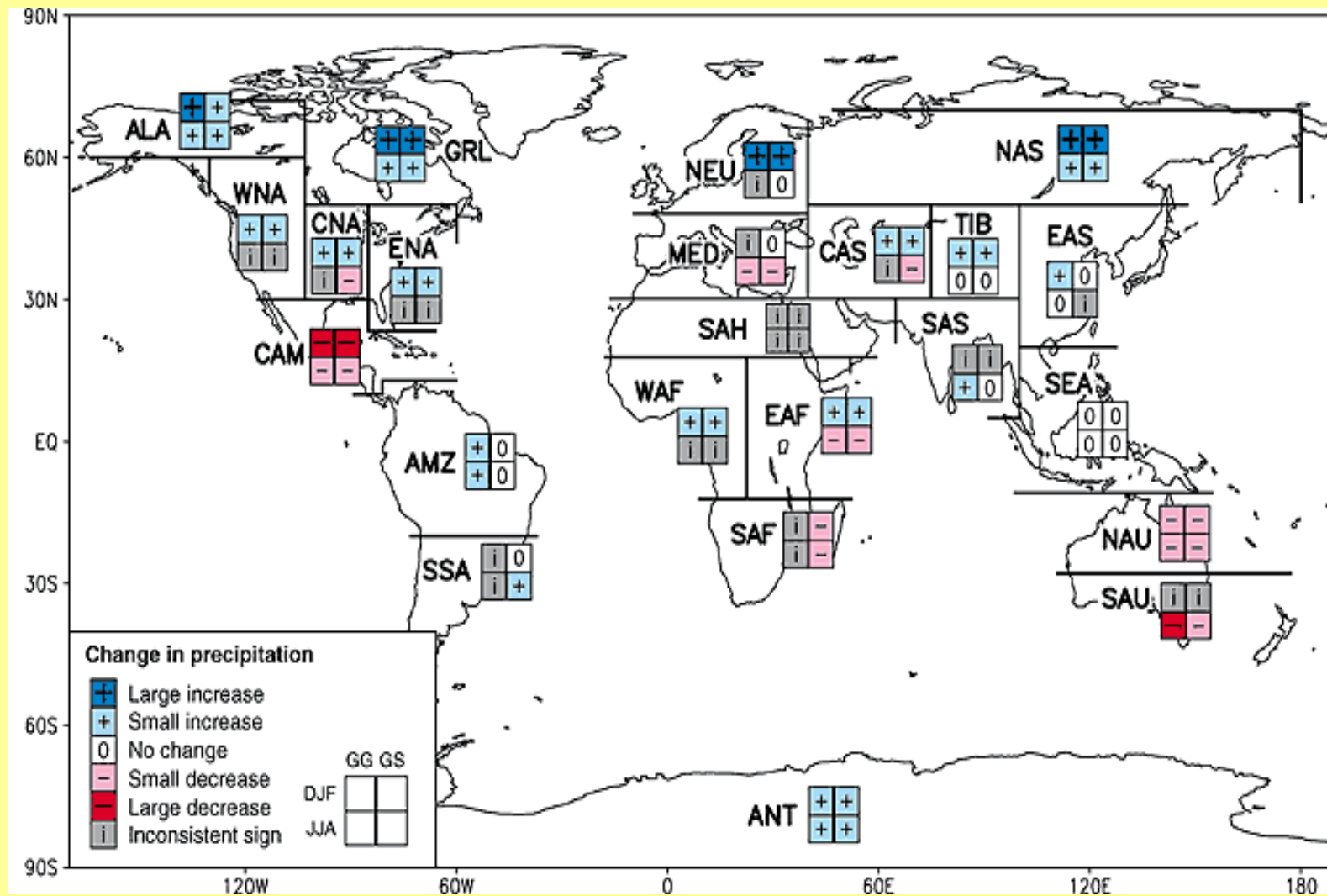
NAS Northern Asia
 TIB Tibet
 EAS Eastern Asia
 SAS Southern Asia
 SEA South East Asia
 NAU Northern Australia
 SAU Southern Australia

CONSISTENCY ANALYSIS OF GG AND GS SCENARIO FOR THE PERIOD 2075-2100

(Giorgi & Francisco, 2000)

PRECIPITATION – 23 REGIONS

A regionális klímamodellek előnyei

GCM-ek

(általános cirkulációs modellek)

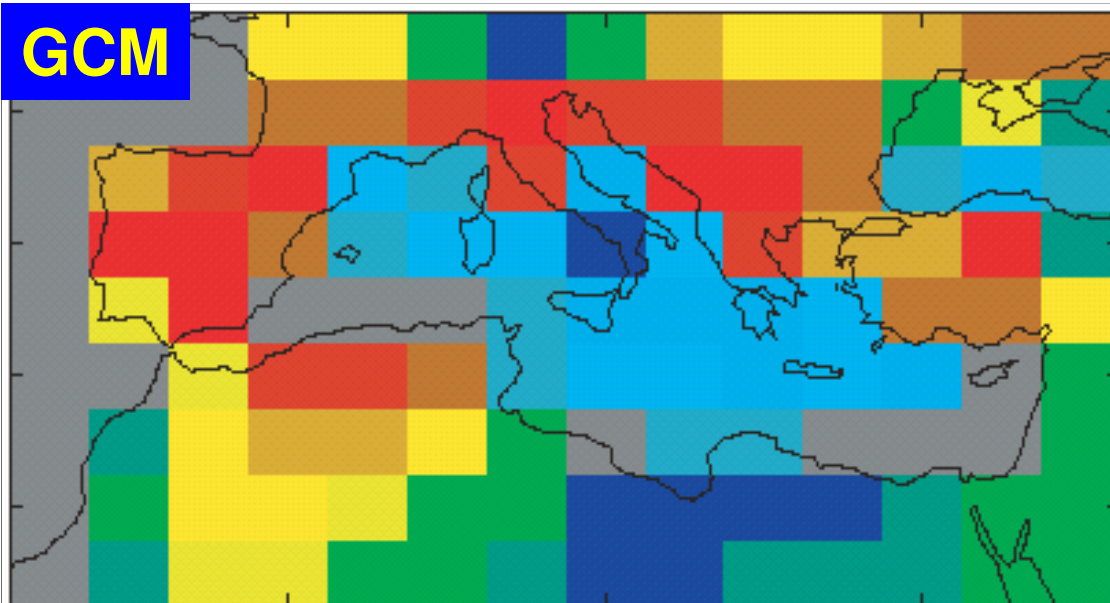
- Nagy-skálájú cirkulációs folyamatok
- Nagy kapacitású számítógépes igény
- Extrém események nem jól reprezentáltak

RCM-ek

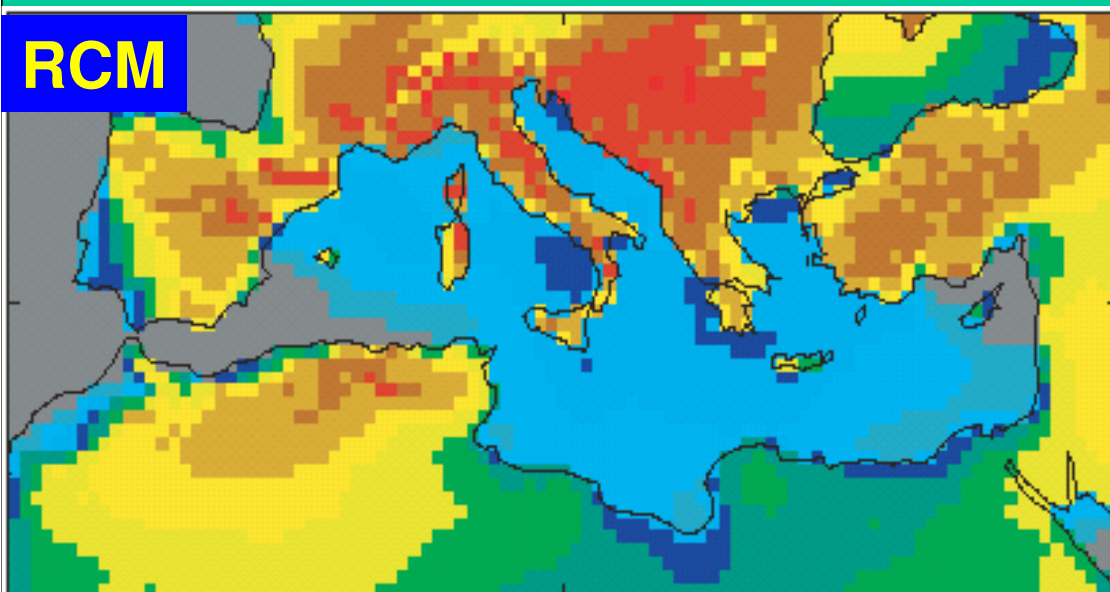
(regionális klímamodellek)

- Részletesebb térbeli felbontás
- PC-n is futtathatók
- Az extrém események jobb közelítése

GCM

RCM

3

4

5

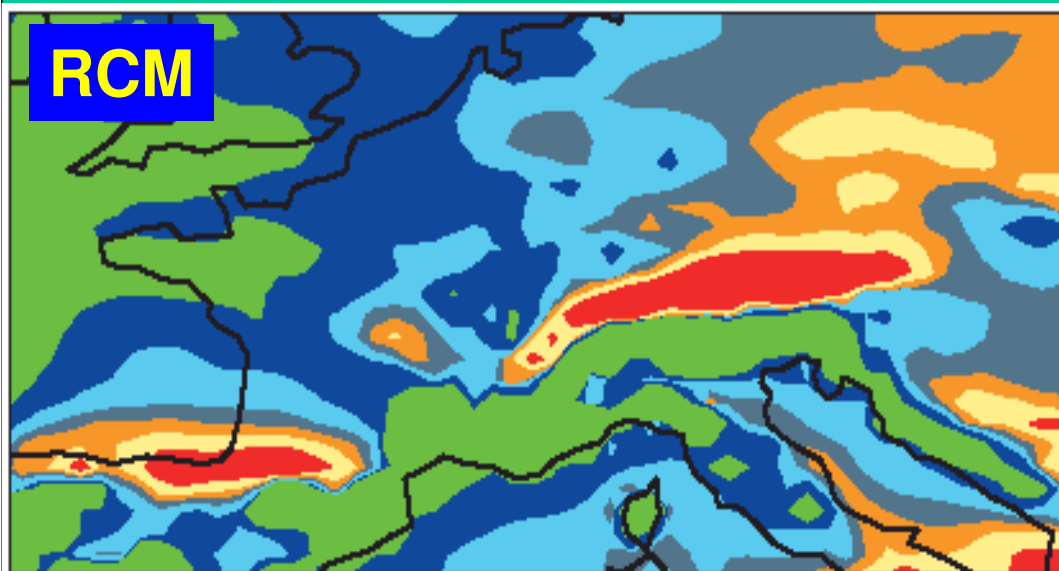
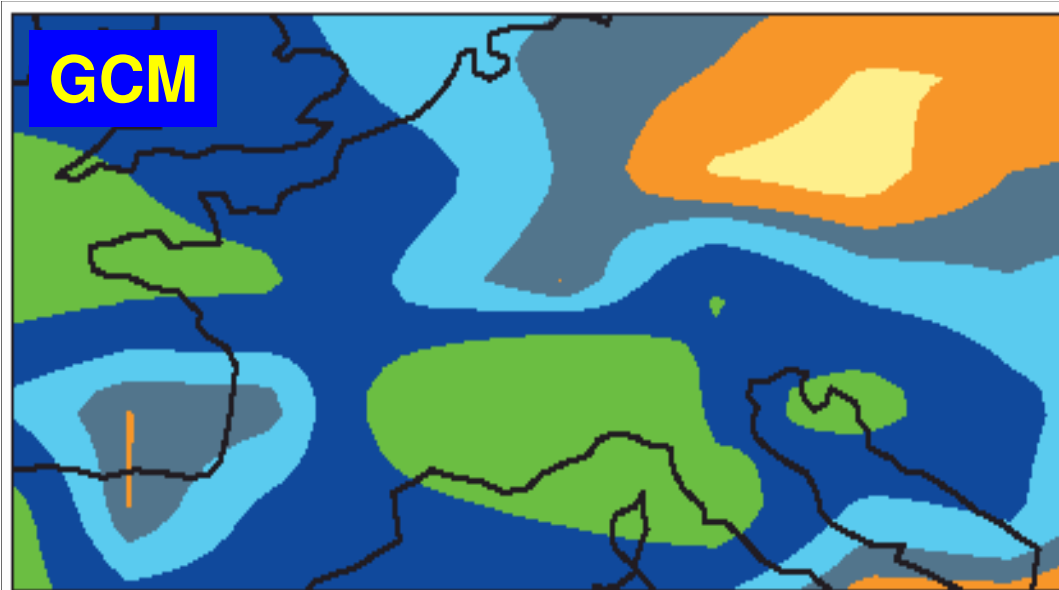
6

7

8

Hőmérséklet (°C)

**A Földközi-tenger
körzetében
nyárra előrejelzett
hőmérséklet-változás
a brit Hadley-központ
globális és
regionális skálájú
klímamodelleivel
(2080-ra)**

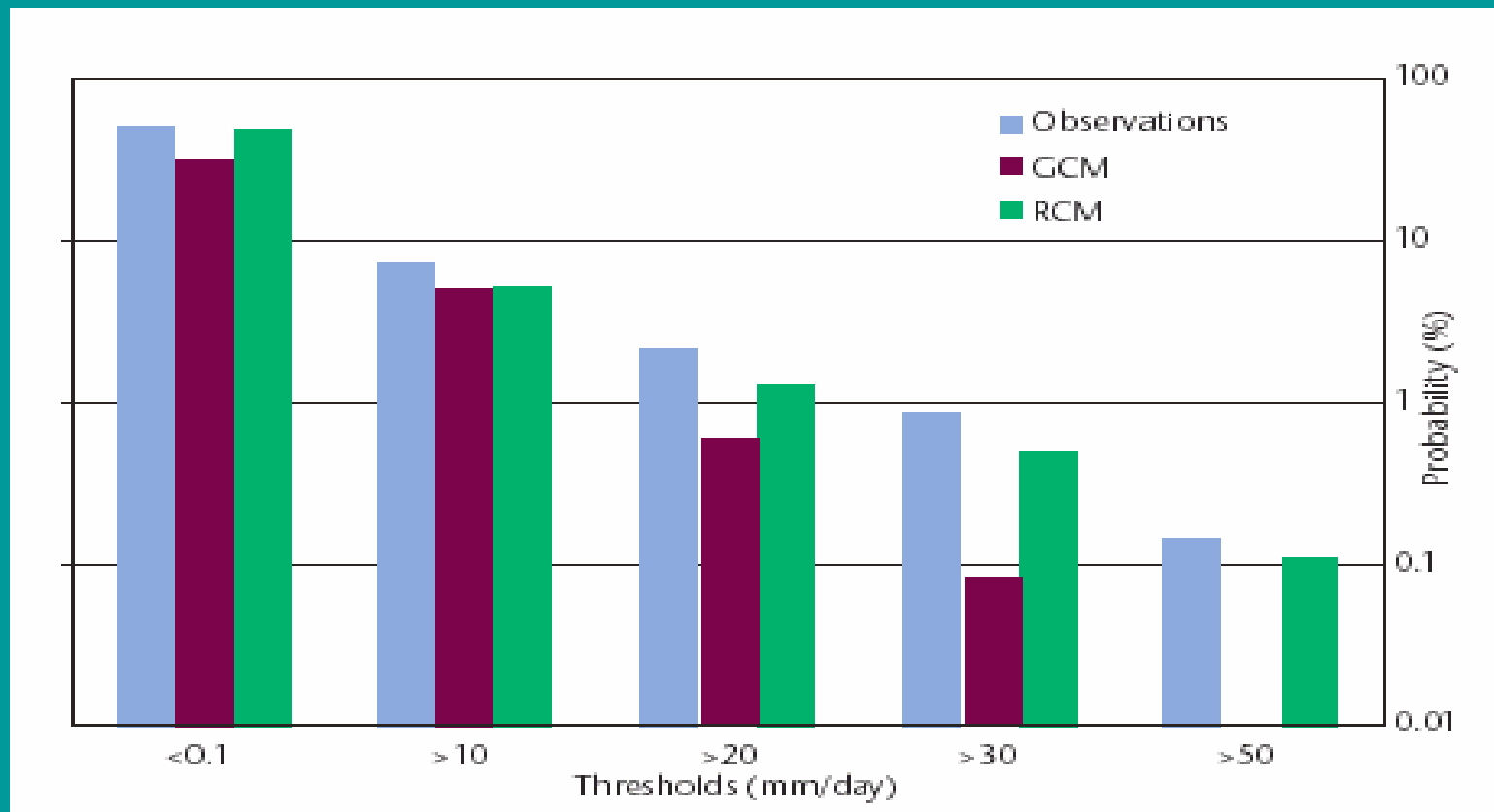
-0.5 -0.2 0 0.2 0.5 1

Csapadék (mm/nap)

A Pireneusok és az Alpok hegyvonulatainak télre előrejelzett csapadékváltozása a brit Hadley-központ globális és regionális skálájú klímamodelleivel (2080-ra)

Az Alpok térségére szimulált csapadékvalószínűségek összehasonlítása a mérésekkel

Hadley-központ globális és regionális skálájú klímamodellei felhasználásával

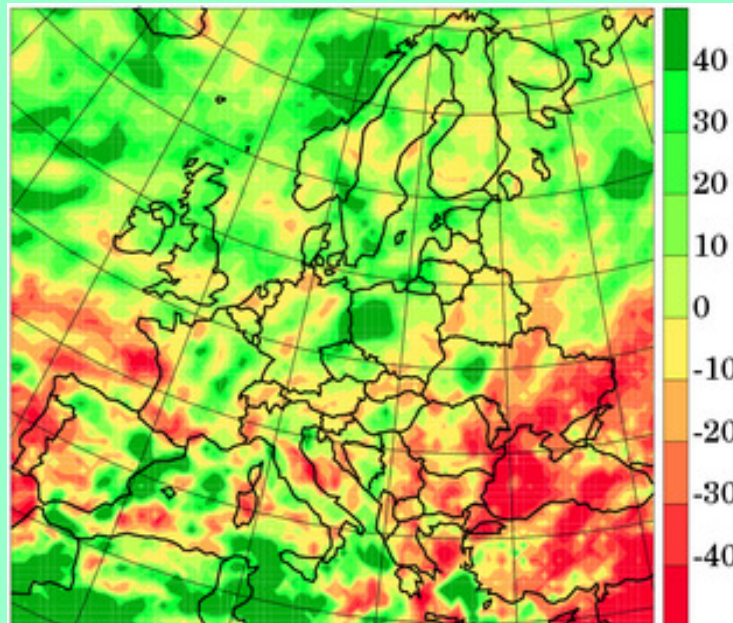
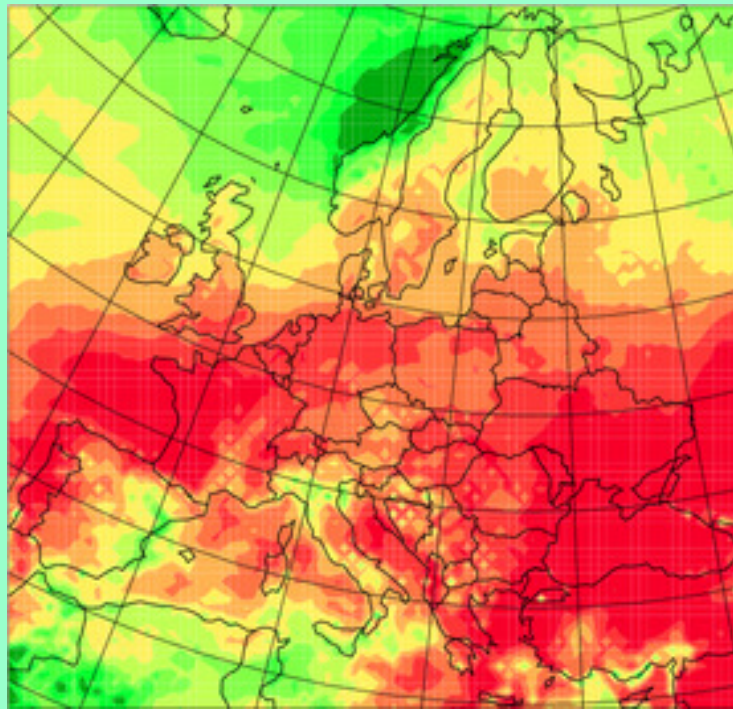
A PRUDENCE regionális modelljei alapján a 2071-2100 időszakra (referencia időszak: 1961-1990)

Fent: Átlagos csapadékösszegek változása [%]
Július-Augusztus-Szeptember

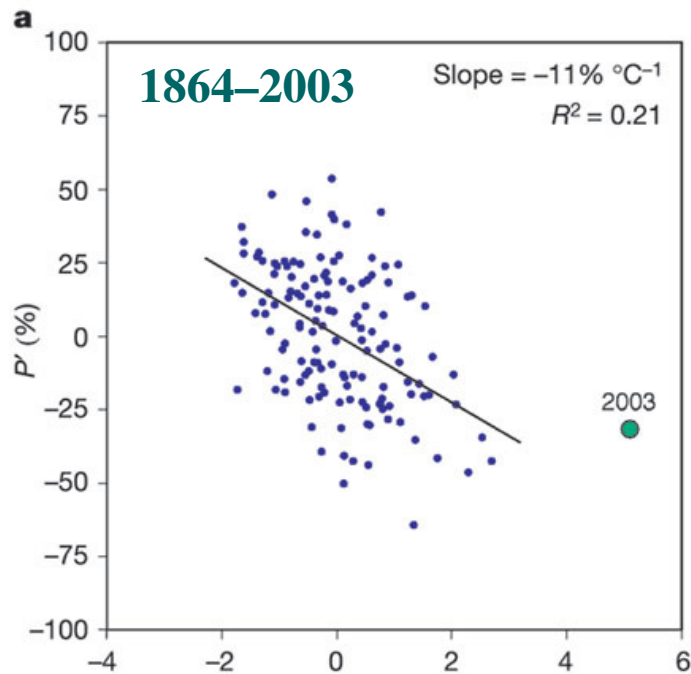
Lent: A 99-es percentilis értéket meghaladó
csapadékok gyakoriság változásan [%]
("az extrém csapadékok megváltozása")

Következtetések:

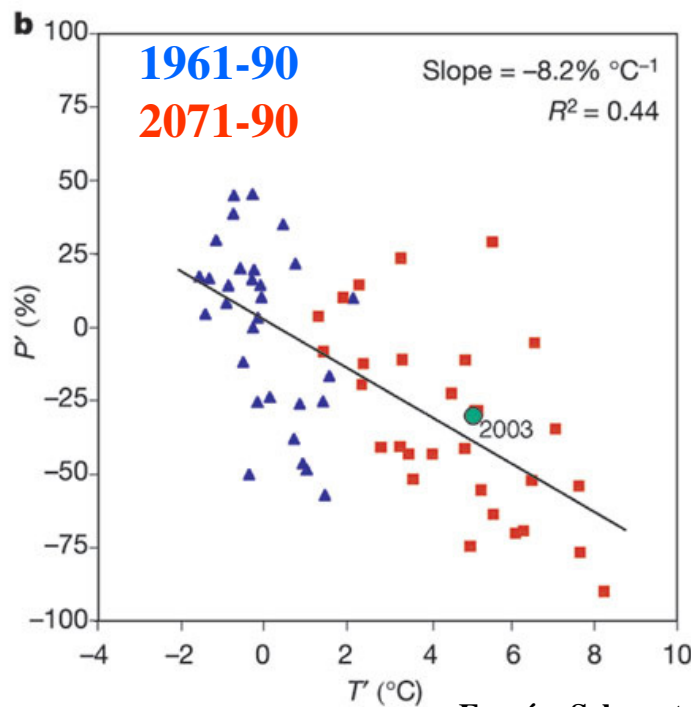
- Nyári csapadékösszeg csökken
- Intenzív csapadékkal járó események gyakorisága nő és még hevesebb lesz
(Pl. Moldva, Duna, Elba 2002-es árvizei)

Forrás: Christensen et al. 2003

Mért
adatok

Modellezett
értékek

Csapadék-hőmérséklet scatter-diagramok a nyári időszakra, Svájc területére.

a, Állomásokon mért adatok (1864–2003) alapján számított anomáliák (referencia időszak: 1961–90).

b, Éghajlatváltozások és az éghajlati normálidőszakra vonatkozó szimulációk CTRL (1961–90, kék), SCEN (2071–90, piros).

A zöld jelek a 2003 nyári (JJA) méréseket jelölik.

Következtetés:

A mai szélsőséges értékek a jövőben akár átlagossá is válhatnak.

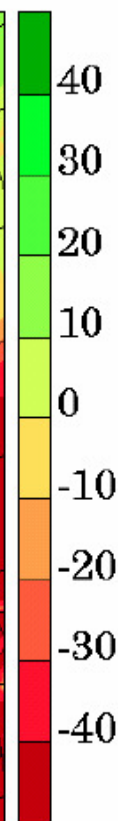
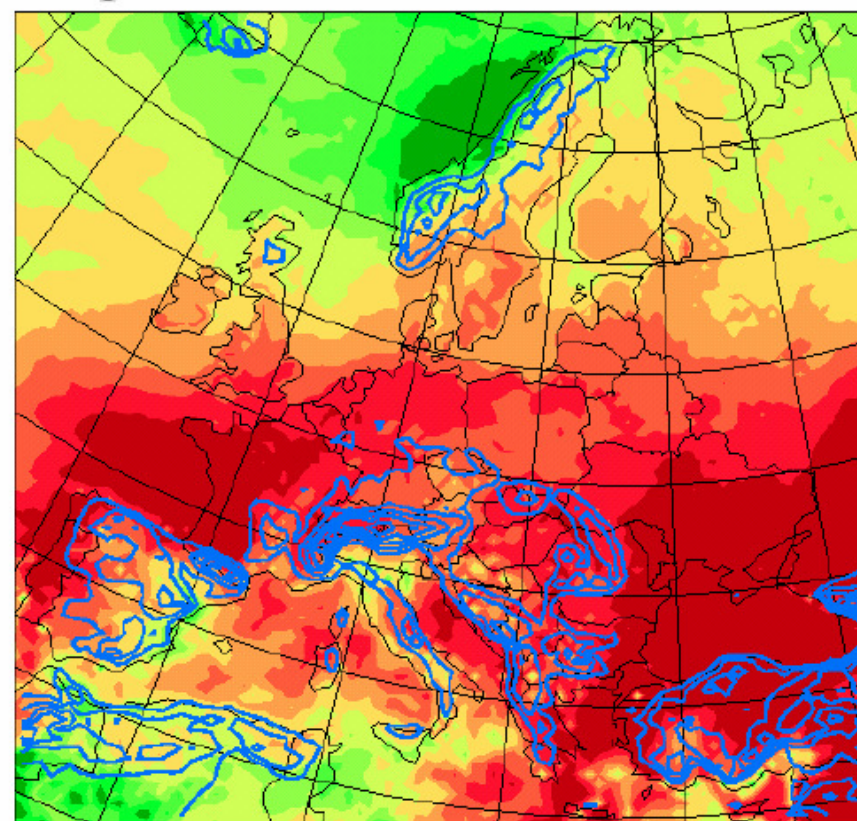
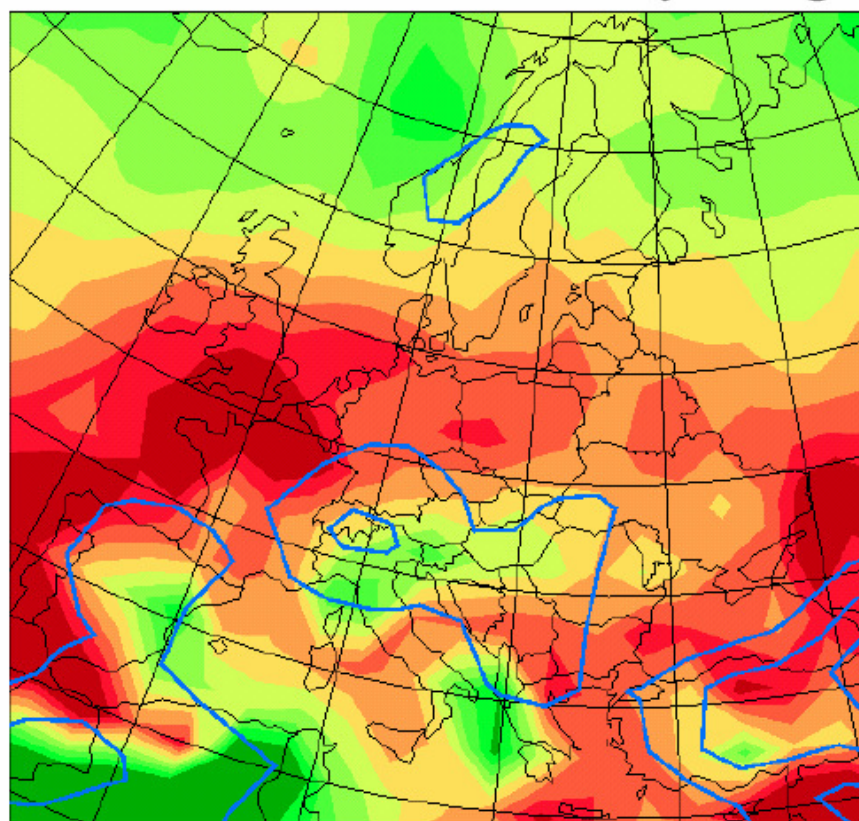
A nyárvégi (JASZ) csapadékösszegek várható változása (%)

GLOBÁLIS MODELL (300 km)   REGIONÁLIS MODELL (50 km)

ECHAM

HIRHAM

July-August-September

Mo. – Glob: 0-(+10)%, Reg: (-30)-(-40)%

Forrás: Christensen, 2003

NEMZETI ÉGHAJLATI SZCENÁRIÓK A XXI. SZÁZADRA

AZ ELTE METEOROLÓGIAI TANSZÉK HOZZÁJÁRULÁSA

Regionális modelleredmények 2071-2100 (50 km), PRUDENCE: EU5 (MEH-MTA, KVM NÉS), (16 és 8 szimuláció, A2 és B2 scenáriók)

DINAMIKUS REGIONÁLIS MODELLEZÉS (Klímadinamikai program – OMSZ/ELTE)

- 1. PRECIS (25 km)**
(kifejlesztve: Hadley Centre, UK)
- 2. RegCM (10 km),** (kifejlesztve: NCAR, jelenleg hozzáférhető ICTP)

**Klímadinamikai NKFP, OTKA,
CECILIA - EU6 2006-2009**

**STATISZTIKUS
LESKALÁZÁS**
(Sztochasztikus dinamikusan beágyazott modellekkel)
1994-2004

**GLOBÁLIS
MODELLEREDMÉNYEK
VIZSGÁLATA**
(MAGICC/SCENGEN)
2050-re és 2100-ra
15 GCM alapján
2003-2005

PROJEKT

MOTIVÁCIÓ

- **A klímaprojekciók bizonytalanságai**
- **Eltérések a modellszimulációk között,
változékonyság**
- **Extrém szimuláció, esettanulmányok
(csapadék, hőmérséklet)**
- **Egységes dinamikus leskálázási kísérletek
(modell szimulációk, összehasonlító elemzések)**

PROJEKT

CÉLOK - TARTALOM

- **Modellezés 45%**
(szimulációk, összehasonlító elemzések)
- **Hatástanulmányok 45%**
(hidrológia, mezőgazdaság, erdészet, ökológia)
- **Klímapolitika, disszemináció 10%**
(publiációk: média, döntéshozók, gazdaság)

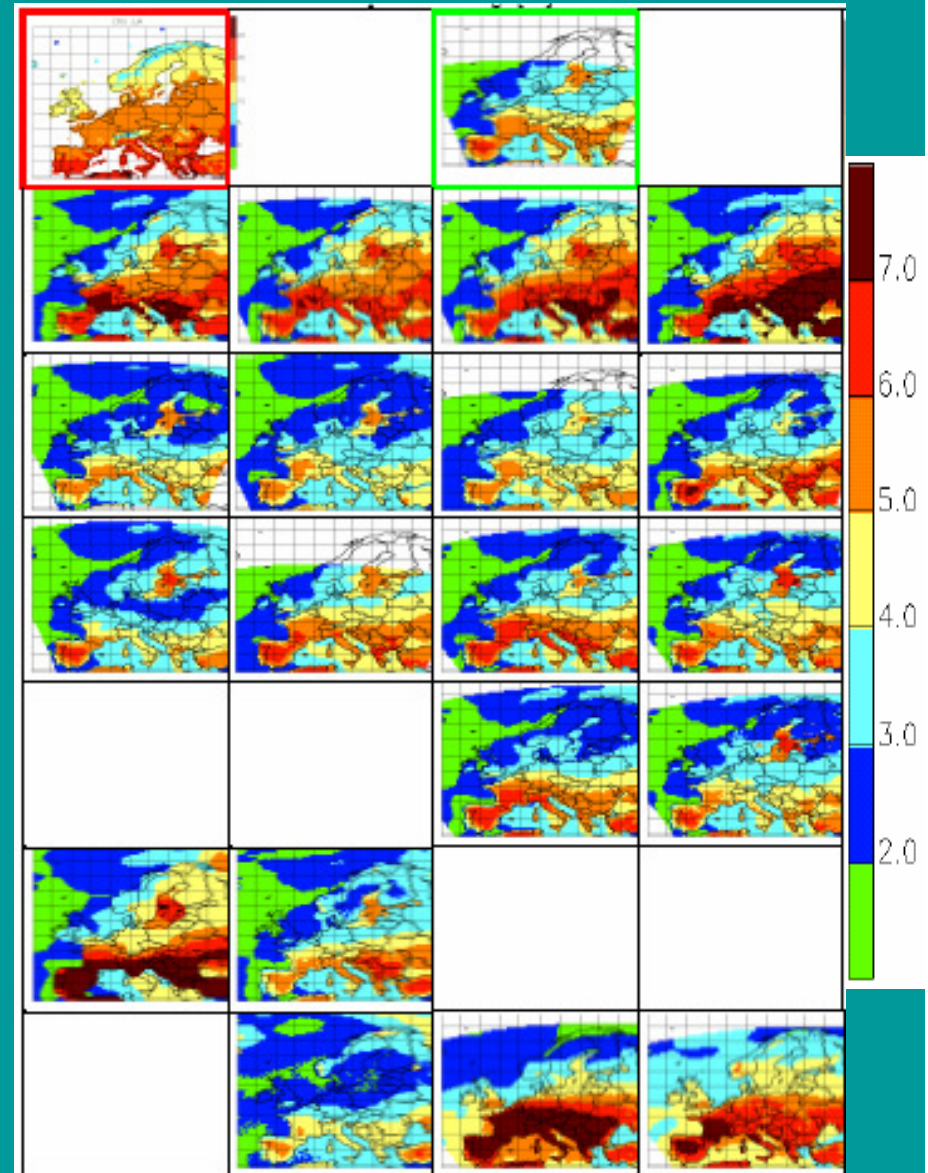
RCM-ek listája, az őket meghajtó GCM-ekkel, melyeket alkalmaztunk

	Institute	RCM	Driving GCM	Scenario
1	Danish Meteorological Institute	HIRHAM	HadAM3H	A2, B2
2		HIRHAM	ECHAM5	A2
3		HIRHAM high res.	HadAM3H	A2
4		HIRHAM extra high res.	HadAM3H	A2
5	Hadley Centre, UK Met Office	HadRM3P (ensemble/1)	HadAM3P	A2, B2
6		HadRM3P (ensemble/2)	HadAM3P	A2
7	ETH (Zürich)	CHRM	HadAM3H	A2
8	GKSS	CLM	HadAM3H	A2
9		CLM improved	HadAM3H	A2
10	Max Planck Institute	REMO	HadAM3H	A2
11	Swedish Meteorol. and Hydr. Inst.	RCAO	HadAM3H	A2, B2
12		RCAO	ECHAM4/OPYC	B2
13	UCM (Universidad Complutense Madrid)	PROMES	HadAM3H	A2, B2
14	Int. Centre for Theoretical Physics	RegCM	HadAM3H	A2, B2
15	Norwegian Meteorological Institute	HIRHAM	HadAM3H	A2
16	KNMI (Netherlands)	RACMO	HadAM3H	A2
17	Météo-France	ARPEGE	HadCM3	A2, B2
18		ARPEGE	ARPEGE/OPA	B2

Klímaszcenáriók Európára a PRUDENCE projekt eredményei alapján

- 19 regionális klímamodellfuttatás eredményei Európa térségére
- Térbeli felbontás: 50×50 km² (!!!!!)
- Klímaprojekciók csak a 2071-2100-időszakra és csak az IPCC A2 és B2 scenárióra
- Referencia időszak: 1961-1990
- **Három** GCM-pár alkalmazása a határfeltételek megadásához:
HadAM3H/HadCM3 (UK),
ECHAM4/OPYC3 (DE),
ARPEGE/OPA (FR)

Hőmérsékletváltozás (19 modellfuttatás) NYÁR - PRUDENCE A2 scenárió, 2071-2100

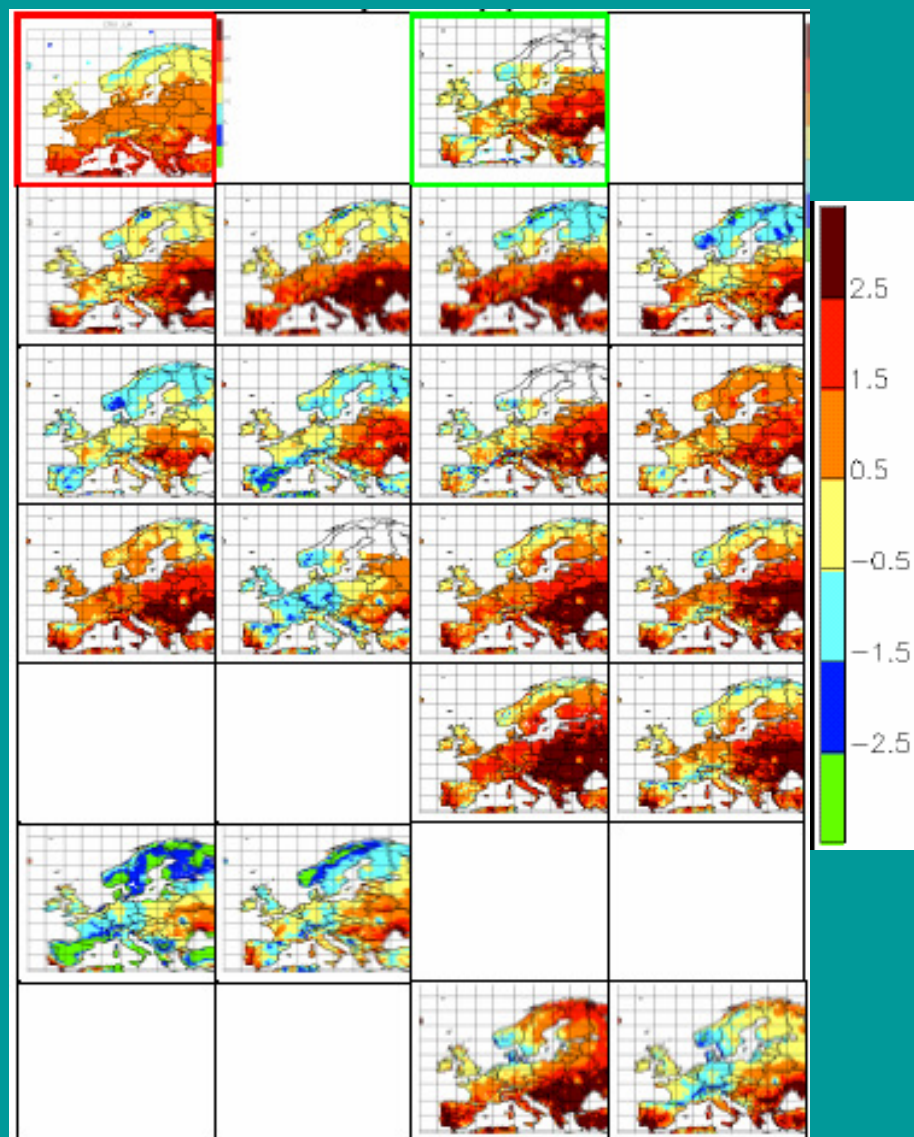

Éghajlati scénáriók PRUDENCE projekt

- EU-projekt: 2001-2004
- 19 regionális klíma modell szimuláció Európára
- Térbeli felbontás: 50×50 km²
- Climate projections only for 2071-2100 (SRES A2 and B2)
Reference period: 1961-1990
- Using **three** GCM-pair for the boundary conditions of the regional models:
HadAM3H/HadCM3 (UK),
ECHAM4/OPYC3 (DE),
ARPEGE/OPA (FR)

Hőmérsékleti hiba (19 modell-futás) NYÁR (JJA) – PRUDENCE 1961-1990

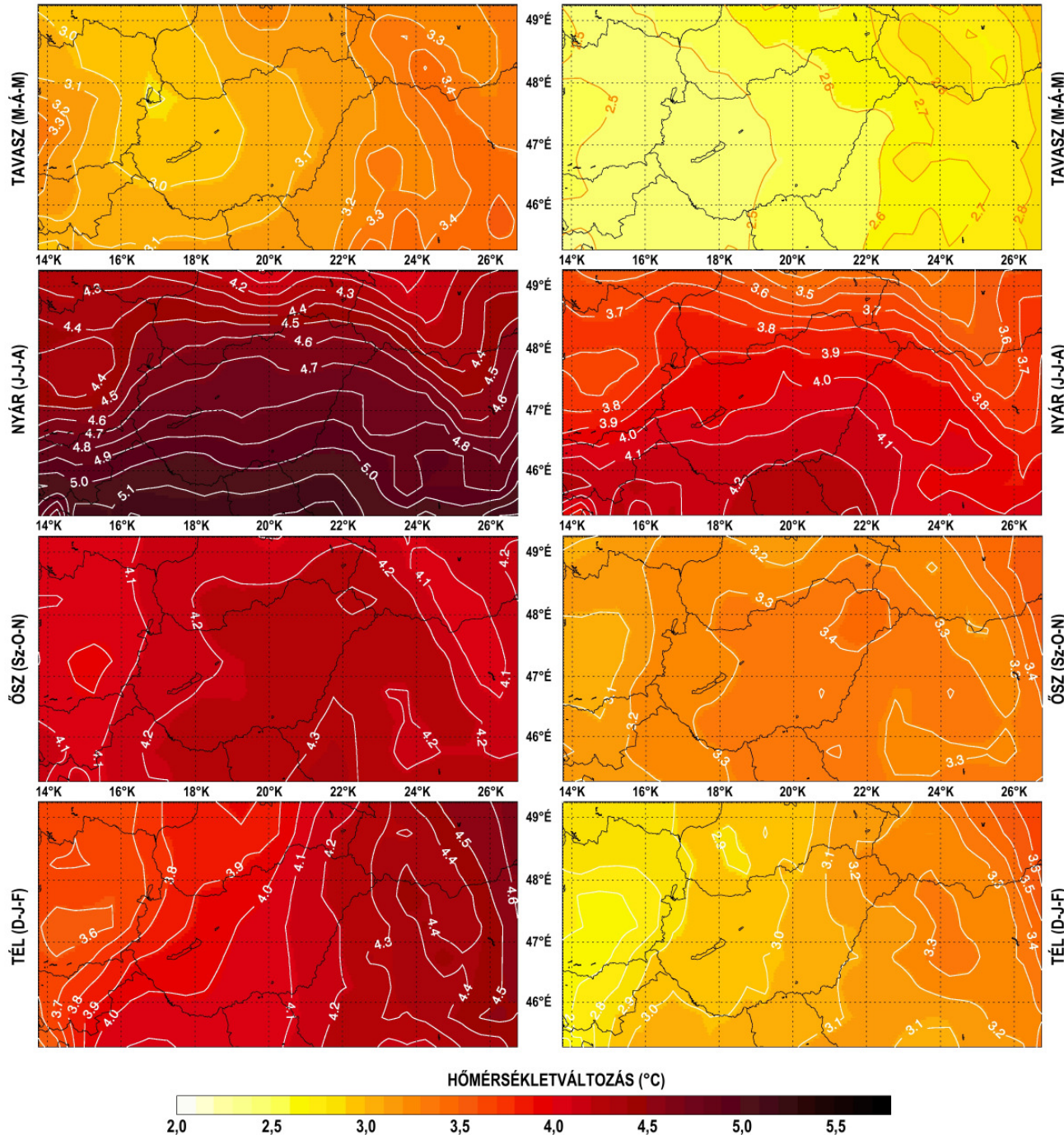
Hibamezők (a CRU-val összehasonlítva)

A2 scenárió

B2 scenárió

**Várható
hőmérséklet-
változás a Kárpát-
medence térségében**

**A2 és B2 scenárió
összehasonlítása
(16, illetve 8
modellfuttatás)**

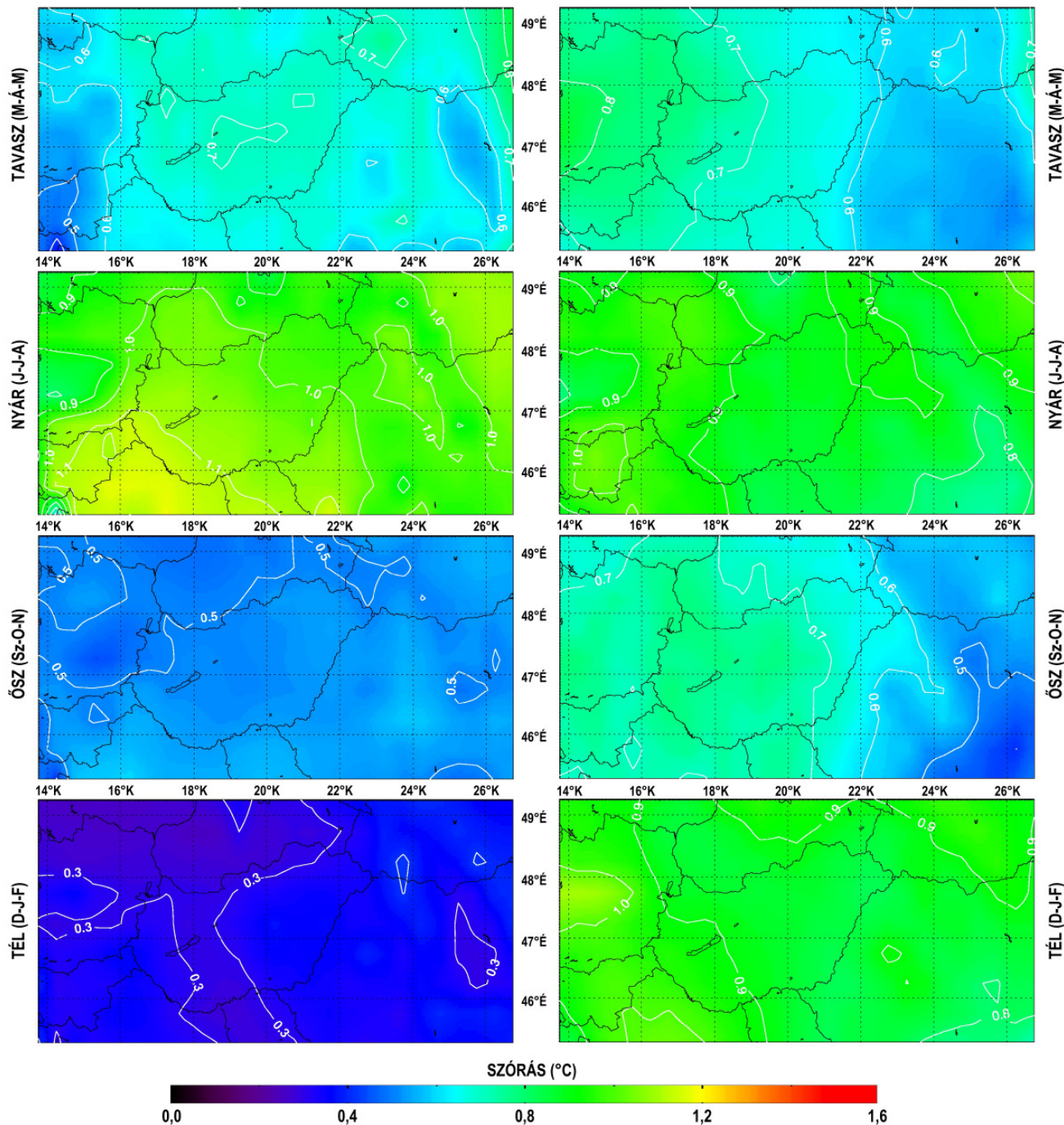
**PRUDENCE
2071-2100**

**NYÁR – legnagyobb
A2: 4,5-4,9 °C,
B2: 3,8-4,2 °C
TAVASZ – legkisebb
A2: 2,9-3,2 °C
B2: 2,5-2,6 °C**

A2 scenárió

B2 scenárió

**Várható
hőmérséklet-
változások szórása
a Kárpát-medence
társágában**

**A2 és B2 scenárió
összehasonlítása
(16, illetve 8
modellfuttatás)**

**PRUDENCE
2071-2100**

legnagyobb – NYÁR

A2: 1,0-1,1 °C

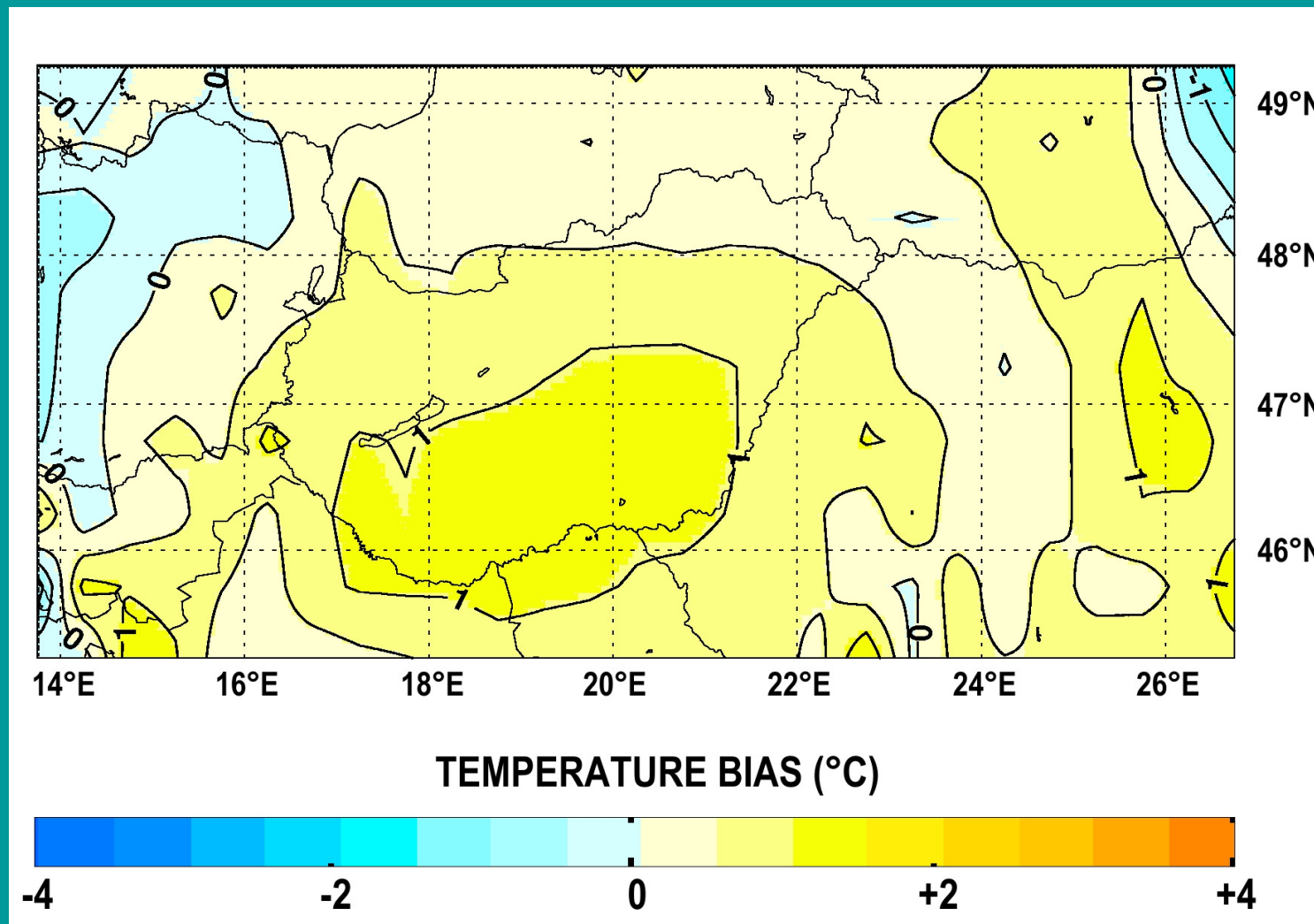
B2: 0,9-1,0 °C

legkisebb

A2: TÉL 0,2-0,3 °C

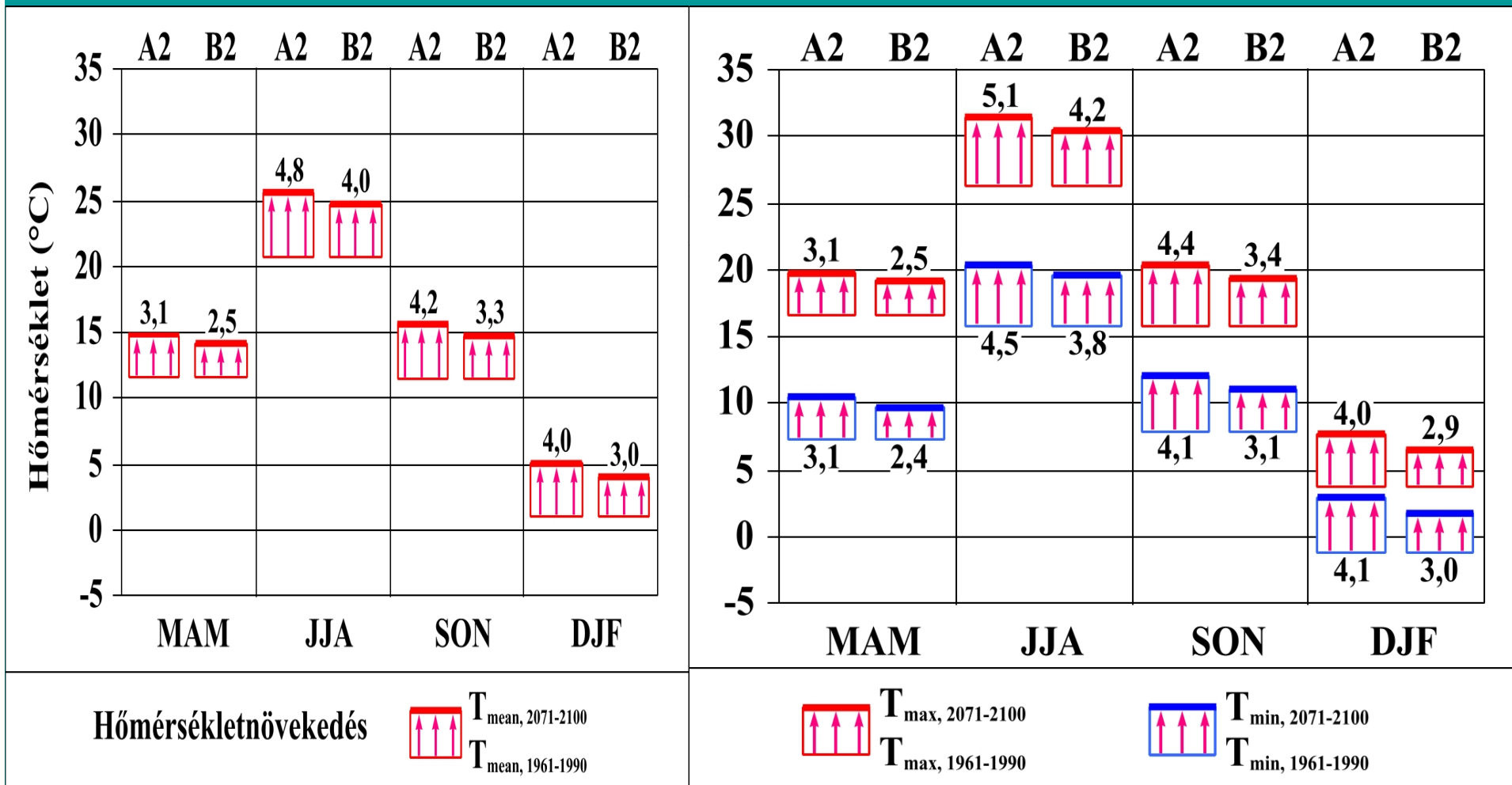
B2: TAVASZ 0,6-0,7 °C

Bias of simulated temperature (16 model outputs) PRUDENCE/CRU, 1961-90

The bias is less than 1 °C

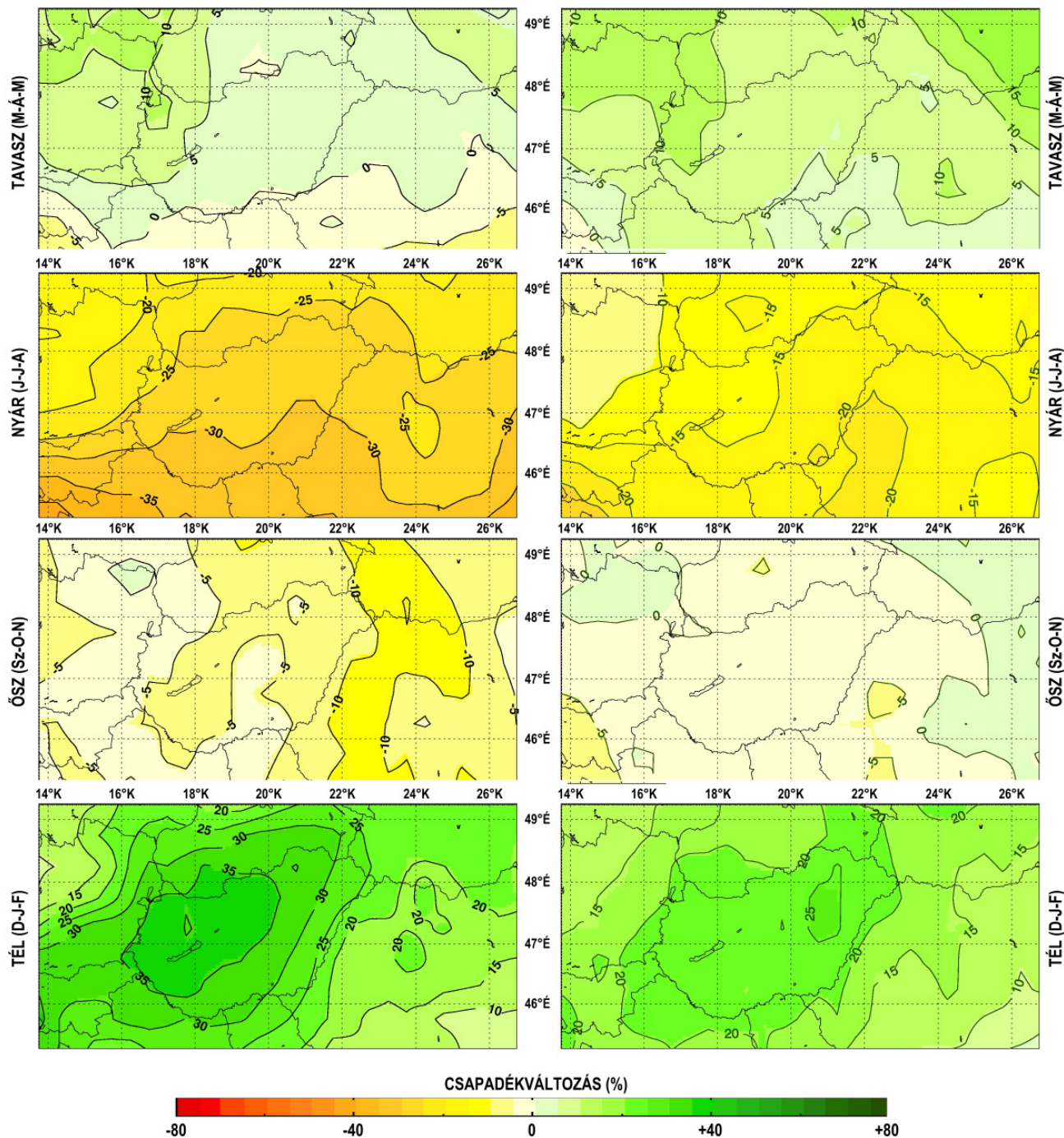
A 2071-2100-ra becsült hőmérsékletváltozás (átlag, max., min.) mértéke Magyarországon regionális klímamodellek eredményei alapján (A2, B2 scenárió, 16 modell, 2071-2100)

A legnagyobb hőmérséklet növekedés nyáron, a legkebb tavasszal várható. A2 scenárió esetére nagyobb a melegedés mértéke, mint a B2 scenárióra.

A2 scenárió

B2 scenárió

**Várható csapadék-
változás a Kárpát-
medence térségében**

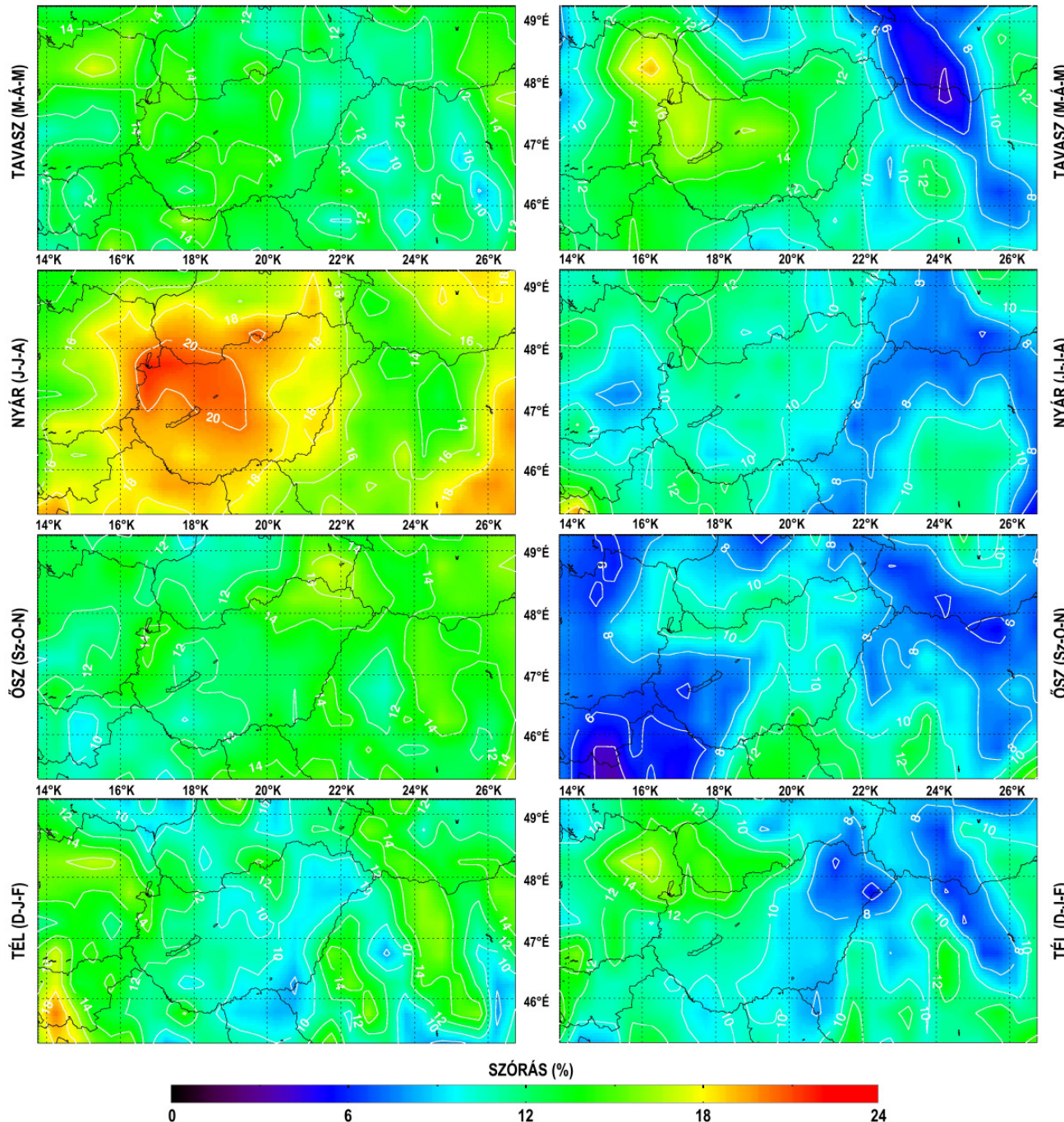
**A2 és B2 scenárió
összehasonlítás
(16, illetve 8
modellfuttatás)**

**PRUDENCE
2071-2100**

**NYÁR – szárazabb
A2: 25-30%,
B2: 10-20%
TÉL – nedvesebb
A2: 25-35%
B2: 20-25%**

A2 scenárió

B2 scenárió

**Várható csapadék-
változások szórása
a Kárpát-medence
társágében**

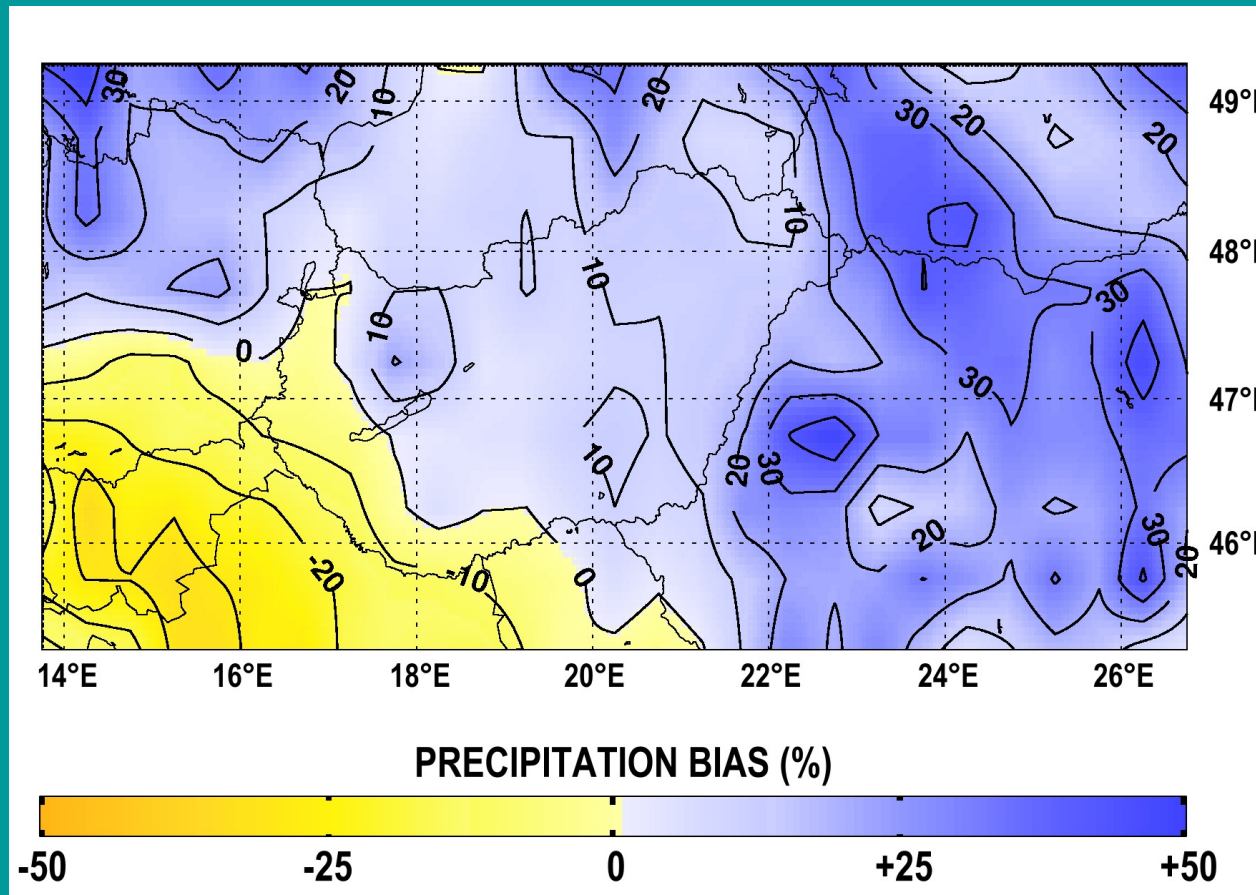
**A2 és B2 scenárió
összehasonlítása
(16, illetve 8
modellfuttatás)**

**PRUDENCE
2071-2100**

**legnagyobb
A2: NYÁR 15-20%
B2: TAVASZ 10-16%**

**legkisebb
A2: TÉL 8-12%
B2: ŐSZ 6-10%**

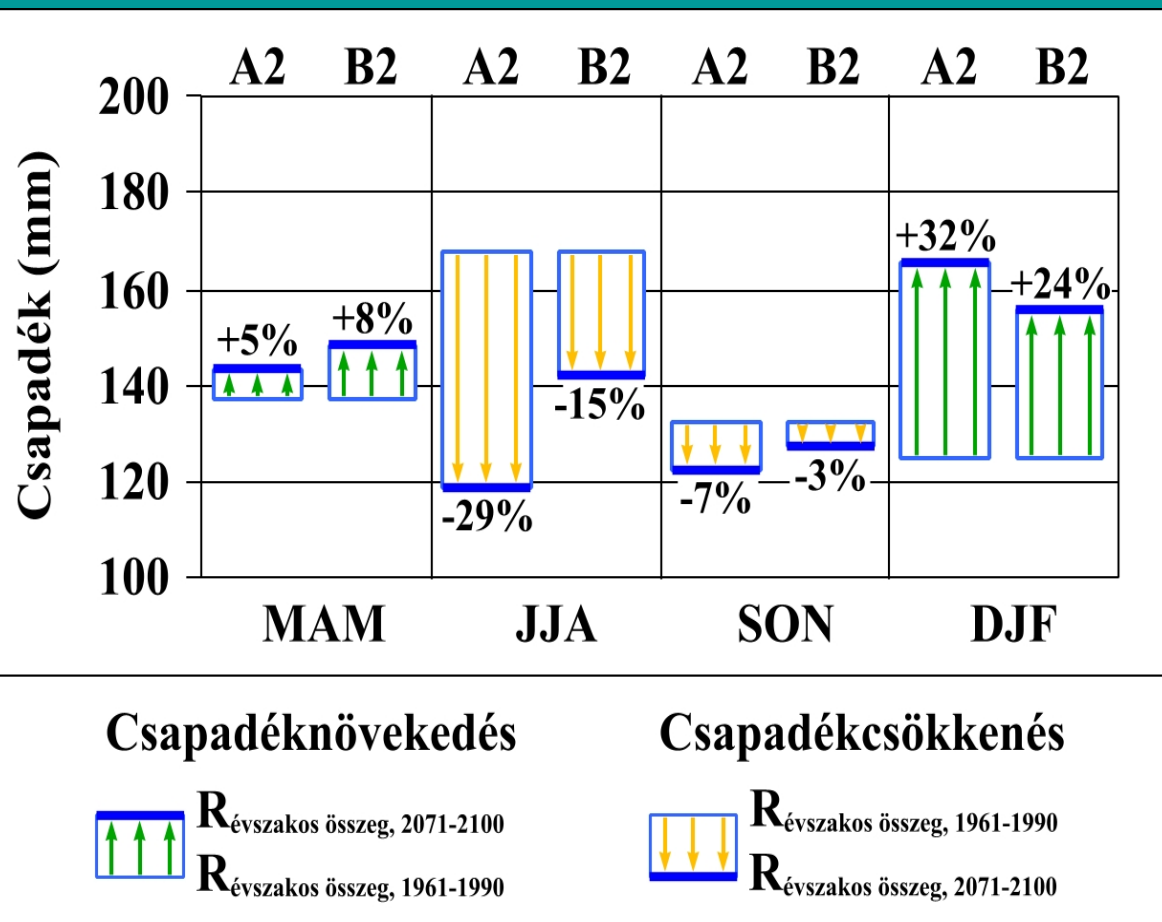
Bias of simulated precipitation (16 model outputs) PRUDENCE/CRU, 1961-90

The bias is between +10% and -10%

A csapadékösszeg 2071-2100-ra becsült átlagos változása Magyarországon regionális klímamodellek alapján

PRUDENCE, A2, B2 scenárió, 16 modell

-- Nagy növekedés télen és nagy csökkenés nyáron

-- Várhatóan az éves eloszlás változik:

1961-1990: a legcsapadékosabb és a legszárazabb évszakok a nyár és a tél,

2071-2100: a becsült modelleredmények alapján, a legcsapadékosabb évszakká válik a tél és a legszárazabb évszakká a nyár (A2 scenárió), illetve az ősz (B2 scenárió)

dékosabb évszakká válik a tél és a legszárazabb évszakká a nyár (A2 scenárió), illetve az ősz (B2 scenárió)

ESTIMATED TEMPERATURE AND PRECIPITATION CHANGES FOR HUNGARY IN CASE OF GLOBAL WARMING 1°C

25 MODELL SIMULATION, PRUDENCE, (Christensen, 2005)

TEMPERATURE (°C)	YEAR	WINTER (DJF)	SUMMER (JJA)
MEAN	1,4	1,3	1,7
STANDARD DEVIATION	0,3	0,3	0,4
MEDIAN	1,3	1,3	1,6
95. PERCENTILES	1,9 [1,8-2,1]	1,9 [1,7-2,1]	2,4 [2,2-2,6]
5. PERCENTILES	0,9 [0,7-1,0]	0,8 [0,6-0,9]	1,0 [0,8-1,2]

The values in brackets after the percentiles denote the 95% confident-intervals

PRECIPITATION (%)	YEAR	WINTER (DJF)	SUMMER (JJA)
MEAN	-0,3	9,0	-8,2
STANDARD DEVIATION	2,2	3,7	5,3
MEDIAN	0,2	9,2	-7,5
95. PERCENTILES	3,4 [2,2-4,6]	15,0 [13,0-16,9]	0,5 [(-2,3)-(-3,2)]
5. PERCENTILES	-3,9 [(-5,1)-(-2,8)]	3,0 [1,0-5,0]	-16,9 [(-19,5)-(-14,1)]

Globális éghajlati szcenáriók regionalizálása

**Regionális modellek
adaptálása**

NEMZETI ÉGHAJLATI SZCENÁRIÓK A XXI. SZÁZADRA

AZ ELTE METEOROLÓGIAI TANSZÉK HOZZÁJÁRULÁSA

Regionális modelleredmények (50 km)
PRUDENCE: EU5, 2001-2004
(MEH-MTA, KVM NÉS)

**STATISZTIKUS
LESKALÁZÁS**
**(Sztochasztikus dinamikusan
beágyazott modellekkel)**
1994-2004

DINAMIKUS REGIONÁLIS MODELLEZÉS
(Klímadinamikai program – OMSZ/ELTE)

- 1. PRECIS (25 km)**
(kifejlesztve: Hadley Centre, UK)
- 2. RegCM (10 km), (kifejlesztve: NCAR,
jelenleg hozzáférhető ICTP)**

**Klímadinamikai NKFP, OTKA,
CECILIA - EU6 2006-2009**

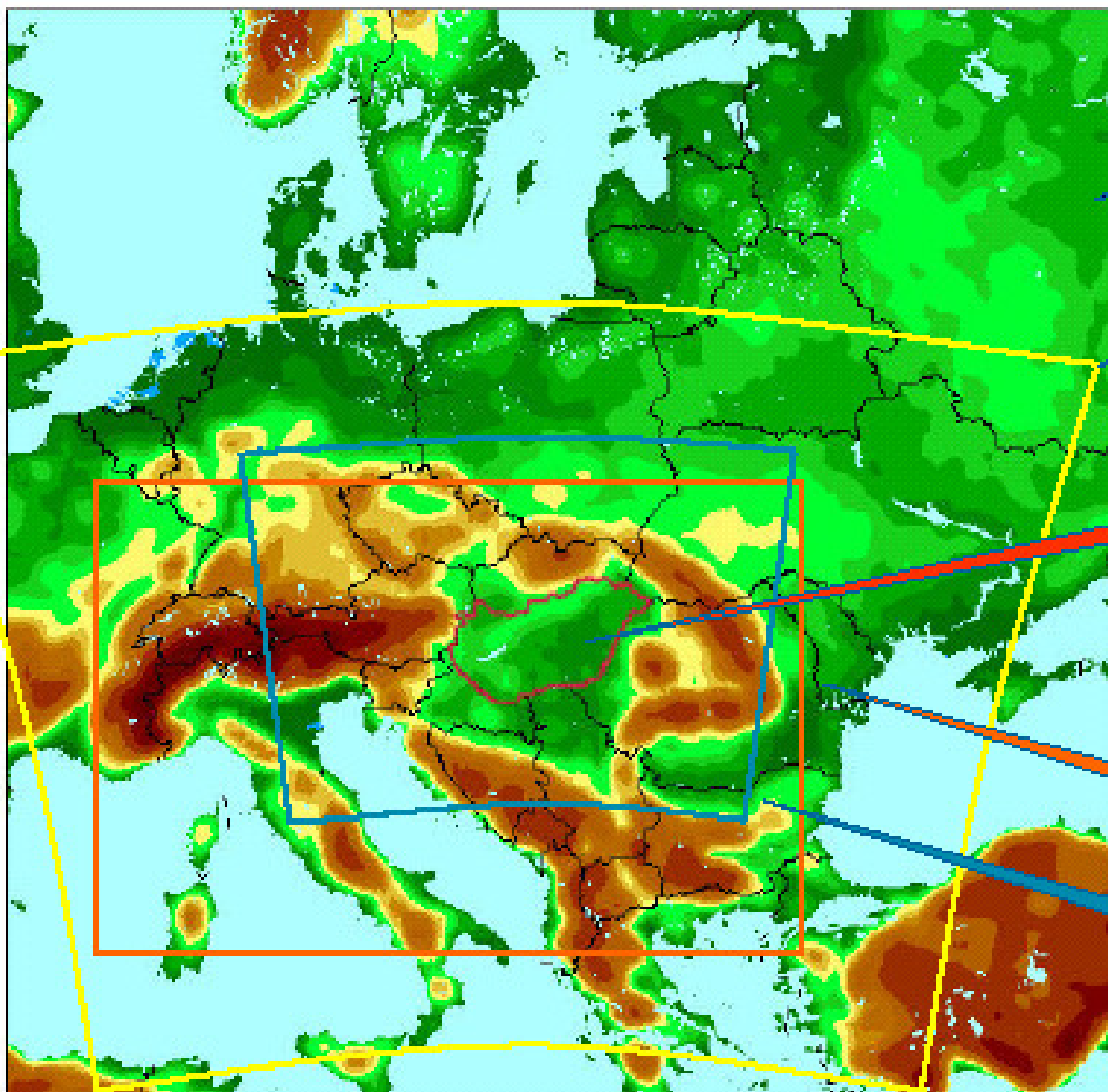
**GLOBALIS
MODELLEREDMÉNYEK
VIZSGÁLATA**
(MAGICC/SCENGEN)
2050-re és 2100-ra
15 GCM alapján
2003-2005

HAZAI REGIONÁLIS KLÍMAMODELLEZÉSI ADAPTÁCIÓK

RCM	PRECIS	REMO	RegCM	ALADIN
Kifejlesztő -- Adaptáló	UKMO Hadley Centre -- ELTE	MPI-M, Hamburg DE -- OMSZ	ICTP, Trieste IT -- ELTE	Meteo France -- OMSZ
Kezdés	2002. ősz	2004. ősz	2005. ősz	2005. ősz
Horiz. felbontás	25 km	25 km	10 km	10 km
Koordináta rendszer	Elforgatott szférikus rendszer	Elforgatott szférikus rendszer	Lambert vetület	Lambert vetület (spektrális modell)
Vertikális szintek	19 hibrid légköri szint + 4 talajszint	20 hibrid légköri szint + 5 talajszint	18 szigma légköri szint + 3 talajszint	31 hibrid légköri szint + 4 talajszint
Felpörgési idő	2 év	4 év	1 év	3 év
Integrációs időlépcső	5 perc	2 perc	1,5 perc	15 perc
Befejezett futtatások	CTL: 1961-1990 ERA40 CTL: 1961-1990 HadCM3 A2: 2071-2100 HadCM3 B2: 2071-2100 HadCM3	CTL: 1961-2000 ERA40 CTL+A1B: 1951-2050 ECHAM5	CTL: 1961-1990 ERA40 CTL: 1961-1990 ECHAM5 A1B: 2021-2050 ECHAM5 A1B: 2071-2100 ECHAM5	CTL: 1961-2000 ERA40 CTL: 1961-1990 ARPEGE A1B: 2021-2050 ARPEGE A1B: 2071-2100 ARPEGE
Foly. lévő futtatások	A2: 1960-2100 ECHAM4	CTL+A1B: 1951-2100 ECHAM5	CTL kiterjesztése: 1991-2000 ERA40	

HAZAI REGIONÁLIS KLÍMAMODELLEZÉSI ADAPTÁCIÓK

Integration domains

ALADIN

REMO

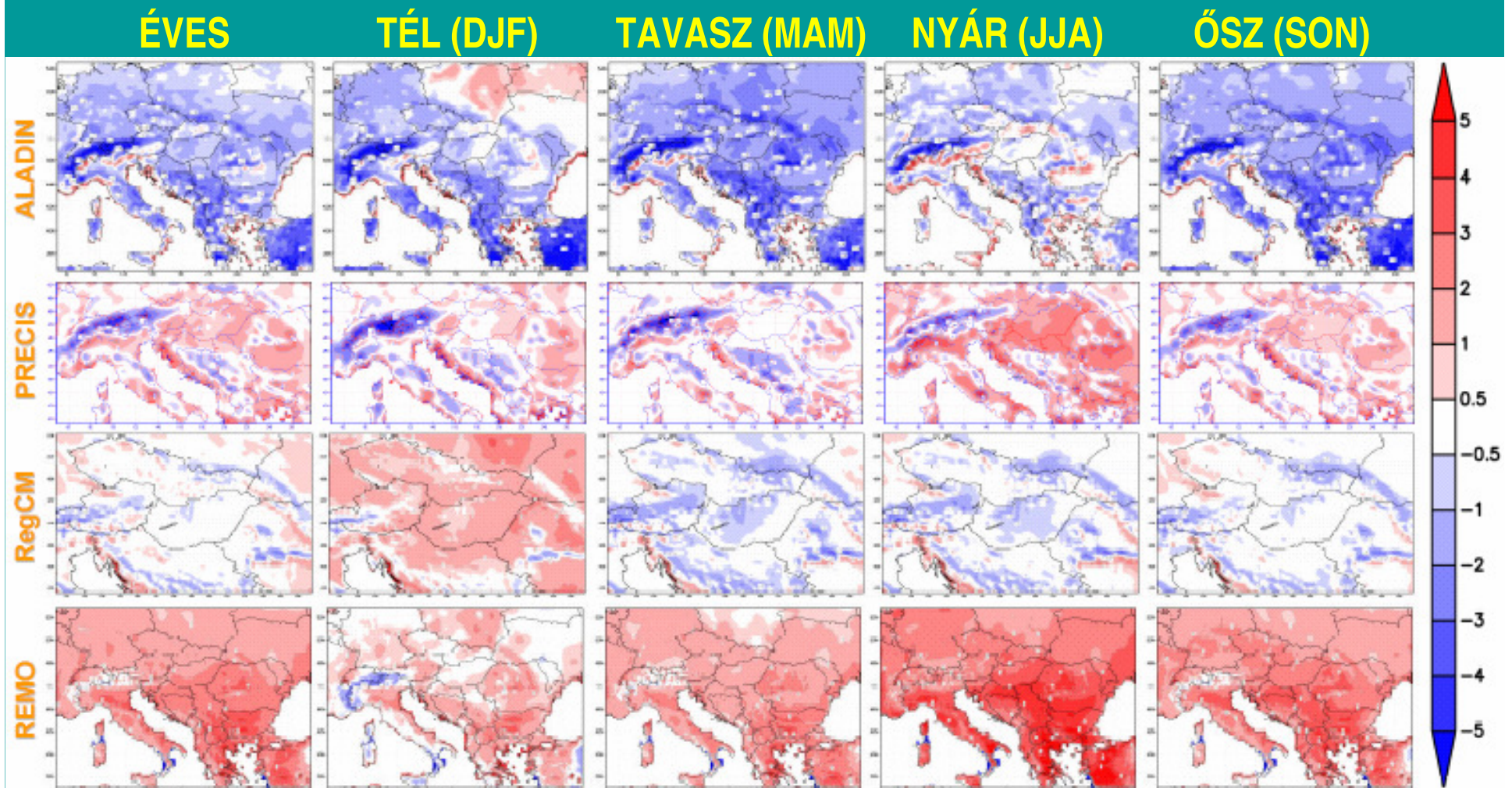
Hungary

PRECIS

RegCM

**VERIFIKÁCIÓS VIZSGÁLATOK
A REFERENCIA IDŐSZAKRA
(1961-1990)
A CRU-ADATBÁZIS
FELHASZNÁLÁSÁVAL**

HŐMÉRSÉKLETI SZIMULÁCIÓK VERIFIKÁCIÓJA (°C), 1961-1990

- Az ALADIN túl hideg, a REMO inkább melegebb a tartomány nagy részén
- A RegCM és a PRECIS alulbecsli a hőmérsékletet a hegyvidéki területeken
- A PRECIS kis mértékben felülbecsli a Kárpát-medence hőmérsékletét

ÁTLAGOS HŐMÉRSÉKLETI BECSLÉSI HIBA A CRU-ADATBÁZOSHOZ VISZONYÍTVA A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN, 1961-1990

RCM	PRECIS	REMO	RegCM	ALADIN
Éves	+0.9 °C	+2.0 °C	+0.1 °C	-1.1 °C
Tél (DJF)	+0.5 °C	+0.5 °C	+1.3 °C	-0.7 °C
Tavaszi (MAM)	+0.1 °C	+1.5 °C	-0.5 °C	-2.0 °C
Nyár (JJA)	+2.2 °C	+3.4 °C	-0.4 °C	-0.3 °C
Ősz (SON)	+0.9 °C	+2.5 °C	-0.2 °C	-1.6 °C

- A hőmérséklet szimulációja a RegCM esetén a legrealisztikusabb, kis felülbecsléssel (kis mértékű alulbecslés: MAM, JJA, SON, felülbecslés: DJF)
- Az ALADIN szimulációk alulbecslik a jelen hőmérsékleteket (a legnagyobb hibák: MAM és SON)
- PRECIS (kisebb mértékben) és REMO (nagyobb mértékben) felülbecslik a hőmérsékletet minden évszakban (a legnagyobb hibák: JJA)

CSAPADÉKSZIMULÁCIÓK VERIFIKÁCIÓJA (%), 1961-1990

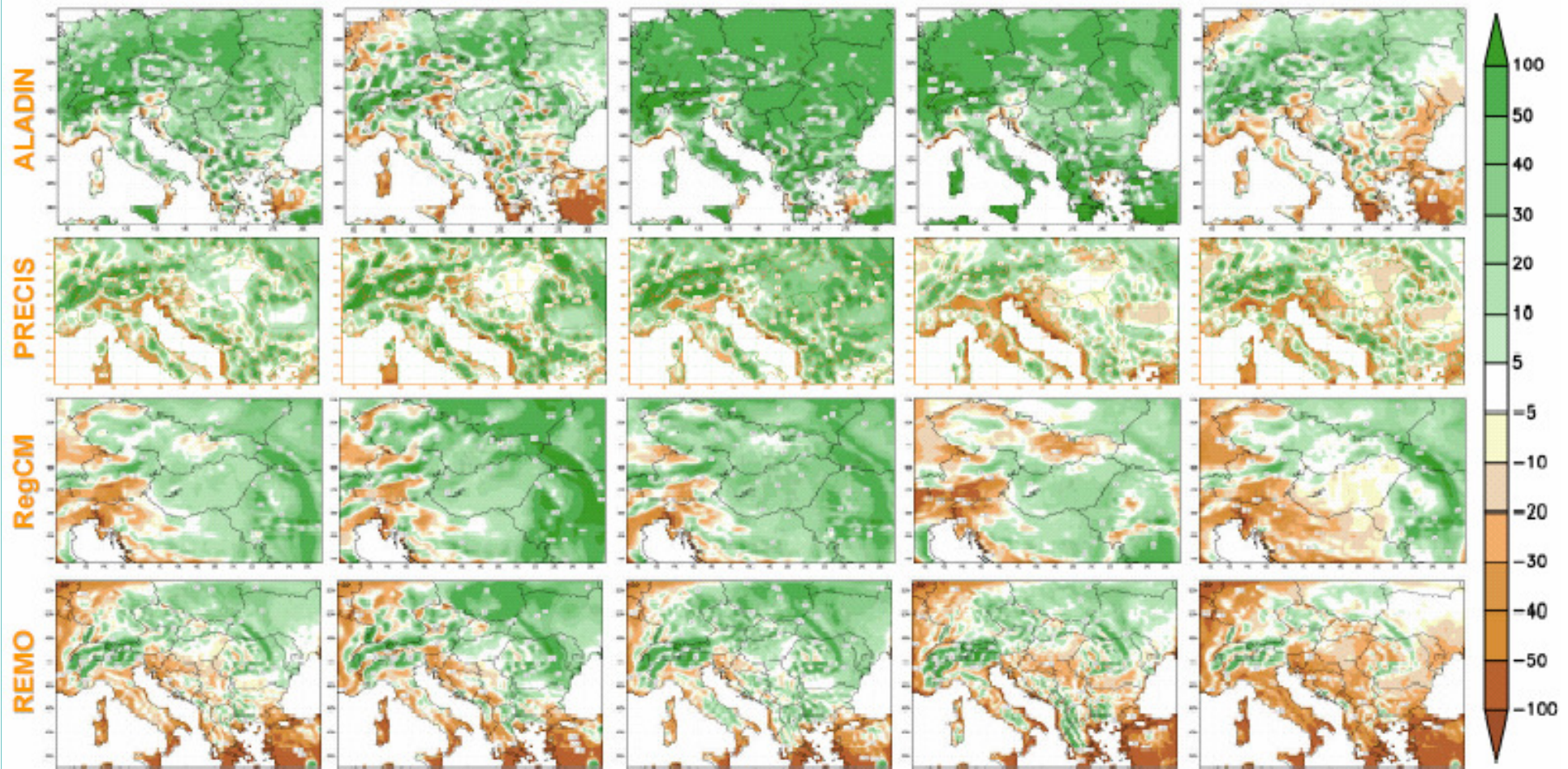
ÉVES

TÉL (DJF)

TAVASZ (MAM)

NYÁR (JJA)

ŐSZ (SON)

- ALADIN és RegCM felülbecsli a csapadékot
- PRECIS és REMO esetén felül- és alulbecslés is megjelenik az integrálási tartományon belül

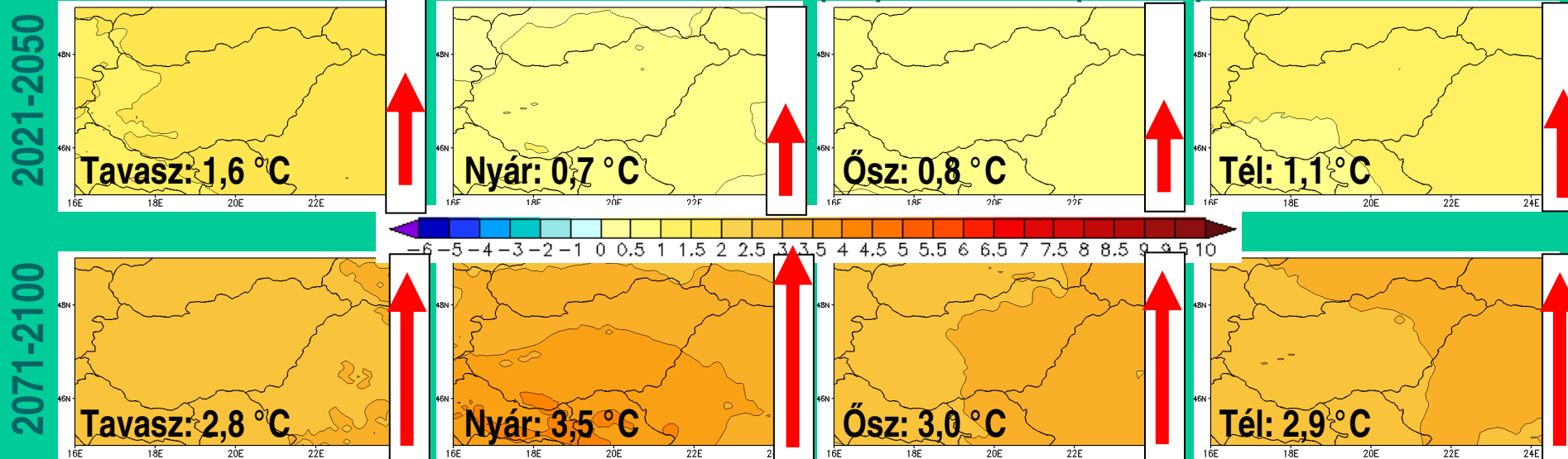
ÁTLAGOS CSAPADÉKBECSLÉSI HIBA A CRU-ADATBÁZOSHOZ VISZONYÍTVA A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN, 1961-1990

RCM	PRECIS	REMO	RegCM	ALADIN
Éves	+4%	-2%	+17%	+31%
Tél (DJF)	+0%	+9%	+30%	+12%
Tavaszi (MAM)	+33%	+13%	+29%	+68%
Nyár (JJA)	-4%	-8%	+13%	+33%
Ősz (SON)	-7%	-18%	+0%	+8%

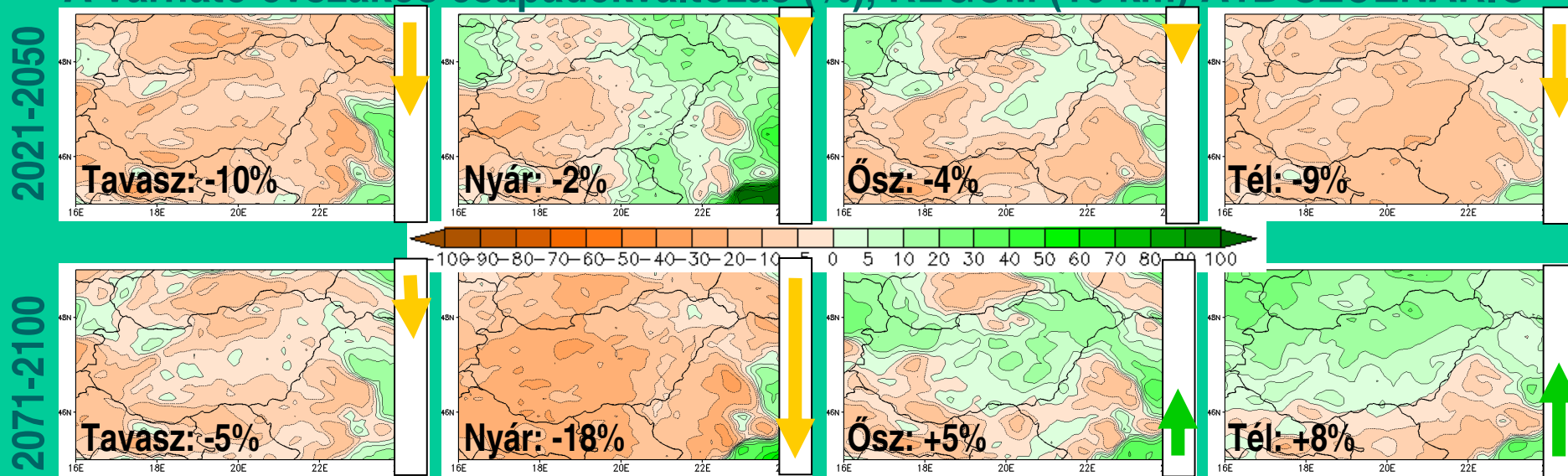
-- Éves átlagokban legkisebb eltérések: REMO és PRECIS
(felülbecslés DJF és MAM -- alulbecslés JJA és SON)

-- ALADIN (erősebben) és RegCM (kisebb mértékben) minden évszakban felülbecsli a csapadékot (a legkisebb mértékben SON)

A várható évszakos hőmérsékletváltozás (°C), REGCM (10 km) A1B SZCENÁRIÓ

A várható évszakos csapadékváltozás (%), REGCM (10 km) A1B SZCENÁRIÓ

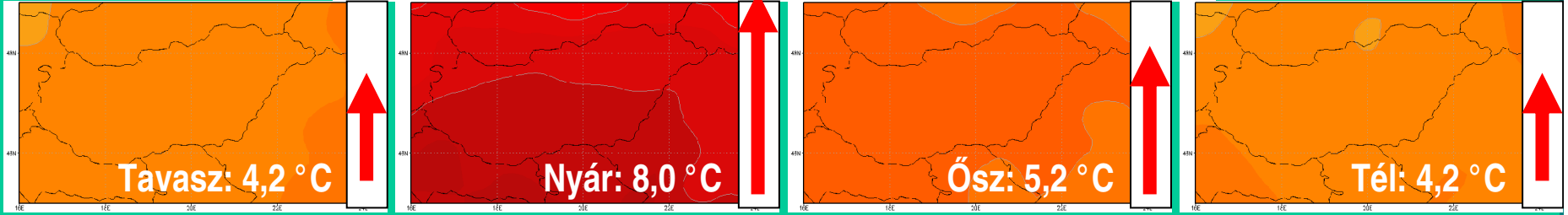
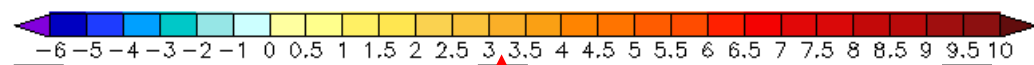
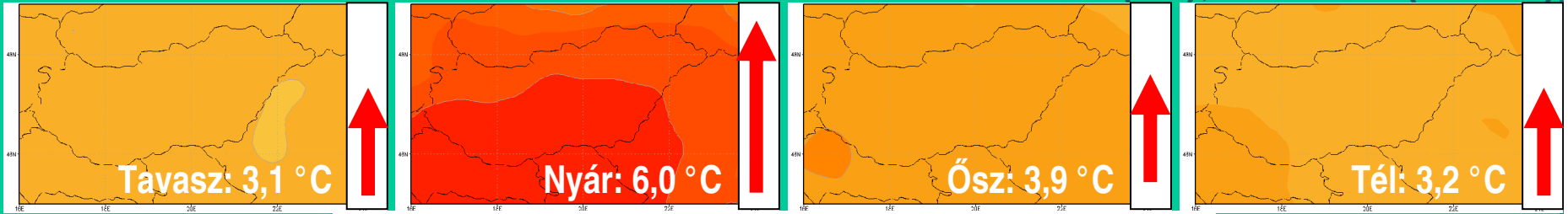

Várható változás mértéke

- Hőmérséklet: növekedés, legjelentősebb nyáron
- Csapadék: csökkenés (kicsi), jelentősebb nyáron, tél/növekedés

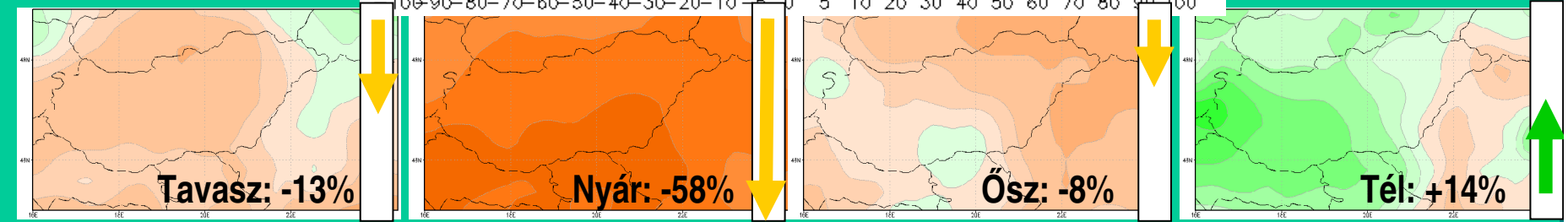
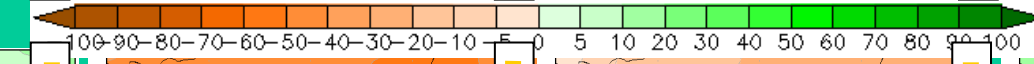
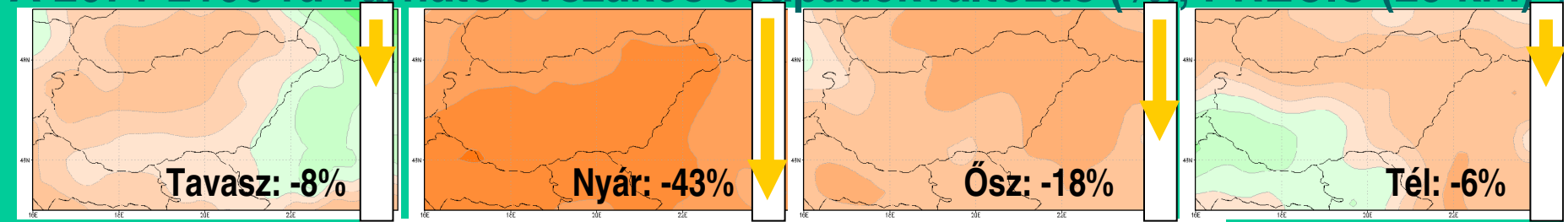
A 2071-2100-ra várható évszakos hőmérsékletváltozás (°C), PRECIS (25 km)

B2 scenárió
A2 scenárió

A 2071-2100-ra várható évszakos csapadékváltozás (%), PRECIS (25 km)

B2 scenárió
A2 scenárió

Várható változás mértéke → Hőmérséklet: növekedés, legjelentősebb nyáron
 → Csapadék: csökkenés, legjelentősebb nyáron, tél/növekedés

REGIONÁLIS ÉGHAJLATI SZCENÁRIÓK A XXI. SZÁZADRA (ELTE kutatások) (Korábban: Modelleredmények hiánya Most: BŐSÉG ZAVARA)

RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ KLÍMABECSLÉSEK

Regionális modelleredmények
(50 km)

PRUDENCE: EU5, 2001-2004
21 intézet, 11 RCM, 70 szimuláció
(30 éves időszakok)

KLÍMADINAMIKAI REGIONÁLIS MODELLEZÉS

(Klímadinamikai program, OMSZ/ELTE -- 4 modell)

1. PRECIS (25 km)

(kifejlesztve: Hadley Centre, UK)

2. RegCM (10 km), (kifejlesztve: NCAR,
jelenleg hozzáférhető ICTP)

FOLYAMATBAN LÉVŐ VIZSGÁLATOK

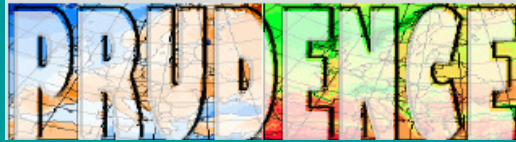
Regionális modelleredmények
(25 km)

ENSEMBLES: EU6,
2004-2009

79 intézet, 15 RCM,
30 szimuláció
(100, illetve 150 éves
folytonos futtatás)

ASZÁLYINDEX elemzések
modellszimulációk alapján
2021-2050, 2071-2100

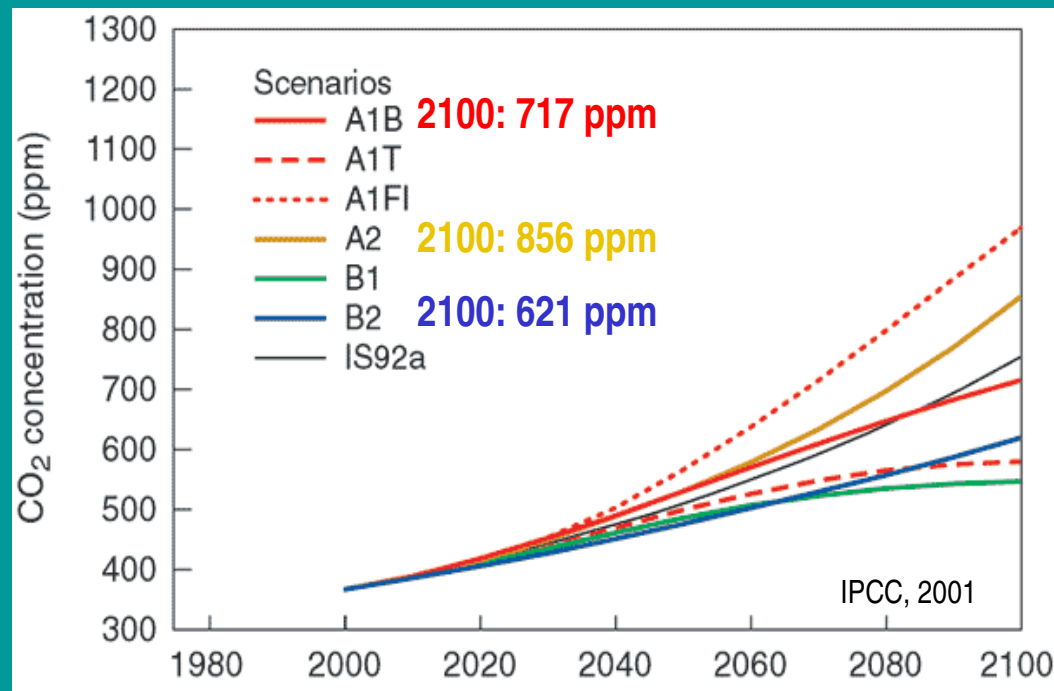
A PRUDENCE ÉS AZ ENSEMBLE PROJEKTEK ÁLTAL ALKALMAZOTT EMISSZIÓ SZCENÁRIÓK

A2, B2

ENSEMBLE

A1B

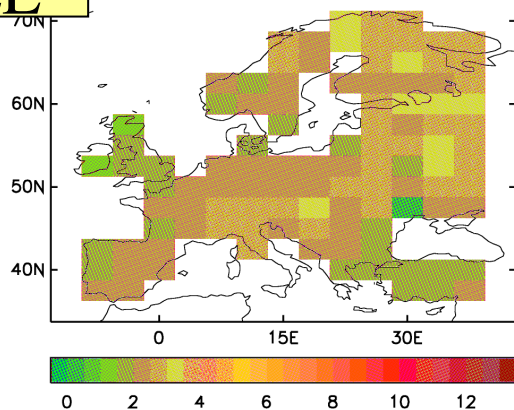

Várható hőmérsékletváltozás 2080-2099-re, A1B scenárió

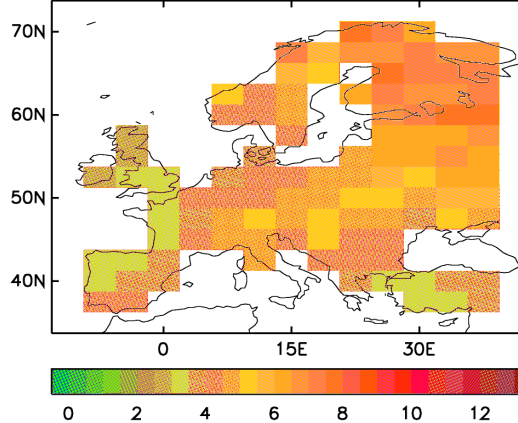
(Referencia időszak: 1961-1990)

TÉL

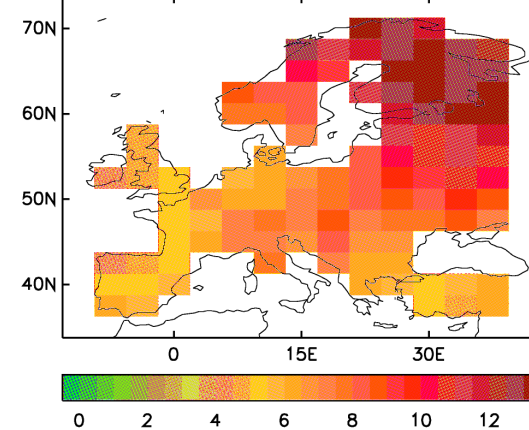
20802099, $\Delta T_{1.5m}$ (°C), DJF, P=10%

20802099, $\Delta T_{1.5m}$ (°C), DJF, P=50%

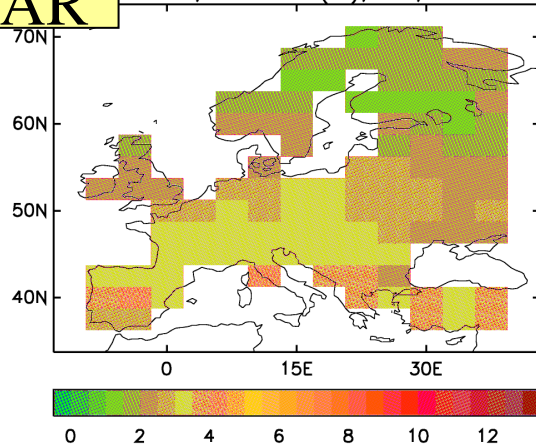

20802099, $\Delta T_{1.5m}$ (°C), DJF, P=90%

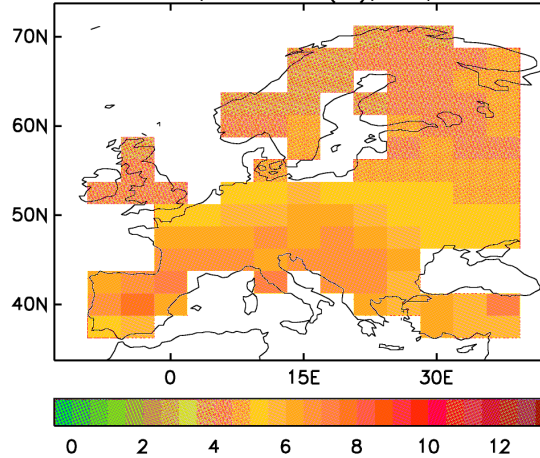

NYÁR

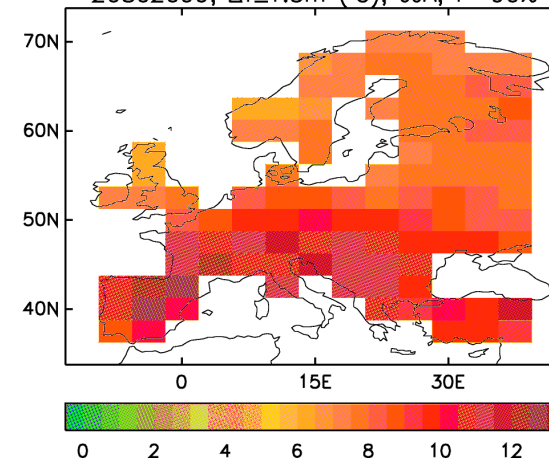
20802099, $\Delta T_{1.5m}$ (°C), JJA, P=10%

20802099, $\Delta T_{1.5m}$ (°C), JJA, P=50%

20802099, $\Delta T_{1.5m}$ (°C), JJA, P=90%

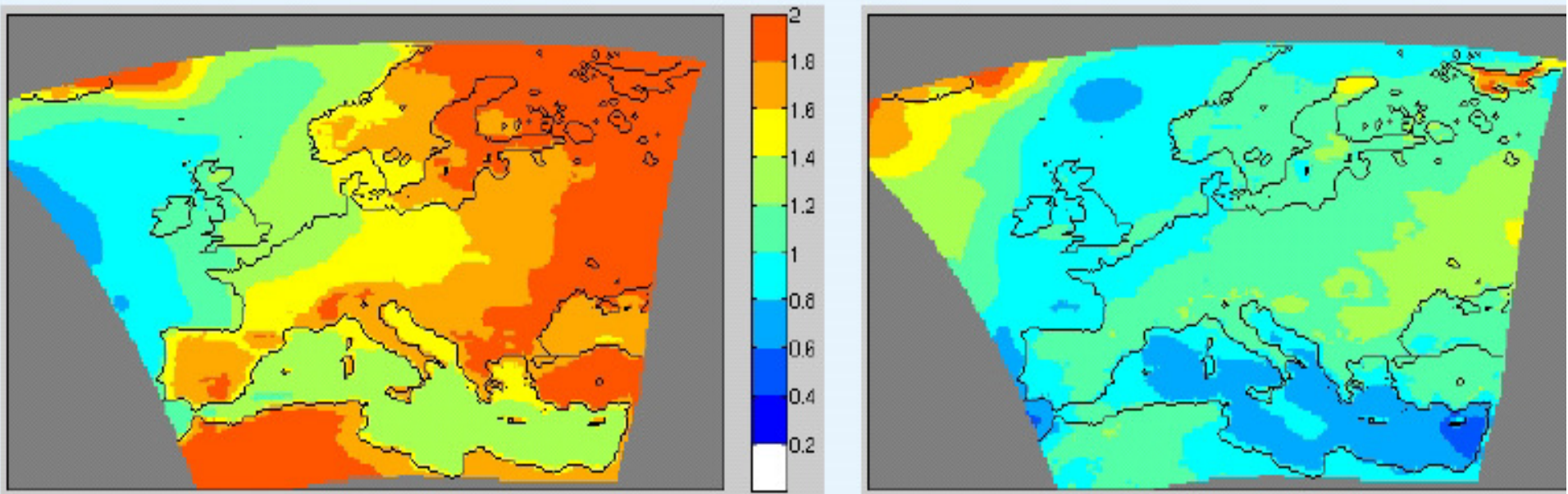

Alsó decilis

Medián

Felső decilis

Várható éves hőmérsékletváltozás (°C) 2021-2050-re,
A1B scenárió,
16 ENSEMBLES RCM alapján
(Referencia időszak: 1961-1990)

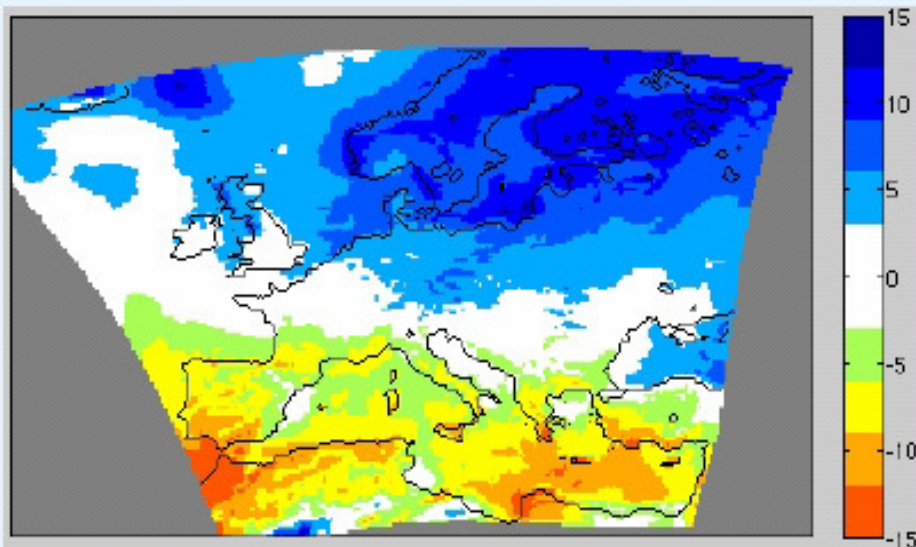
Éves hőmérsékletváltozás

Modellek közötti szórás

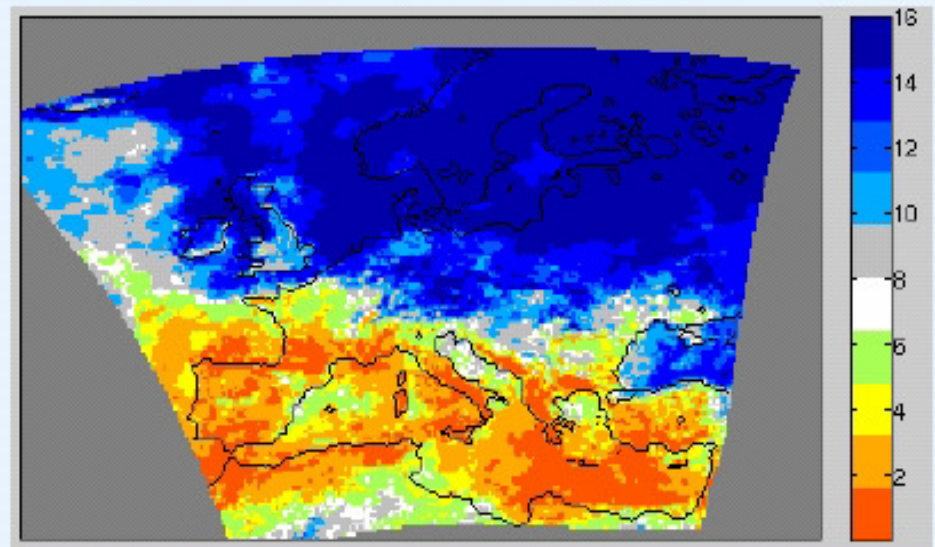
Kárpát-medence térsége: 1,4-1,6 °C (± 1 °C)

Forrás: Philip Lorenz, MPI, Hamburg

Várható éves csapadékváltozás (%) 2021-2050-re, A1B scenárió, 16 ENSEMBLES RCM alapján (Referencia időszak: 1961-1990)

Éves csapadékváltozás (%)

Csapadéknövekedést
jelző modellek száma

Kárpát-medence térsége: 0 – 5%

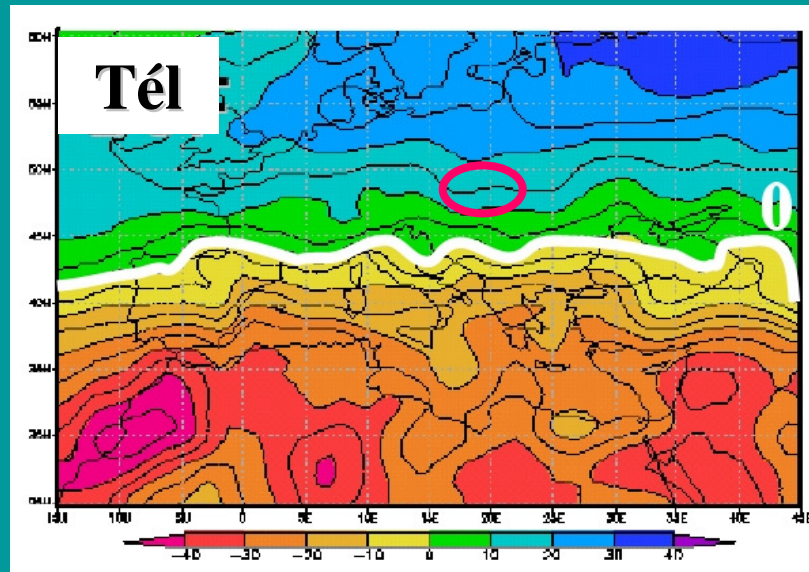
Forrás: Philip Lorenz, MPI, Hamburg

VÁRHATÓ CSAPADÉKVÁLTOZÁS 2071-2100-RA, A1B SZCENÁRIÓ (Giorgi és Lionello, 2008) ENSEMBLES 2004-2009

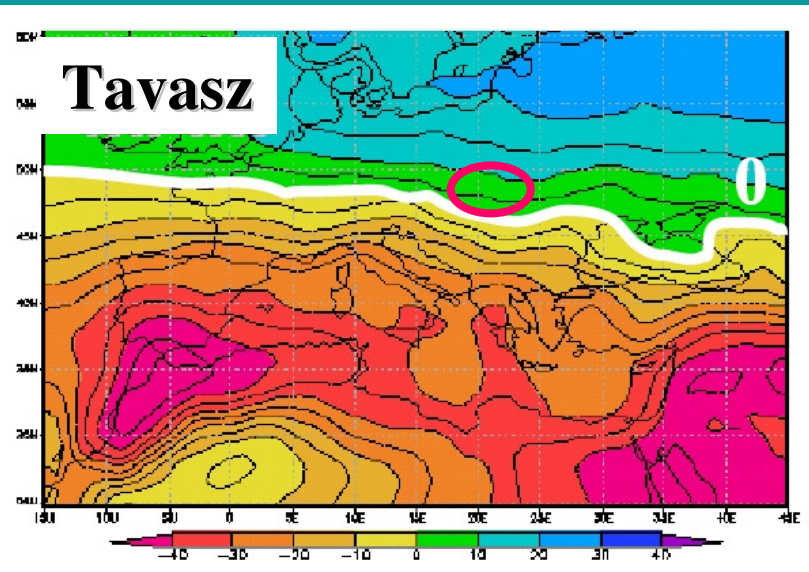
+

15 - 20%

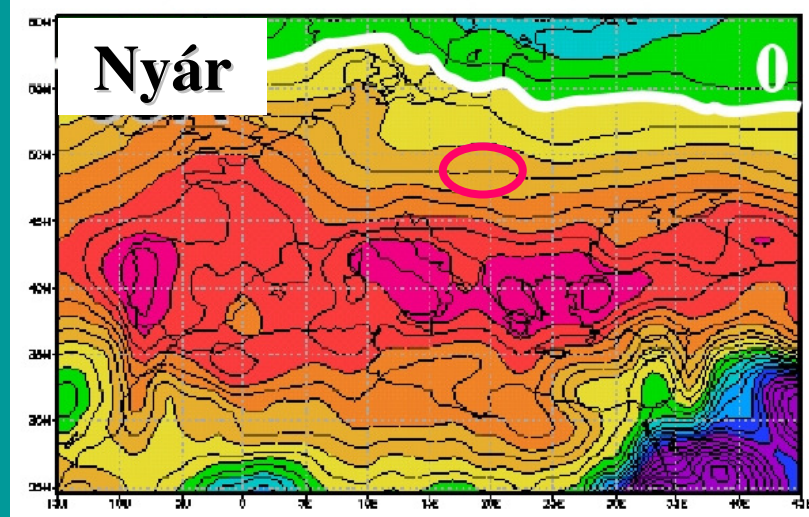
-

5 - 10%

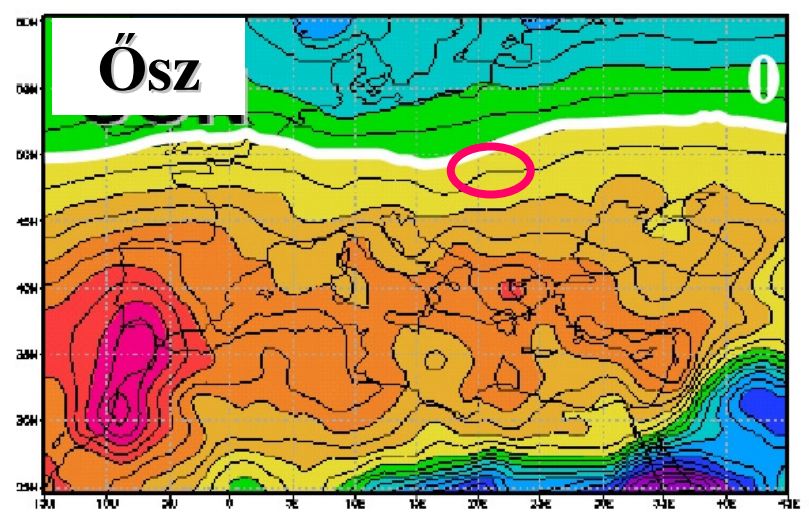
-

(-15) - (-20)%

+

(-5) - (-10)%

MIT MONDANAK A REGIONÁLIS (50, 25, 10 km) KLÍMAMODELLEK MAGYARORSZÁG TERÜLETÉRE?

⇒ HŐMÉRSÉKLET

FOLYTATÓDIK A MELEGEDÉS:
VÁRHATÓAN A LEGNAGYOBB MÉRTÉKBEN NYÁRON

⇒ CSAPADÉK

TÉLEN TÖBB CSAPADÉKRA SZÁMÍTHATUNK
A NYÁR VÁRHATÓAN SZÁRAZABBÁ VÁLIK

⇒ EXTRÉM INDEXEK

AZ IDŐJÁRÁS A MODELLBECSLÉSEK
ALAPJÁN EXTRÉMEBBÉ VÁLIK

STRATÉGIAI FONTOSSÁGÚ A KÁRPÁT-MEDENCE TÉRSÉGÉRE
ÉGHAJLATI FORGATÓKÖNYVEK KÉSZÍTÉSE
FINOM FELBONTÁSÚ (10-25 km) DINAMIKAI MODELLEKKEL